

Kéthetente megjelenő magazin | ára: 600 Ft | 84. évfolyam, 19-20. szám | 2019. május 19-26. | Evangélikus.hu

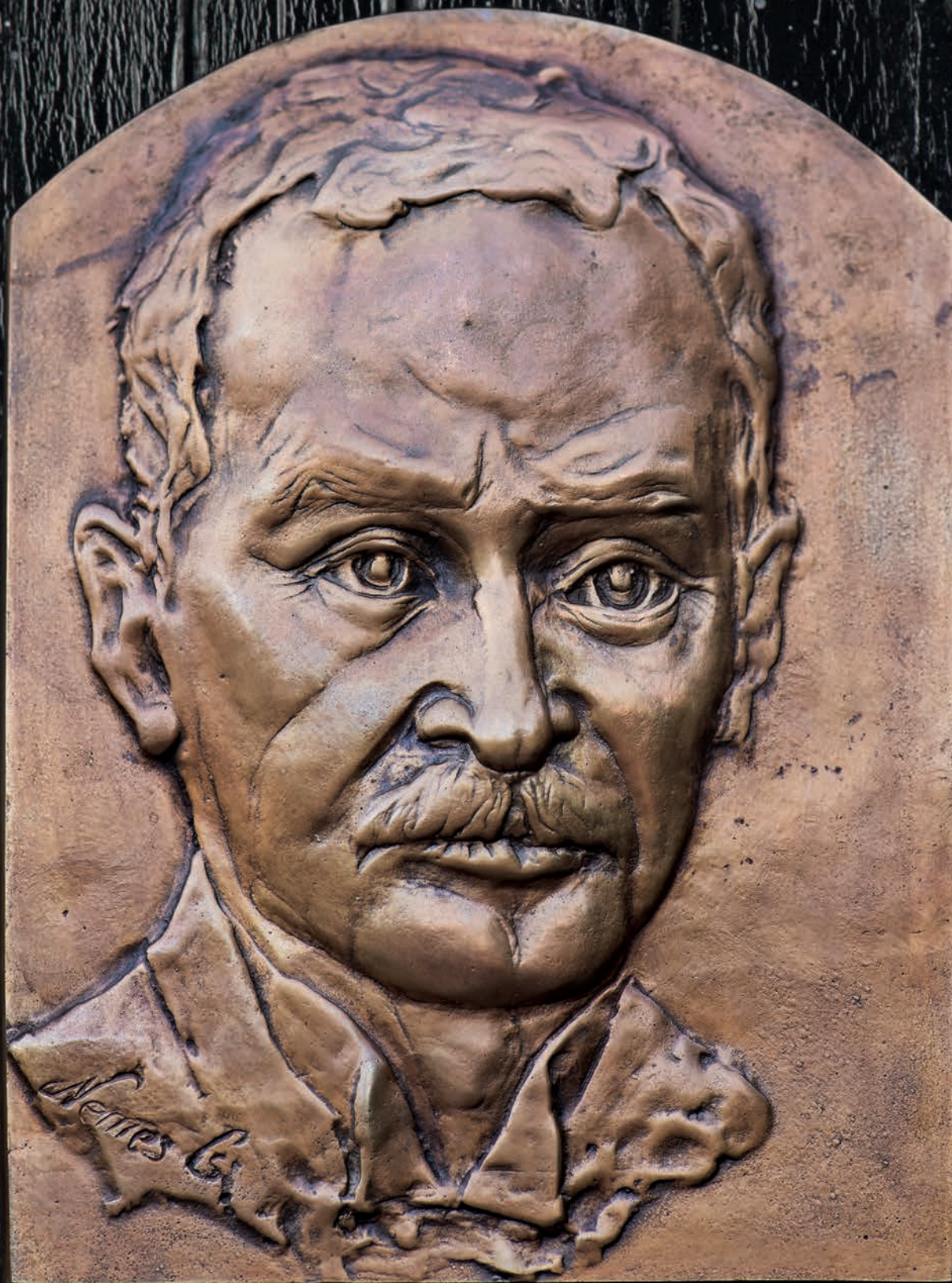
EVANGÉLIKUS Élet

Reményik-dombormű
az erdélyi panteonban

Interjú Kiss Jenő
nyelvészprofesszorral

Evangélikus
püspökök
és a Tanácsköztársaság

KÖNYVBEMUTATÓ

Füller Tímea

Szívrázó

című kötetét bemutatja,
és a szerzővel beszélget
BODA ZSUZSA

**május 21-én, kedden 17 órától
az evangélikus könyvesboltban.**

Cím: Budapest VIII. kerület, Üllői út 24.

A Luther Kiadó mindenkit szeretettel hív
a könyvesbolti esték következő alkalmára.

A résztvevők 16 és 17 óra között 20%-os kedvezménnyel
vásárolhatnak a Luther Kiadó saját kiadványaiból.

Énekeljünk, és adjunk hálát

Cantate vasárnapján megjelenő lapszámunk – reményeink és szándékunk szerint – éneklésre és hálaadásra buzdít. Egyházzenei rovatunk, a *Cantate* különleges válogatással jelentkezik ezen a vasárnapon: a rovatvezető, dr. Ecsedi Zsuzsa azt vizsgálta meg, milyen környezetben, milyen szövegösszefüggésben szólnak a zoltárok az éneklésről; írása bemutatja, hogyan indíthatnak a liturgikus szövegek a szívből jövő hálaadásra. „Éneklő egyházunkban”, gazdag énekkincsünkkel felvértezve van miért énekelnünk és hálát adnunk az Úrnak.

Címlapunkról Reményik Sándor arcképe köszön vissza, minthogy a Magyarországon élő erdélyiek május 5-i budapesti találkozásának keretében leplezték le az erdélyi evangélikus költő domborművét az Erdélyi Gyülekezet emlékparkjában. Az alkotást Nemes András Csaba kolozsvári szobrászművész készítette, akít még az eseményen megszólaltattunk a felkérésről és a munkafolyamatról.

Az éneklés és a hálaadás mellett – mondhatjuk – az öröm áll e lapszámunk fókuszában. Örömmel adjuk hírül: az utóbbi időben egyházunk több tagja is elismerésben részesült. Példának okáért az áprilisban zajlott ötödik magyar filmhéten a legjobb animációs filmért járó elismerést vehette át Richly Zsolt filmrendező a *Luther* című rajzfilmsorozat egyik epizódjáért; ez al-

kalomból interjúra kértük. A március 15-én Széchenyi-díjjal kitüntetett Kiss Jenő nyelvészprofesszort a szülőföldhöz való kötődéséről és a mai magyar nyelvhasználatról is kérdeztük.

Varga Gyöngyi Ószövetség-kutatót, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetségi Tanszékének vezetőjét, a nagy sikerű *Áldáskönyv*, a *Remény s ég* című kötet, valamint a legutóbb megjelent áldásgyűjtemény, az *Élők földje* kapcsán interjúvöltünk meg arról, honnan ered, mit jelent az áldás, és miként tudunk áldáshordozókká válni. Talán nem túlzás úgy fogalmazni, hogy kötetei áldások lehetnek az életünkben.

Ez évben van a Tanácsköztársaság századik évfordulója. Ennek apropóján Mirák Katalin történészt, egyházunk tényfeltáró bizottságának tagját, az Evangélikus Országos Levéltár tudományos munkatársát arra kértük, hogy lapunk olvasóival is ossza meg kutatási eredményeit a Tanácsköztársaságnak az evangélikus egyházat érintő döntéseiről, az akkor szolgáló evangélikus püspökök igen emberpróbáló életéről.

Végezetül mennybemenetel ünnepére és az ahhoz kapcsolódó írásra hívom fel a figyelmet, ugyanis bár május 30. dolgozós hétköznap, mégis ünnep; de nem mi tesszük azzá, hiszen az ünnepszerző az Isten – ahogyan Hafenscher Károly lényeglátóan fogalmaz.

■ KÉZDI BEÁTA

Sztehlo Gáborról egészen személyesen

Az embermentő evangélikus lelkész születésének száztizedik évfordulóját ünnepeljük idén. A nemrég posztumusz Magyar Örökség díjban részesült Sztehlo Gáborról, „Gábor bácsi” életének eddig kevésbé ismert oldaláról és

a család mindennapjairól Weissmahr Zsuzsa, a lelkész nővérének lánya beszélt meghatározó őszinteséggel lapunknak.

22. oldal

Evangélikusság és a Tanácsköztársaság

Az 1919. március 21-től augusztus 1-jéig tartott százharminchárom nap az evangélikus egyházi emlékezetben a folytonos létbizonytalanság rövid, ám annál maradandóbb időszakaként rögzült.

Mirák Katalin történésze témában a budapesti Károli Gáspár Református Egyetemen elhangzott előadásának szerkesztett változatát közöljük.

36. oldal

Csak emberi nyelvvel közvetíthető az evangélium

A nyelv hasonlatos a jerikói rózsához: ha víz éri, kiszökdül és kivirágzik. Ugyanúgy, ha egy nyelvközösség szabadon használhatja anyanyelvét az élet minden területén, akkor nyelve is kiteljesedik – vallja Kiss Jenő nyelvészprofesszor. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának professor emeritust, akadémikust nemrégiben Széchenyi-díjjal tüntették ki. Mint a mihályi és a budapesti Deák téri evangélikus gyülekezet tagját is kérdeztük interjúnkban; élete, pályája, a nyelvhasználat kérdései mellett szó esett arról is, finnugor nyelv-e még a magyar.

25. oldal

Láthatóan evangélikus

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Pityi Mária nyugalmazott pszichopedagógus – Szolnok. Ötvenkilenc éves koromig ateista voltam, de mindig kereső. Mára a legfontosabb az életemben, hogy keresztény vagyok. Azt mindig éreztem, hogy annál több van az életben, mint amit én meg tudok tapasztalni, mint amiről ismeretem van. Lassan, sokszor tévutakon járva, de eljutottam odáig, hogy szükségem van egy lelkipásztorra, aki segít nekem Istent megtalálni. Így kerültem a szolnoki evangélikus gyülekezetbe.

Itt tapasztaltam meg először Isten szeretetét – akkor már tudtam, hogy egész életemben ezt kerestem. Azt a feltétlen elfogadást, amit Isten szeretete által átéltem, korábban soha, semmikor nem éreztem. Ez a teljes elfogadás minden hiátust betöltött.

A gyülekezet számomra egy megtartó sziget. Nehéz ma olyan kereszténynek lenni, aki Isten ígését viszi a nagyvilágba. Az emberek elzárkóznak. Úgy tapasztalom, hogy semmi mással, csak a személyes példával tudok másokra hatni. De van egy sziget, ez a gyülekezet, ahol egy nyelvet beszélünk, ahol megtartjuk egymást, és bár sokfélék vagyunk, mégis egy közösséget alkotunk.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Evangélikusok az Akadémia új tagjai között

Az akadémikusok gyűlése május 7-i, zárt ülésén megválasztotta a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) új rendes, levelező, külső és tiszteleti tagjait, a szakértő új tag közül huszonhatan nők. Az MTA-nak jelenleg háromszázkét rendes, hatvanhárom levelező, százkilencvenhat külső, valamint kétszázötvenegy tiszteleti tagja van.

Az új rendes tagok egyike Csermely Péter hálózatkutató, a Semmelweis Egyetem Orvosi Vegytani, Molekuláris Biológiai és Patobiokémiai Intézetének egyetemi tanára (a professzorral az *Evangélikus*

Élet legutóbbi számában jelent meg interjú).

Mellette a tagok közé került a szintén evangélikus kötődésű Karádi István, aki Budapesten született 1951-ben. Az MTA levelező tagja, a Semmelweis Egyetem III. Számú Belgyógyászati Klinikájának igazgatóhelyettese. Szakterülete a belgyógyászat, az anyagcsere-betegségek, a lipidológia, a diabetológia, az obezitológia és az ateroszklerózis. Fő kutatási területe a zsír- és szénhidrát-anyagcsere rendellenességei és az érlelmeszesedés patomechanizmusa. ■ MTI

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Atyánk! Áldunk téged szívvel, szájjal és énekkel, mert te vagy a hatalmas és diadalmos Isten, aki feltámasztotta a halálból a mi Urunkat és Megváltónkat, Jézus Krisztust. Kérjük, hogy irgalommal nézz le ránk, bűnösökre, óvj meg minket a tévelygéstől egyéni életfolytatásunkban és közösségeinkben. Engedd felismernünk, hogy minden jó tőled származik, add, hogy észrevegyük gondviselő szereteted jeleit a világban és saját életünkben.

Legyen vigasztaló jelenléd a húsvéti Srí Lanka-i terrortámadás áldozatainak gyászoló hozzátartozóival és a sebesültekkel. Add, hogy a törvények alapján a bűnösök elnyerjék büntetésüket. Erősítsd a megpróbáltatásban keresztény testvéreinket. Légy az egész világon az üldözött keresztényekkel.

Gondoskodj minden emberről a világban, hogy ne kelljen millióknak elvándorolni mások kapzsisága és felelőtlensége miatt. Adj szabadságot a népeknek a zsarnokságtól és a tévútra vezető, felfuvalkodott és békétlenséget szító vezetőiktől.

Áldd meg magyar népünket és hazánkat, hogy békében és biztonságban élhessünk. Add, hogy gyarapodásunkat ne csak az anyagi javakban reméljük, gyűjtsünk mennyei kincseket is. Nyisd meg jómódú honfitársaink szívét, hogy érezzenek hálát anyagi javaikért, indítsd őket igazságos és becsületes magatartásra a rájuk bízottakkal szemben és a rászoruló megsegítésére.

Köszönjük Jézus Krisztus jelenlétét a világban. Add, hogy minél több embertársunknak legyen megtért hite, bátor hitvallása és cselekvő szeretete. Légy velünk és egyházunkkal mindennap, hogy mi is bizonyosságot tehesünk hitünkéről és szeretetünkéről, és egykor veled lehessünk a mennyei hazában, ahol majd az üdvözültekkel együtt énekelhetjük a győzelmi éneket. Ámen.

Húsvét ünnepe után 4. vasárnap (Cantate)

Mt 15,29–31

Különös koncert

A húsvét utáni 4. vasárnap latin neve: *Cantate*, vagyis az éneklés vasárnapja. Ilyenkor – hagyományosan – különböző egyházi énekkarok szolgálnak istentiszteleteken, egyházzenei áhítaton. Máté evangélista különös koncertre, dicsőítésre hív meg ma minket.

A darab szerzője: a názáreti Jézus. Munkásságát már nagyon sok szempontból vizsgálták az elmúlt évezredekben. Vannak, akik forradalmi újítását emelik ki. Mások arra teszik a hangsúlyt, hogy a Mester milyen zseniálisan tudta a különböző embereket közösséggé formálni. Nem kevesen vannak, akik úgy látják, hogy a Názáreti volt az, aki áldozatával egészen új irányt adott az emberiség történetének.

Ezeket nem vitatva most csak egyetlen szempontot emelek ki: Jézus képes volt visszaadni a hozzáfordulók életének Isten szerinti alapdallamát, így ebben a felcsendülő többszólamú műben a káosz, a reménytelenség, a kilátástalanság hangjait egyetlen szempillantás alatt felváltja a saját belső harmóniájukat visszanyert emberek hatalmas kórusa.

Vezényel: a názáreti Jézus. Kétezer év alatt már nagyon sok karmester igyekezett a saját elképzelése, interpretációja alapján vezényelni ezt a darabot. Bizonyára ezek sok izgalmas előadást hoztak, de a tapasztalat az, hogy a mű csak akkor szólal meg gyógyító erővel, ha maga a Mester vezényli. Minden más esetben csak produkció lesz belőle.

A darabot előadják: gyógyult némák, nyomorékok, bénák, vakok és még sokan mások. Az előadókat is nagyon sok szempontból érte már bíráló az elmúlt évszázadokban. Sokszor megfogalmazott kritika, hogy nem elég képzett előadók szólaltatják meg a darabot. Természetesen aki ismeri a Mester igényességét, az tudja, hogy ez valótlan megállapítás. Ennek ellenkezőjét is gyakran hallani: túlságosan exkluzív az előadás, nem elég közérthető, csak a „vájtfülűek” értik a koncertet. Azonban ha valaki ismeri a darab lényegét, pontosan tudja, hogy itt egyáltalán nem erről van szó.

A darab első felében az előadók valóban úgy tűnnek fel, mint akiknek nem sok közük van a műhöz. Csak a saját nyomorúságukat, életük értelmetlenségének terhét hordozzák. Valóban hajlamos lenne az ember arra a következtetésre jutni, hogy az előadók véletlenül kerültek a darabba. Ha alaposabban figyelünk a műre és az előadókra, akkor vesszük észre, hogy a nagy előadás közben történik meg a csoda: aki eddig csak vonaglott, egyszer csak gyönyörű táncot lejt; aki eddig nem tudta kimondani sem a saját belső világának örömeit és kínjait, sem a másikkal való viszonyát, és esélye sem volt annak, ahogy általa szólal meg a kimondhatatlan, most hibátlan, a Mestertől tanult nyelven beszél. Aki eddig külső és belső eltévelyedésben, sötétségben, vakon élt, meglátja a teremtettség apró csodáit, felfedezi a megváltás ékességét, meglátja és megláttatja az emberi élet nyomorúságait és szépségét.

ANTHONY R. FALBO: CSAK HIGGY - JÉZUS GYÓGYÍTÓ ÚR (2016)

Az előadás időpontja: folyamatos. Bár emberi életünkben fontos szerepet játszik az idő, ez az előadás meglepő módon mindig túllép az idői kereteken. Hirdetnek meg újra és újra időponthoz kötött előadásokat, de a Mester arra tanított, hogy az általa vezényelt előadás nem időpontokhoz, hanem az alkalmas időhöz kötődik. Éppen ezért az előadók élete is folyamatosan válik alkalmassá a darab előadására.

Az előadás helyszíne: bárhol. Sokan szeretnék, ha az általuk megjelölt helyszín lenne a kizárólagos, az egyetlen. Fontosak az előadás számára épített helyszínek, a templomok, de a Mester arra tanított, hogy ahol ketten vagy hárman azzal az igénnyel találkoznak, hogy megtanulják a darabot, ő oda is elmegy vezényelni. Az előadásokra a belépés pedig ingyenes. A Mester mindenkinek előre kifizette a jegyet.

■ LABORCZI GÉZA

Imádkozzunk! Mesterünk, köszönjük, hogy te magad hívsz meg a nagy előadásra. Köszönjük, hogy nem mondasz le rólunk, hanem szeretettel, hozzáértéssel vezetsz minket az úton, hogy veled megtaláljuk életünk alapdallamát. Köszönjük, hogy társakat adsz a nagy előadáshoz. Köszönjük, hogy minden előadás a veled való végső nagy találkozásra készít fel. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 19.) *Jól láthatja utaimat Isten, és számontarthatja minden lépésemet.* Jób 31,4 (Zsolt 4,13; Lk 19,37–40; Kol 3,12–17; Zsolt 108) Isten lát engem, számontart, kísér, vigyáz rám. Milyen nagyszerű érzés ez! Ő nem rendőr, nem titkos megfigyelő, ellendrukker, hanem a mi Atyánk, akinek fontos az életünk. Ő már látta formálódó kis testünket édesanyánk méhében. Később látta görbe útjainkat, zsákutcáinkat. Úgy gondolhatunk rá ma is, ahogy Jézus beszélt a tékozló fiát hazaváró atyáról: „Még távol volt, amikor apja meglátta őt, megszánta, elébe futott, nyakába borult, és megcsókolta őt.” (Lk 15,20b) Ez az ölelés és csók a halottat is feltámasztja. Ez hitünk lényege.

Hétfő (május 20.) *Jézus Krisztus mondja: Én vagyok az Alfa és az Ómega, az első és az utolsó, a kezdet és a vég.* Jel 22,13 (5Móz 10,21; 2Móz 15,[1–11]19–21; 2Sám 16,1–14) Nem véletlenül születtünk erre a földre, nem céltalan, értelmetlen az életünk. Isten ezt mondta Jeremiásnak: „Mielőtt megformáltalak az anyaméhben, már ismertelek...” (Jer 1,5a) Ez ránk is vonatkozik. Isten akaratából vagyok. Arasznyi létünk minden fájdalommal, megpróbáltatásával, örömeivel, reményével benne van Isten gondolatában, szívében, akaratában. A végállomásunk sem egy intenzív osztály vagy az urnafülke. Hisszük, tudjuk, hogy Jézus, aki ura a kezdetnek és a végnek, vár a földi út végén, az örök élet kezdetén.

Kedd (május 21.) *Az élet Lelkének törvénye megszabadított téged Krisztus Jézusban a bűn és a halál törvényétől.* Róm 8,2 (Zsolt 31,6; 1Sám 16,14–23; 2Sám 16,15–17,4) A régi evangéliumi éneket sokszor dúdolgatom: „Az én erőm kicsiny, / S a bűn erős nagyon, / Te tudsz s akarsz segíteni, / Segíts hát, Jézusom!” (Énekem az Úr! 7) Nem játék a bűn és a halál törvénye, ereje. Testvér, önerőből itt semmire sem jutunk! Még a legszentebb életű embernél is erősebb a bűn, a halál és az ördög hatalma. Az élet Lelkére van szükségünk és isteni szabadításra. Uram, irgalmazz, könyörülj rajtam! „Ne örülj bajomnak, ellenségem, mert ha elestem is, fölkelek, ha sötétségben lakom is, az Úr az én világosságom.” (Mik 7,8)

Szerda (május 22.) *Áldott az Úr, Izráel Istene, hogy meglátogatta és megváltotta az ő népét.* Lk 1,68 (Ézs 25,9b; Róm 15,14–21; 2Sám 17,5–23) Micsoda vendégség, találkozás ez! Isten jön hozzánk. Ez evangéliumi hitünk alapja, ereje. Ő akart minket, ő nézett ránk, és indult meg a szíve elesettségünkön, ő szólított meg, ő ment végig a megváltás útján egészen addig, hogy mindent elvégzett üdvösségünkért, ő vonzott minket örök szere-

tettel magához. „Ő jön. Bizony, nem te mégy hozzá, s hozod el őt, hiszen elérhetetlenül magasan és messze van tőled. Minden értékkel és semmiféle fáradságos vesződséggel sem érhetisz fel hozzá, nehogy dicsekedhess, mintha szolgálatoddal és érde-meddel te hajlitanád őt magadhoz. Nem, édes atyámfia, érdem és méltóság itt semmivé válik, s nem marad más, csak merő érdemtelen méltatlanság az egyik oldalon, nálad, s csupa irgalmas kegyelem a másik oldalon, nála. Koldus és király találkozója ez.” (Luther) Erre csak válaszolnunk kell/lehet hálás, Istent dicsőítő átadott étellel, követéssel.

Csütörtök (május 23.) *De még boldogabbak azok, akik hallgatják az Isten beszédét, és megtartják.* Lk 11,28 (Jer 15,16; 1Kor 14,6–9.15–19; 2Sám 18,1–18) Isten beszéde nem a róla való előadás, elmélkedés. Arról az igéről van itt szó, amely elhangzott kezdetben: „Legyen...!”, amely kihozta a negyednapos halottat a sírból: „Lázár, jöjj ki!”, amely a gutaütöttek új életet adott: „Megbocsáttattak a te bűneid!” Testvér, erre a szóra van neked is szükséged! Boldogok, akiknek beteg, gonosz szívét eléri és életre sokkolja Isten szava. Boldogok, mert átéljük az ige mozgósító megtartóerejét. Naponta, sőt percenként az ő szavának erejéből, igazságából élnek.

Péntek (május 24.) *[Ő] hatalmas szavával hordozza a mindenséget.* Zsolt 1,3 (4Móz 23,19a; Jel 5,6–14; 2Sám 18,19–19,9a) Néha magamat sem bírom elviselni, elhordozni, nemhogy a környezetemet, a rám bízottakat, munkatársakat, szomszédokat. Néha elegünk lesz mindenkiből és mindenből. Eszünkbe juthat ilyenkor Illés, a nagy próféta, aki életének egy nagy küzdelme után elfáradt. Egész nap gyalogolt a pusztában, lefeküdt, és csak aludni, meghalni kívánt. Isten meglátta őt, angyalát küldte hozzá, aki megszólította, lábra állította, és új célt adott életének. Aki a mindenséget hordozza szavával, fel tud minket is emelni. Új erőt, célt és értelmet ad törekény életünknek.

Szombat (május 25.) *Vigadjatok a mi erős Istenünk előtt!* Zsolt 81,2 (1Kor 14,15b; Jn 6,[60–62]63–69; 2Sám 19,9b–41) Isten örömré, boldogságra, harmóniára, örök, teljes, normális életre teremtett minket. A keresztyénség titka ebben a szóban rejlik: MÉGIS. Harcok, fájdalmak, kudarcok, bűnök ellenére mégis élünk, remélünk, örülünk az Úr szabadításának, látjuk életünk értelmét. Ideje van a könnyeknek, de ideje van az örömeink, vigasságnak is. „Ne bánkodjatok, mert az Úr előtt való örvendezés a ti menedéketek!” (Neh 8,10b) Isten jelenlétében éljünk!

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

EVANGÉLIKUS Élet FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Ballagás 2019 – szolidaritással

A Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium végzősei is csatlakoztak a Magyarországi Evangélikus Egyház által a Srí Lanka-i terrortámadások áldozatai és családtagjai javára indított pénzgyűjtéshez.

A nyírségi megyeszékhely evangélikus templomában megtartott május 3-i ballagáson a három végzős osztály több mint nyolcvan diákja közül többen viseltek „I help Sri Lanka” feliratú kitűzőt. Ezzel azt vállalták, hogy a ballagáson a virágra és egyéb kiegészítő ajándékokra

szánt pénzt – az osztályok közös döntése, illetve egyéni megfontolás alapján – felajánlják a robbantások miatt nehéz helyzetbe került családok megsegítésére. A ballagáson bárki tehetett pénzt a templomban elhelyezett gyűjtőládába a Srí Lanka-iak javára.

Az evangélikus egyház országos vezetősége április 23-án hirdette meg diákjai és rokonaik körében gyűjtését. A kezdeményezéshez kapcsolódva a pénteki és szombati ballagásokon tizenhat gimnáziumban mintegy ezer diák viselt

a kitűzőt. Az akcióban összegyűlt támogatást a Srí Lanka-i keresztény egyházi szervezetekkel élő partneri kapcsolatokat ápoló Magyar Ökumenikus Segélyszervezeten keresztül fogják eljuttatni az érintett családokhoz. (Adakozni bankkártyás fizetéssel a Segelyszervezet.hu oldalon, valamint az Ökumenikus Segélyszervezet 11705008-20464565-es számlaszámán is lehet.)

Mint ismeretes, húsvétvasárnap Srí Lankán három templom és négy szálloda ellen követtek el öngyilkos merényleteket Colombóban és a fővárostól nem messze található Negombóban, valamint Batticaloában. A merényletekben kétszázötvenhárom ember vesztette életét, és mintegy ötszázan sebesültek meg.

■ MTI

FOTÓK: VALDA JÁNOS / MTI

Mintegy ezerhatszáz végzett diák ballagott el május első hétvégéjén a Magyarországi Evangélikus Egyház tizenhat középfokú oktatási intézményéből. Valamilyen formában minden iskola csatlakozott az országos elnökség felhívásához: volt, ahol egy-egy szál virág árát, másutt a záró istentisztelet perselypénzét utalták át a megadott számlaszámra.

Luther, könyv és fesztivál

Idén is a Millenáris volt a helyszíne a budapesti nemzetközi könyvfesztiválnak április 25. és 28. között. A huszonhatodik alkalommal megrendezett eseményen az érdeklődők a Luther Kiadó számos új kiadványát vehették kézbe, valamint pódiumbeszélgetések részesei lehettek.

A négynapos rendezvény második napjának délutánján két pódiumbeszélgetésre került sor a Millenáris Kner Imre termében. Elsőként a Luther Kiadó szervezésében a hátrányos helyzetű tanulók segítése volt a téma, amikor az Evangélikus Pedagógiai-szakmai Szolgáltató és Továbbképző Intézet gondozásában megjelent *Utak és hidak – Esélyteremtés együttműködésben*

a családokkal című módszertani kézikönyvet mutatták be. (A kötetről lapunk 24. oldalán olvashatnak. – A szerk.)

Ezt követően *Luther a könyvfesztiválon* című diskurzusnak először a reformátor életét bemutató rajzfilm, illetve az abból készülő képregénysorozat volt a tárgya. Fabiny Tamás elnök-püspök meghívott beszélgetőtársától, a *Luther* című

rajzfilmsorozatot jegyző Richly Zsolt Balázs Béla-díjas rajzfilmrendezőtől számos kulisszatitkot is megtudhatott a hallgatóság a műről, amelynek az *Isten tenyerén?* című epizódja azóta elnyerte a legjobb tévés animációs alkotás díját. (A rendezővel készült interjú magazinunk 18. oldalán olvasható. – A szerk.)

A másik téma a *Luther Válogatott Műveit* magyarul közreadó sorozat nyolcadik kötete, az *Asztali beszélgetések* című kiadvány volt. A mű fordítója, Márton László József Attila-díjas író, műfordító, valamint a sorozatszerkesztő, dr. Csepregi Zoltán egyháztörténet-szervező-professzor, az Evangélikus Hittudományi Egyetem rektora felidéztek a mű születésének körülményeit, illetve a reformátor alakját, bepillantást engedve a könyvsorozat elkészítésének és a fordításnak a munkafolyamataiba.

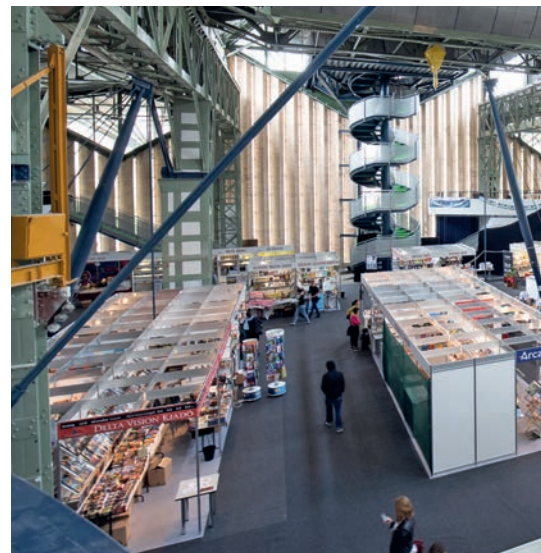
Másnap, április 27-én délelőtt a diakóniáé volt a főszerep. Az első diskurzuson az autizmusról folytattak eszmecsere-t a közreműködők Kutyifa Anikó *Napi felhő* című könyvének alapján. A Luther Kiadó gondozásában április elején megjelent mű hiánypótló szerepet tölt be, ugyanis autizmussal élő gyermekek mindennapi történeteiből kínál válogatást, a gyógypedagógus szerző szubjektív szemüvegén keresztül láttatva azokat. Az alkalmon – amelyen részt vett a könyv illusztrátora, Kutyifa Ágnes, valamint a szakmai lektorálást végző Havasi Ágnes egyetemi oktató is – Kutyifa Anikó többek között azt is elárulta, számára melyik

A *Luther a könyvfesztiválon* című pódiumbeszélgetés résztvevői: Richly Zsolt, Márton László, Csepregi Zoltán és Fabiny Tamás

Kézben a *Luther-képregény* első része

a kötet legkedvesebb története. (A könyv szerzőjével készített interjúnk a május 5-i lapszámunkban olvasható. – A szerk.)

A szombat délelőtt második részében a Luther Kiadónál tavaly napvilágot látott, rekordidő alatt elfogyott s idén már utánnyomást megért *Sztechlo-gyerekek voltunk* című „sikerkönyv” bemutatójára került sor. A beszélgetés résztvevői a kiadvány szerkesztői – Laborczi Dóra újságíró, evangélikus teológus és dr.

Andrási Andor vegyész-fizikus, sugárvédelmi szakember, egykori „Sztechlo-gyerekek” – voltak, a dialógus moderátora pedig Stifner-Kóháti Dorottya, az Evangélikus Információs Szolgálat újságíró főmunkatársa töltötte be, aki tizenhét interjú elkészítésével maga is részese volt a kötet létrejöttének. Felidéztek többek között az embermentő evangélikus lelkész, Sztechlo Gábor életútját, majd szót ejtettek a „Sztechlo-gyerekek” heterogén csoportjáról. Andrási Andor személyes emlékek egész sorával jellemezte a második világháborús és az azt követő időszakot, benne a páratlan személyiségű „Gábor bácsi” alakját. Laborczi Dóra a fiatalabb generáció tagjaként egészen más úton jutott el oda, hogy példaképének nevezheti Sztechlo Gábort. Szubjektív vallomásaiban egy családi emléket is megosztott a témával kapcsolatban. A továbbiakban néhány portrét kiemelve a kötet egyéb részletei is körvonalazódtak, így például az evangélikus egyház akkori szerepére is kitértek a beszélgetőtársak.

A Luther Kiadó kiadványairól folytatott eszmecsere filmfelvételei egyházzunk honlapján (Evangélikus.hu) megtekinthetők.

■ EVÉLET-INFÓ

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Diskurzus az autizmusról – Harmati Dóra moderátor balján Kutya Anikó, a *Napi felhő* című könyv szerzője, mellette Kutya Ágnes illusztrátor és Havasi Ágnes, a kötet szakmai lektora

Beszélgetés a *Sztechlo-gyerekek voltunk* című kötetéről – Laborczi Dóra, Andrási Andor és Stifner-Kóháti Dorottya

Az *Utak és hidak – Esélyteremtés együttműködésben a családokkal* című módszertani kézikönyv bemutatója

Invenciózusan

Két kollégium közös konferenciája

Huszonegy előadás, hat tudományos poszter, ötven résztvevő a két felsőoktatási intézmény, a Luther Otthon – Szakkollégium és a Melanchthon Evangélikus Szakkollégium második közös, Invenció elnevezésű konferenciáján, amelynek idén az Evangélikus Hittudományi Egyetem kápolnája adott otthont. Különböző egyetemeken tanuló, többségükben protestáns felekezetekhez kötődő fiatalok gyűltek össze április 13-án, hogy megismerhessék egymás tudományterületeit, bővíthessen látókörük, és termékeny párbeszéd alakulhasson ki a szakterületek között.

Invenció, azaz találékonyság, leleményesség, ötletesség. Ez a választott szaktudomány művelése iránt elkötelezett, kutatást kezdő vagy folytatató egyetemisták számára a legfontosabb képesség. Bibliái értelemben talentum, amelyet Istentől kaptunk. Feladatunk és felelősségünk azonban, hogy jól bánjunk vele magunk és mások építésére, meggazdagítására.

A megnyitón dr. Fábi György, az Északi Egyházkerület felügyelője két fontos üzenetet hangsúlyozott. Elsőként az egyházi oktatásügyről beszélt, nyomatékosítva, hogy korszerű és széles körű képzéseket kínáló tudományközi intézményeket kell létrehozni. Ezután a teológia újszerű kommunikációjának fontosságát emelte ki: a más diszciplínákkal való tudományos párbeszédképesség nélkülözhetetlenségét.

A tudomány fenegyerekei mindent az invencióval kezdtek – mondta dr. Béres Tamás rektorhelyettes, aki az Evangélikus Hittudományi Egyetem nevében

köszöntötte a résztvevőket. Példaként a cambridge-i Christ's College-ot hozta fel, amely a tudományok és a teológia művelőinek egyik jelentős műhelye. Innen olyan tudósok kerültek ki, mint William Paley angol teológus, akinek a kollégiumi szobáját az ifjú Charles Darwin „örökölte” meg, s itt kezdett érdeklődni a botanika és a geológia iránt.

Barthel-Rúzsa Zsolt, a Luther-szakkollégium igazgatója a köszöntőjében a konferencia majdnem harmincéves hagyományáról szólt, hiszen az első alkalmat a kilencvenes években a Luther Otthonban tartották. Elmondta, hogy egy ilyen esemény célja – a diskurzus mellett – a kapcsolatépítés is a két kollégium között.

Dr. Szabó B. András, a Melanchthon-szakkollégium igazgatója rámutatott, hogy bár Luther és Melanchthon ötszáz évvel ezelőtt dolgoztak együtt, ennek az örökségnek a tovább élését jelenti, hogy a fiatalok ma is élő párbeszédet folytat-

nak a reformátortársak nevét viselő intézményekben.

A köszöntők után kezdődtek el a szekcióülések Juhász Zoltán Andrásnak és Lehoczky Kristófnak, a konferencia fő szervezőinek elnökletével. A szakkollégiumi hallgatók egyéves munkájukat, tudományos kutatásukat mutathatták be. A hat szekció huszonegy előadója és hat poszttere a legkülönbébb szakterületekről érkezett. Volt szó törvényekről, marketingről, karierről és valódi történelmi hősről, pedagógiáról és spektroszkópiáról, népekről és kultúrákról a Baltikumtól a Közel-Keletig, valódi érzelmekről és érdekkapcsolatokról, álomról és társadalomról, sőt egy desszertkészletről is.

Az előadásokat nemcsak hallgatta a közönség, hanem egy visszajelző cédulán pontozta is. A pontok mellé természetesen dicséretet, megjegyzéseket, kritika is kerülhetett, fontos reakciókat kaphattak az előadók. Több mint hatszáz szavazócédula gyűlt össze. A három legjobb előadó és a legszebb, legérdekesebb poszter díjat kapott.

A legjobb előadónak George Akfalit választotta a konferencia, aki jelenleg a Pázmány Péter Katolikus Egyetem anglistika szakán tanul, a Melanchthon-szakkollégium hallgatója. Előadásában szír keresztyénként hazájáról, a Közel-Kelet kultúrájáról és kulturális kapcsolatokról beszélt, elsősorban a költészet tükrében. Második lett az Eötvös Loránd Tudományegyetem lengyel szakán tanuló Somogyvári Júlia; ő nyelvi „gyorstalpalóval” varázsolta a hallgatóságát Lengyelországba. A harmadik helyezett Szarka Orsolya a premenstruációs szindrómáról és annak zavarairól szóló pszichológiaszakterületének műhelytitkaiba vezette be az érdeklődőket. Valamint – ahogyan előadásában fogalmazott – arra keresi a választ, hogy „mi áll a háttérben annak, amikor egy zűrös nap után úgy döntünk: végül megbocsátunk a kedvesünknek”.

A két intézmény együttműködése hagyományteremtő szándékkal indult 2018-ban, a kollégiumok évenként felváltva szervezik meg a konferenciát. Idén a Melanchthon-szakkollégium volt a házigazda, jövőre a Luther Otthon szervezésében várnak minden érdeklődőt.

Az esemény az Evangélikus Hittudományi Egyetem kertjében faültetéssel, majd állófogadással zárult.

■ JUHÁSZ ZOLTÁN, a Melanchthon Evangélikus Szakkollégium elnöke

Hogy minél jobb lelki kovászok legyenek

Protestáns teológusok találkozója Pápán

A Pápai Református Teológiai Akadémia harmadik alkalommal tartott Kárpát-medencei protestáns teológustalálkozót több mint száz hallgató részvételével. Az április utolsó hétvégéjén zajlott háromnapos rendezvény fő témája az ő- és a mai egyház kapcsolata volt.

Áhítat, istentisztelet, több előadás, főrubeszélgetés, borkóstoló, koncert, sport, városnézés és kikapcsolódás is szerepelt a 2006-os és a 2013-as rendezvény után immár harmadik találkozó programjában. Pápán kívül Budapestről, Debrecenből, Sárospatakról, Kolozsvárról (két intézményből) és Révkomáromból érkeztek teológusok.

Marton Krisztián programszervező szenior (ötödéves hallgató) a lelkesi pálya nehézségeiről elmondta: „Noha nem jelentkezik sokan teológiára, mégis szükség van ránk, lelkészekre. Nehézség elvégezni a hatéves képzést, sok mindent kell megtanulni, például a héber és a görög nyelv igencsak fejtörő lehet. Végzett lelkészként majd megítélnék, számonkérnek rajtunk, akit hirdetünk, amit prédikálunk. Nagyon nehéz szolgaként állni a világ előtt. Szokták mondani, hogy a lelkész lakásának fala üvegből van: mindent látnak, tudnak rólunk. Ha valamit nem úgy teszünk, ahogy hirdetjük vagy elvárják, akkor rögtön másképp tekintenek Istenre. Tehát nekünk Istent kell képviselnünk.” Mint mondta, a tu-

dományokon kívül rengeteg imádsággal, igeolvasással, egymás erősítésével készülnek a hivatásukra. Mivel a teológushallgatók más-más helyütt tanulnak, majd szolgálnak, ezért a hétvégi találkozó remek alkalom volt egymás szokásainak, hagyományainak, gondolkodásmódjainak megismerésére.

„Minden teológián másképp imádkoznak, beszélnek Istenről. A szakácmesterséghez hasonlítható: ugyanúgy akarnak főzni, még a magyar konyhán belül is, de minden étteremben kicsit másképp készítik el az ételt” – jegyezte meg Marton Krisztián.

Szombaton Hanula Gergely intézetvezető egyetemi tanár beszélgetett Boncz Zoltán baptista lelkésszel és Polgárdi Sándor evangélikus esperessel.

■ LASKOVICS MÁRIÓ

Forrás: Veol.hu

FOTÓ: LASKOVICS MÁRIÓ / VEOL.HU

Egyhangúlag elfogadva

Közgyűlés Délen

A Déli Evangélikus Egyházkerület április 25-26-án tartotta tavaszi közgyűlését, a kiskőrösi egyházközség vendégszeretettel élvezve. Az ülés a kiváló házigazdának, Lupták Györgynek, a Bács-Kiskun Evangélikus Egyházmegye esperesének köszöntőjével és áhítatával vette kezdetét.

A közgyűlés hivatalos részében elsőként Kondor Péter püspöki jelentését, majd Font Sándor felügyelői jelentését hallgatták

meg és fogadták el a résztvevők. Ezek után Horváth-Csitári Boglárka missziói lelkési jelentése hangzott el, amelyet a Gusztáv Adolf Segélyszolgálat elnökének, Koskai Erzsébetnek a jelentése követett, míg Andorka Árpád a népmozgalmi statisztikák alakulását ismertette. A közgyűlés ezeket a jelentéseket is elfogadta.

A konstruktív hozzászólásokat sem nélkülöző megbeszélés végén Grendorf-

Balogh Melinda lelkész, hitoktató tartott előadást az evangélikus egyház gyermek- és ifjúsági szolgálatának mindennapi valóságáról, lehetőségeiről a jövőtervezésben.

Az ülés zárásaként sor került még az Evangélikus Kántorképző Intézet és az Evangélikus Missziói Központ igazgatótanácsi jelöltjeinek megválasztására.

■ Forrás: Del.lutheran.hu

Egy gyülekezet elerőtlenedett, egy „leány” önállósodott

Nyugaton egyházmegyék határát is módosította a közgyűlés

Az elnökség és a kerületi tisztségviselők jelentéseinek meghallgatása mellett választási ügyekkel, támogatási kérelmekkel, egyházközségek státuszának változásával és a testvérkerületi kapcsolattal is foglalkozott a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület közgyűlése. Az április 26-ai tanácskozást ezúttal Gyenesdiáson, a Kapernaum Szeretetotthonban tartották.

Süller Zsolt tordas-gyúrói lelkész nyitóáhítatát követően elsőként Szemerei János püspök, majd Mészáros Tamás egyházkerületi felügyelő (képünkön) jelentése hangzott el.

Segélyszolgálat kerületi felelőse, dr. Horváth József kerületi ügyész, majd Koczor György, a Dunántúli Harangszó egyházkerületi lap megbízott szerkesztője számoltak be elvégzett munkájukról.

FOTÓ: ADÁMI MÁRIA

Szemerei János az összefogás erejét és az egymástól tanulás lehetőségét emelte ki a 2018. évről szóló beszámolójában. „A nehezedő körülmények között csak úgy tudunk talpon maradni, ha az evangélium ügyéért, egyházunkért komolyabb áldozatot hozunk, illetve az időnkkel, az erőnkkel, a lelki és az anyagi forrásainkkal, a humán erőforrásainkkal az eddigieknél is jobban gazdálkodunk [...] Ha kevesebben vagyunk, sokkal inkább össze kell fognunk, és egymást segítve, támogatva kell dolgoznunk” – fogalmazott az egyházkerületi lelkész vezetője. Ehhez kapcsolódóan Mészáros Tamás az elköteleződés fontosságát hangsúlyozta az előző esztendő tapasztalatai alapján.

Verasztó János távolléte miatt Adami Mária olvasta fel a leköszönő kerületi missziói lelkész beszámolóját az elmúlt évből zajlott missziói munkáról, programokról. Ezután Schermann Gábor, a Gusztáv Adolf

A szükséges tisztségviselők megválasztásával kapcsolatban Kissné Kárász Rózsa, a kerület választási bizottságának elnöke arról tájékoztatta a jelenlévőket, hogy a Verasztó János lemondásával megüresedett kerületi missziói lelkészi tisztségre egyedül Baranyay Csaba kőszegi lelkész fogadta el a jelölést, akit a közgyűlés nyílt szavazással, egyhangúlag meg is választott.

A következőkben döntöttek arról is, hogy az országos nevelési és oktatási bizottságban Kőszeghyné Raczkó Zsuzsanna esperes lemondásával megüresedő helyre a közgyűléstől már korábban bizalmat kapott Kolarovszki Zoltánt, a győri Péterfy Sándor Evangélikus Gimnázium, Általános Iskola, Óvoda és Kollégium igazgatóját javasolja a testület. A balatonszárszói Andorka Rudolf Evangélikus Konferencia- és Missziói Otthon igazgatótanácsába Németh Szabolcs, a főtí kántorképző intézet igazgatótanácsába

pedig Koczor György lelkészt delegálta a közgyűlés – az intézményektől beérkezett kéréseknek eleget téve.

Ezután a finnországi Mikkeli Egyházkerülettel kötött testvérkerületi szerződés meghosszabbításának ügye következett. A tagok egyöntetűen megszavazták a testvérkapcsolat meghosszabbítását újabb öt évre, azzal a feltétellel, hogy a másik fél kérése szerint a szerződés szövegébe kerüljön bele a két egyháztest intézményei közötti szakértői látogatások lehetősége is. Az ünnepélyes aláírásra ez év májusában Finnországban kerül majd sor.

Napirenden szerepelt egy örömteli ügy is: a tavaly indult szigetközi misszió központjául szolgáló, eddig Győrhez tartozó győriújfalvai leánygyülekezet önállósulási kérelme. Miután a győri egyházközség és a Győr-Mosoni Egyházmegye közgyűlése is elfogadta a kérést, az egyházkerületi közgyűlés egyhangúlag jóváhagyta. A döntés május 1-jén lépett életbe, egy új egyházközséggel gyarapítva a nyugati kerület közösségeinek számát.

Az elerőtlenedett csöglei egyházközség esetében viszont a visszaminősítésről kellett döntenie. A Vasi és a Veszprémi Egyházmegye határán fekvő egyházközséghez tartozó gyülekezettrészek részben fíókegyházként, részben szórványként a bobai egyházközséghez soroltattak be. Az egyházközségek és egyházmegyei közgyűléseken meghozott döntést a kerületi testület is egyhangúlag támogatta, elfogadva ezzel a két egyházmegye határainak módosulását is.

Az ülés résztvevői a beérkezett támogatási kérelmekről is döntöttek. Az uraiújfalvai egyházközségnek a lelkészlakás felújítására egymillió forintot, a pápai egyházközségnek a parókiaépület homlokzatának renoválására félmillió forintot szavaztak meg.

Zárszavában Mészáros Tamás felhívta a jelenlévők figyelmét az idei év legfontosabb eseményére, az egyházkerület szeptember 29-én Nemeskőren tartandó artikuláris napjára.

■ AM

Termő férfikorban, megértésben

Az EPMSZ jubileumi konferenciája

Az ötvenéves Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem, az emigrációban alakult neves könyvkiadó és értelmiségi kör nemcsak túlélte a rendszerváltozást, hanem az április 29. és május 4. között az ausztriai Felsőőrön (Oberwart) tartott tanácskozásán úgy döntött: folytatja a tevékenységét. Igaz, a nyugati résztvevő mind kevesebb, és arra sincs már szükség, hogy itthon tiltott könyveket jelentessenek meg. Ám az évi találkozók szelleme öröklődött: nyitottság, párbeszéd, ökumené – és megértés.

Az őriszigeti (Siget in der Wart) istentiszteleten a helyi evangélikus lelkész, Mesmer Ottó mellett Beer Miklós, a római katolikus Váci Egyházmegye püspöke hirdette az ígét, úrvacsorával Kuti József református lelkész szolgált.

A jubileumi konferencia nem az ünneplés jegyében zajlott, hanem azt elemezte, mit tehet ma egy társadalmi hasznosságra törekvő, vallásilag elkötelezett egyesület. A felettébb eltérő nézeteket valló előadások és hozzászólások olykor kemény vitákat váltottak ki, de veszekedéssé egyszer sem fajultak. „Biztos, hogy itt magyarok vannak?” – kérdezte is a honi közállapotokat jól ismerő egyik svájci vendég. „Igen, de ezek szabadegyetemi magyarok” – hangzott a válasz.

A szabadegyetem „túlélésének” legfontosabb titka, hogy sorra alakította magyarországi, erdélyi, felvidéki és kár-

pátaljai köreit. Most szerveződik újjá a délvidéki testvérszervezet. Ettől persze még nagyobb az esély a széthúzásra és a gyűlölködésre, de – hála az alapítók szellemi örökségének – a konferencián, akárcsak tavaly Kárpátalján, most is az „Isten békéje” uralkodott.

Segített ebben az Örvidék szelleme is. Itt a három vallás évtizedek óta egymást segítve dolgozik. Az itteni magyarokat nem kisebbségnek, hanem támogatandó népcsoportnak tekintik. Nemcsak az osztrákokkal, hanem a miénknél jóval nagyobb létszámú horvátokkal is baráti a viszony. Itt sosem kérdezték, hogy miért vannak magyarok is kiírva a helységnevek. A felsőóri idegenforgalmi tájékoztatók a legkisebb ottani kisebbség, a romák nyelvén is feltüntetik a láttnivalókat. A résztvevőkre nagy hatással volt az a szabad és gyermekköz-

pontú szellem, amellyel a város horvát és magyar nyelven is oktató iskolájában ismerkedhettek.

A szabadegyetem nem csak évenkénti konferenciáival alkot baráti közösséget. Ősszel az Erdélyi Kör rendezte meg szokásos tanulmányi hétvégéjét az érmelléki Diószegen. A magyarországi egyesület – a Magyar Pax Romanával közösen – online folyóiratot működtet *Egyházestársadalom.hu* címmel. A lap szerkesztői a Deák téri evangélikus gyülekezetben havonta rendeznek fórumokat; a meghívottak főként társadalmi kérdésekről folytatnak eszmecsereket. Jel-szavuk lehetne: nem megítélni, hanem megérteni. Május 20-án *Értelmiségi szerezpazar* címmel terveznek beszélgetést. (Weboldalukon a régebbi és újabb *Lehet-e?* fórumok is megnézhetők.)

Valószínűleg az értelmiség lesz a főszereplője az EPMSZ 2020 tavaszára Balatonszárszóra tervezett akadémiai napjainak is. Az elnökség szándéka szerint 2021-ben a Vajdaságban konferenciáznak. Igaz: a baráti társaság tagjai öregsznek, de maga az ötvenéves szabadegyetem termő férfikorába ért.

■ KÖSZEGI ÁBEL

Gyermekrajz-kiállítás Rákoskeresztúron

Az ideai tanév termékeként több száz képből álló kiállítás nyílt május 8-án a főváros XVII. kerületében található Vigyázó Sándor Művelődési Házban. A rákoskeresztúri Podmaniczky János Evangélikus Általános Iskola tanulóinak vegyes technikával készített, gazdag tematikájú alkotásait Gáncs Péter nyugalmazott evangélikus püspök méltatta.

Az ünnepségre zsúfolásig megtelt galériateremben Erdészné Nagy Éva igazgató (*képünkön*) köszöntötte az egybegyűlteket, majd beszédében Gáncs Péter a „kisművészeket” az Úristen munkatársainak nevezte, akik az üres papírokat megtöltve átélhetik az alkotás örömeit. „Ti nemcsak néztek – fordult a gyerekekhez –, hanem láttok is. Ráadásul olyan művészetet kaptatok a Teremtőtől, amivel láttatni is tudtok.” A Podmaniczky János Evangélikus Általános Iskola tanulóinak tárlata május 19-ig tekinthető meg.

■ MAGYARI MÁRTON *felvétele*

Reményik-dombormű az erdélyi panteonban

A Magyarországon élő erdélyiek május 5-i budapesti találkozójának keretében leplezték le Reményik Sándor domborművét az Erdélyi Gyülekezet emlékparkjában. A kolozsvári evangélikus költő életútját Veres Emese-Gyöngyvér néprajzkutató vázolta fel avatóbeszédében.

A Magyarországon élő erdélyiek református gyülekezete 1990-ben alakult Erdélyi Gyülekezet néven a megelőző évtizedben az anyaországba menekültekből. 1992-től Reménység Szigete néven karitatív, kulturális és oktatási központot hoztak létre Budapest X. kerületében, a Gyógyszergyári úton egy egykori laktanyaterületen. Az alapító lelkész, Németh Géza 1995-ben bekövetkezett halála óta Zalatnay István pásztorolja a nyáját.

A gyülekezet 2006-ban megkapta a terület nagyobb, négyhektáros részének a tulajdonjogát; két évvel később, 2008-ban ezen belül szentelték fel az erdélyi emlékkertet. A kertben – a tizenhat erdélyi régiónak megfelelően – tizenhat emlékszigetet alakítottak ki, és erdélyi panteont hoztak létre. Távlati tervként összesen százhatvan erdélyi híresség

szöveges emléktábláját vagy arcképdomborművét kívánják elhelyezni.

Május első vasárnapján ebben az emlékkertben avatták fel a nehéz sorsú, ám Istenhez mindvégig hű Reményik Sándor domborművét, Nemes András Csaba kolozsvári szobrászművész alkotását. Személyes élményekkel is illusztrált avatóbeszédében Veres Emese-Gyöngyvér néprajzkutató nemcsak a költő életútját vázolta fel, hanem saját kutatómunkájából is idézett. „Reményik Sándor lelkipásztora, kicsi papja nem más volt, mint Járosi Andor, akinek mind a mai napig nincs meg a megfelelő helye Erdély szellemi panteonjában. Talán nem túlzás azt állítani, hogy neki is köszönhető, hogy Reményiket oly sokan ismerték Magyarországon is evangélikus körökben. Rengeteg előadást tar-

Reményik Sándor költő Kolozsváron született 1890. augusztus 30-án. Az evangélikus elemi iskola után középiskolai tanulmányait a Kolozsvári Református Kollégiumban végezte. Szülővárosának jogi egyetemén négy évet elvégzett, de szembetegsége miatt nem diplomázott. Hivatalt soha nem vállalt, neves építész apjától örökölt vagyona tette lehetővé számára, hogy 1916-tól csak az irodalomnak éljen. 1921-től a Pászortűz című irodalmi és művészeti folyóirat főszerkesztője, az 1928-ban induló Erdélyi Helikon

– havonta megjelenő szépirodalmi és kritikai folyóirat – alapító tagja volt. 1937-ben és 1941-ben Baumgarten-díjjal jutalmazták, 1941-ben, halála után, posztumusz a Magyar Tudományos Akadémia Nagydíjával ismerték el munkásságát.

Első verseskötete *Fagyöngyök* címmel 1918-ban jelent meg. Művein a Nyugat első nemzedékének hatása érezhető. Az első világháborút követően Végvári álnéven jelentette meg kötetét. Ezekben a kisebbségbe szorított erdélyi magyarságot buzdította kitartásra, a kivándorlás ellen

agitált, és a szülőföldön maradásra szólította fel társait.

A betegségével küszködő költő a későbbi verseinek témájául a hit dolgait választotta. Istenes verseit *Kenyér helyett* címmel 1932-ben rendezte sajtó alá. Az 1930-as évekre a transzszilvanizmus vezető képviselőjévé vált, az erdélyi hagyományokhoz való ragaszkodást hangsúlyozta. Élete vége felé többször volt hosszabb ideig ideggyógyintézetben. Kolozsváron hunyt el 1941. október 24-én.

tottak közösen, majd Járosi Reményikről annak halála után.”

Veres Emese-Gyöngyvér ezután felolvasta azt az Evangélikus Országos Levéltárban található levelet, amelyet Járosi Andor evangélikus lelképásztor 1941-ben a Tiszai Evangélikus Egyházkerülethez csatlakozott, akkor már önálló kolozsvári lutheránus gyülekezet lelkészeként, egyben az új egyházmegye espereseként írt

felettesének, Túróczy Zoltán püspöknek. Ebben az akkor már gyenge egészségű költő helyzetéről számol be – a levél keltekor Reményiket ismét ideggyógyintézetben kezelték.

A május 5-i avatóünnepség végén csepergő esőben hullott le a lepel a mindössze ötvenegy évet élt kolozsvári költő domborművéről, amelynek gazdája a Romániai Evangélikus Lutheránus Egyház.

■ BODA ZSUZSA

Az avatóünnepség végeztével adott magazinunknak villáminterjút Nemes András Csaba kolozsvári szobrászművész, a Reményik Sándor-dombormű alkotója.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Nagyon szuggesztív tekintet néz a látogatóra az erdélyi emlékkert kolozs–kalotaszegi panteonjának faláról. Milyen forrás alapján formázta meg az arcot?

– Nem egyetlen fotó, hanem három-négy fénykép és a kolozsvári református kollégium dísztermében található Reményik-festmény segítette a költő arcmásának általam elgondolt formába öntésében. A költőt nem egy konkrét életkorban akartam megörökíteni, hanem – főleg a szemén keresztül – a karakterét szerettem volna megformálni. Azt a mélyen elszomorodott embert, akinek az egész világát feldúlták, de aki még nem örült meg, nem került az elmebetegek közé.

– Tavaly ősszel kapta a felkérést a dombormű elkészítésére. Változott önben a Reményikről alkotott kép ez alatt a néhány hónap alatt?

– Nem igazán. Reményiket a versein keresztül korábban is ismertem már, Kolozsváron ő amúgy is ismert személyiség a magyarok körében. Reményik Sándor a köztudatban szerencsétlen sorsú emberként él. Fiatalkorában természetesen voltak könnyű periódusai, hiszen jól szituált családban született, anyagi gondjai nem voltak. De ő nem erről ismert. Inkább az elszakadás utáni *Végyári-versek* szerzőjeként emlékezünk rá, számomra pedig az életútja a tragédia megtestesülését jelképezi.

■ B. ZS.

Baltik Frigyes és felesége

Baltik, a püspök

A balassagyarmati presbitérium – Baltik Frigyes középen, Luther-kabátban

FOTÓK A BALTIK CSALÁD ARCHÍVUMÁBÓL

Egy püspök emlékezete

Fabiny Tamás püspök
Északi Evangélikus Egyházkerület

Száz éve, 1919. május 25-én hunyt el Baltik Frigyes, a jelentős mértékben szlovák nyelvű gyülekezeteket magában foglaló Dunáninenni Egyházkerület lelki vezetője. A centenáriumba készülve kezembe került a püspök székfoglalója, amelyet 1890-ben tartott Liptószentmiklóson. Most e rovat vendégszerzőjének hívom meg Baltik Frigyes, némi kommentárral az ő mondatait idézem.

A beszéd biblikus alapvetése: „Az egyház tanát, illetőleg annak egyedüli kútfejeül a Szentírást, az isteni ígét, amint meg vagyok írva, elismerem s vallom, tanítani fogom s taníttatom...” Ezután a szolgálatba lépő püspök a reformáció gyökereire utal: „Az evangéliomnak ezen szent elvét, amely az ágostai hitvallás tételében teljes igazságában s fényében ragyog, teljes épségben fenntartom s vallom.”

Baltik azonnal jelzi, hogy programjának érvényesüléséről az egyházkerület gyülekezeteiben alkalomról alkalomra személyesen kíván meggyőződni: „Főképpen utána fogok nézni, hogy lelki üdvünk kincse, a hit általi megigazulás teljes tisztasága, igazsága s érvényében taníttassék...”

Nézzük, hogy ezek alapján milyen konkrét megfigyeléseket tesz az egyházkerületet illetően. Úgy tűnik, a lelkészhiány és a teológus-utánpótlás már az ő korában is gondot jelentett: „Első: a theologusoknak aggasztóan csekély száma a mi kerületünkben.” Hitoktatókkal sem állhattak sokkal jobban: „Hasonlóan: kicsiny nálunk a tanítójelöltek száma.” Ennek egyik okát az intézményi háttér hiányában jelöli meg: „Főbaj kerületünkben az, hogy tanítóképezdénk nincs...”

A gazdasági kérdésekre térve sokatmondó ez a mondata: „Az anyagiakban ugyan szegény egyházkerület vagyunk, de egyházunk érdeke azt kívánja, hogy ez így tovább nem maradhat.”

Baltik püspöki programjában egyértelműen megfogalmazódik, hogy *pastor pastorum*, a lelkészek lelkipásztora kíván lenni. Itt a lelkigondozás és a rend megkövetelésének egyensúlyát érzem. Egyfelől nagyon rokonszenvesen fogalmaz: „Ezen bajon segíteni szeretnék, ha lehetséges lenne irodám elhagyásával is, s az apostoli vándorbotnak kezelésével”, másfelől a leghatározottabban várja el lelkészeitől – elsősorban azonban önmagától – a mértékletességet és a szent életet. „Krisztus Urunk bárányainak legeltetésénél a botrányt tűrni nem fogom” – teszi egyértelművé az elvárásait. Itt is szívesen megkérdeznék tőle két dolgot: tudott-e elégszer útnak indulni ama apostoli vándorbottal, illetve hogy következetesen érvényt tudott-e szerezni a disziplináris szempontoknak?

Meg kell állapítanom, hogy a szórványhelyzet tekintetében sem sokat változott a helyzet közel százharminc év alatt. Az ebből adódó gondokat így jellemzi: „Naponkint veszítünk azokból, akiket nekünk adott az Úr. Gyermekaink nagy száma vagy idegen iskolákban tanul, vagy pedig a valláserkölcsei oktatásban rendszeresen nem is részesül.”

Örömmel látom, hogy Baltik Frigyes püspök mennyire fontosnak tartja a diakóniai munka megerősítését, vagy ahogy ő mondja: a gyámintézet fejlesztését. „Én evangélikus egyházat az irgalmas samaritánus működési tere nélkül nem tudok: a mi hitünknek cselédivel jót kell tennünk, meg kell emlékeznünk az Úr Jézus beszédéről, hogy tudniillik ő mondta: jobb adni másnak, hogyszem venni, s erre emlékeztette az apostol a híveket akkor, amidőn megmutatta, hogy munkálódván szükség az erőtlenekekről gondot viselni.”

A szolgálatba lépő püspök világosság teszi, hogy tudatosan ki szeretné zárni a politika ártó hatását az egyházkerület minden napjaiból: „Én politikus nem vagyok, ahhoz nem is értek – nem is állítom, hogy napirenden lenne köztünk, s nem is vagyunk arra hivatva. Mi az Isten országának ügyeit gondozzuk, e világ ábrázatjával ne bajlódjunk. Krisztus országa nem e világból való.” Nem kerülheti meg azonban az állásfoglalást a nemzetiségi kérdésben. Itt nagyon helyesen utal arra, hogy az egyházban más a rend, mint a politika mezején, és az apostoli idézet nyomán ezt írja: „...itt nincs se zsidó, se görög, s minden nyelv vallja és dicsőítse az Urat, mi pedig az Úr parancsa szerint tanítsunk minden népeket, hogy ki-ki tulajdon nyelvén, amelyben született, hallja az Istennek nagyságos dolgait.”

Az egyháztörténelemből tudjuk, hogy ezek az elvek azért nem mindig valósultak meg ilyen egyértelműen, ám a kapott és az adott sebek tudatában még inkább vallanunk kell, hogy gyógyulásunk is csak közösen valósulhat meg, Isten kegyelme által.

Megérint az a szerénység, amellyel beszédét zárja: „Másnak dicsőségét hivatalomban nem is keresek, csakis az én Uram Jézus Krisztusom nevének a dicsőségét, akinek szelíd és aláztos szívű szolgálja vagyok. Gyarló voltom iránt, kérem, legyenek elnézők; de ha látnám, hogy Isten országának szent ügye miattam szenved: akkor szívesen nálam méltóbbnak helyt engedek.”

E szavak elmondása után még huszonkilenc éven át volt a Dunáninenni Egyházkerület püspöke. Nem volt szükség ennek a nagylelkű ajánlatnak az érvényesítésére. Mindehhez bizonyára felülről kapott napról napra bölcsességet és erőt. ■

Isten tenyerén

Díjat kapott Richly Zsolt filmje

A Luther-rajzfilmsorozat Isten tenyerén? című epizódját a legjobb animációs alkotásként ismerték el az 5. magyar filmhét április 27-én a Pesti Vigadóban tartott díjátadó ünnepségén. A gratuláció mellett a kivitelezés szempontjairól, a sorozat utóéletéről és a produktum elismeréséről beszélgettünk a Balázs Béla-díjas rendezővel, érdeemes és kiváló művésszel, a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem címzetes egyetemi tanárával.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– A reformáció indulásának ötszázadik évfordulójára készült *Luther* című rajzfilmsorozat készítésekor mi volt az elsődleges alkotói szempont: a korhű ábrázolás, a lutheri üzenet átadása képi formában vagy a fantázia eleresztése a reformációra emlékezés apropóján?

– Nekem elsősorban Luther jelleme volt a fontos. Köztudomású, hogy soproni vagyok, amely hajdan német ajkú terület volt, és ez már gyerekkoromban rányomta a bélyegét az életemre. Tanulmányútra mehettünk Németországba, megjártuk a Lutherweget, rajzoltunk, fényképeztünk, próbáltuk értelmezni mindezt. Volt egy felejthetetlen lelkész Sopronban, akinek a szónoklatait a karzatról figyeltük; elég indulatos volt, és oda is mondogatott olykor – engem ő erősen Lutherre emlékeztetett. És emellett nagy kutatómun-

ka is van a film mögött, „félszekerényi” Luther. A vásznon – és ezt már sokszor hangsúlyoztam – nem egy szentet akarunk megjeleníteni, hanem egy embert a hibáival, a vívódásaival, a problémáival. Luther karaktere mellett a történelmi események bemutatásán volt a hangsúly. Aztán a külalakon, tehát hogy milyen stílusban készítjük el a filmet. Fontosnak tartom a filmbetéteket is, amelyekhez régi festményeket és metszeteket használtunk, esetenként mi magunk találtunk ki korhűnek látszó metszeteket.

– A film hat éven felülieknek ajánlott. Lackfi János szövegei és a látványvilág is igen sűrített, sok nyelvi és képi játékot, utalást inkább csak a felnőtt nézőközönség érthet. Kiknek szól elsősorban az animációs sorozat, és milyen eszközökkel tették versenyképessé?

– Lackfi János az első, archaikusabb szövegváltozat felülrírása után pompás, pattogó szöveget írt, és a figurákat is nagyon jól jellemezte a dialógusokkal, csak meg kellett hozzá rajzolni őket. A filmet szerintem többször kell megnézni, és többféle közönséghez szól. Az egyik lehet, hogy a humoros, a másik a reprodukciós oldalát kedveli, valakit meg a látványvilága ragad magával. Elsősorban az ifjúságot akartuk megcélozni. A vonalas technika televízióra nagyon alkalmas, mert van kontúr, emiatt viszont a színeket kicsit vissza kellett fogni. Annyira tarka ma a világ az állandóan villódzó reklámokkal, hogy a színek visszafogásával voltaképp kiemeltük ebből a képzőművészből a filmet, hogy feltűnjön, hogy észrevegyék. Egy-egy epizódnak hidegsárga, hidegkék vagy hidegzöld színt adtunk, ez tudatos döntés volt.

– A film nagyszabású előkészületeinek és sokéves munkájának melyek voltak a legemlékezetesebb állomásai? És mit jelentett ehhez képest az ideai filmheti elismerés?

– A tapasztalatom az, hogy elég nagy háttér, mennyiségi teljesítmény is kell ahhoz, hogy az embert meg- és elismerjék. Nagyjából két év kell, hogy elterjedjen egy alkotás. 2017-re lett kész a teljes film, mostanra már azt mondhatjuk, bekerült a köztudatba. Benne lehetett ez is a díjazás szempontjaiban, nem utolsósorban pedig: a Luther-rajzfilm igen összetett munka, rengeteg szellemi termék van benne, és mindez növeli az értékét. Ami az utóéletét illeti: nyolc nyelven szinkronizálták. A brazil portugál változat a portugáliai Espinhóba, fesztiválbemutatóra is eljutott, a finn egy időben ment a magyar televíziós vetítéssel. Ami pedig az emlékezetes pillanatokot illeti: kétszer is vetítették templomban, Sopronban és Kapolcson is. Így mintegy szakrális teret kapott, amit egykor sosem gondoltam. Nekem ezek nagyon meghatározó alkalmak voltak.

– A rajzfilmre adott egyéb reflexiók, például a közönség véleménye legalább olyan fontos, mint a szakmabelieké? Kapott hideget-meleget is?

– Persze. Az egyik barátom például, akit megajándékoztam a filmmel, kijelentette, ez nem az ő Lutherje, szerinte alaposan lerángattam a pódiumról a reformátort. Szerintem pedig bemutattuk Luthert mint embert.

■ KINYIK ANITA

Ferencek és a sandák

Egy hírszerkesztő gondolatai

Illisz L. László presbiterünk a foglalkozását tekintve hírszerkesztő az Inforádiónál. Naponta ezernyi hírrel találkozik. Vállalta, hogy időnként a Hírmondóba néhány egyházzal kapcsolatos cikkről megfogalmazza a gondolatait. Fogadják szeretettel írását!

Ferenc pápa február 3–5. között hivatalos látogatást tett Abu-Dzabiban, az Egyesült Arab Emírségek fővárosában. Így szólt szikáran a katolikus egyházfő legutóbbi apostoli látogatásáról szóló hír. Járt ő már sokfelé, legyinthes a kevésbé tájékozott hírfogyasztó, ám ha jobban belegondol, rádöbben, hogy ez a három nap korántsem nevezhető egy szokványos „államfői” látogatásnak, nem is szólva arról, hogy üzenete messze meghaladja hétköznapi politikai szintjét [...].

Amúgy nem ő volt az első Ferenc, aki arra ragadtatta magát, hogy érdemi és a szeretetre, kölcsönös tiszteletre és megértésre alapuló párbeszédet kezdjen a muszlimokkal. Assisi Szent Ferenc 1292-ben, megélve a legalább ötezer keresztes harcos életét követelő, Damietta erődje ellen vívott rettentő és kudarcba fulladt ostromot, merész döntést hozva átlépett az ellenség, vagyis a muszlimok területére, s hagyta, hogy elfogják. „Az Úr adjon neked békét!” – az a régi Ferenc így köszöntötte Malik al-Kámil egyiptomi szultánt, aki – a krónikák szerint – egy-egy aranyat adott minden elébe hozott fejért, amelyet keresztény nyakáról csaptak le.

Ferenc úgy érvelt, hogy ha a szultán és követői az evangélium nyomán Krisztus tanítását követik, akkor közösen véget vehetnek a muszlimokat és a keresztényeket egyaránt megnyomorító, végeláthatatlannak tetsző keresztes háborúknak. Ferenc oly erővel, ugyanakkor a rá jellemző rendkívüli szelídséggel beszélt az Úr igazságáról, hogy a szultán – bár békét akkor még nem kötött – végül nem üttette le a fejét, hanem visszaküldte az övéi közé, talán érezve, hogy aki előtte áll, az nem csupán egy a többi keresztény közül.

Úgy gondolom, ilyen ez a mostani Ferenc is, nem csupán egy a többi keresztény közül. Mondhatnánk: persze, hiszen ő a római pápa; ám ez a tény önmagában még kevés volna ahhoz, hogy kiemeljük őt az elmúlt évszázadokban szolgált többi katolikus egyházfő közül.

Ferenc pápa olyan korban ül Szent Péter trónján, amikor a politika egymásnak feszíti az embereket, népeket. Olyan erő, politikai irányzatok vannak feljövőben Európában és néhol a világ más részein is, melyek úgy szilárdítják meg hatalmukat, hogy egyesekre bünbakként rámutatva szembefordítják egymással az embereket, majd ebben a helyzetben mutatják fel önnön fontosságukat, nélkülözhetetlenségüket, mondván, ha én nem védelek meg a fenyegető veszedelemtől téged, választópolgár barátom, akkor végképp elvesztél.

És persze nem is minden alap nélkül teszik ezt. A sajtó nap mint nap tudósít vallási fanatikusok, többnyire szélsőséges muszlimok által elkövetett bűncselekményekről, olyan vérengzésekről, melyeket Allah nevében követnek el. Ezek tények. Ugyanakkor

FOTÓ: GETTY IMAGES

tény az is, hogy a sajtó egy végtelenül összetett, az éppen renáló hatalom erővonalaival mindenkor átszótt rendszer, amely éppen úgy alkalmas a tájékoztatásra, mint a manipulálásra. Teheti azt, hogy közli a szikár tényeket, és a következtetések levonását meghagyja az olvasónak. Ugyanakkor képes arra, hogy a tények tendenciózus csoportosításával felfesse a gyanútlan olvasó elé az annak idején Samuel Huntington által felvázolt, civilizációk végső összezapásának végzős vízióját [a szerző Samuel P. Huntington amerikai politikatudósna A civilizációk összezapása és a világrend átalakulása című művére utal – a szerk.]. Ha illet tesz a sajtó, akkor azt okkal teszi, azért cselekszik így, mert valakinek, egy jól körülírható politikai érdekcsoportnak igyekszik használni.

Ez a mostani Ferenc abban is rokona annak a régebbi Ferencnek, hogy kizárólag az embereknek, minden embernek egyformán akar használni. Szembehelyezkedve a hétköznapijainkat mindinkább átszővő gyűlölettel, elmegy a muszlimok földjére, és azt mondja: „A vallásos cselekedetet folyamatosan meg kell tisztítani a visszatérő kísértéstől, hogy ellenséggént és ellenfélként bélyegezzen meg másokat.” A vallási tolerancia és a vallásszabadság tiszteletben tartása, a díszkrimináció tilalma, a különböző egyházak szent helyeinek kölcsönös tisztelete olyan egyetemes parancs, amely mindannyiunkra érvényes – jelentette ki az Ahmed al-Tajeb sejjkel, a szunnita iszlám tekintetében irányadó szellemi központnak tekintett kairói Al-Azhar nagymecset imámjával közösen fogalmazott nyilatkozatában a pápa.

Vagy együtt építjük a jövőt, vagy nem lesz jövő. Ezzel a súlyos mondattal foglalta össze a keresztény–muszlim s általában az emberek közötti megbékélés tétjét Ferenc pápa.

A megosztottság a történelem folyamán még soha nem vitte előre a közösségeket, kizárólag azokat segítette, akik saját hatalmi érdekeiknek megfelelően szembefordították egymással a társadalmi csoportokat. Ezek a jó Ferencek olyan példát adnak, amely – hitem szerint – bőven túléli majd a sanda szándékokat és persze magukat a sandákat, akik hintve a gyűlölet mérgét, éket vernek közénk.

■ ILLISZ L. LÁSZLÓ

Forrás: Budavári Hírmondó, 2019/1.

Fasori asztalközösség

Gasztroteológiai előadás-sorozat gyülekezetünkben

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Számos olyan alkalmat szervezünk, ahol a hagyományos istentiszteleti kereteken kívül is lehetőséget nyújtunk tagjainknak a kötetlen formájú közösségi együttlétre. Így az elmúlt években számos koncerten és kiállításon, író-olvasó találkozáson és filmvetítésen vehettek részt az érdeklődők. Ezek lehetőséget nyújtanak arra is, hogy az egyháztagokon kívül az egyházközösséghez csak lazábban kötődő, érdeklődő közönség is megjelenhessen a programokon, s így megismerkedhessen a gyülekezet életével. Természetesen a programok akkor töltik be hivatásukat, ha nem pusztán kulturális események, hanem képesek az egyházi hagyományok máig ható és jövőbe mutató üzenetét is közvetíteni.

Ilyen rendezvény az elmúlt év őszén indított gasztroteológiai előadás-sorozat is, amely minden hónap első szerdáján a Damjanich utcai gyülekezeti terem terített asztalai mellé hívogatja az érdeklődőket. A gasztroteológia napjaink „közéleti teológiájának” egyik ága, melynek fő üzenete az, hogy „a mai magyar társadalomnak szüksége van a különféle emberek olyan »asztalközösségeire«, amelyek hasonlóak azokhoz, amelyeket Jézus teremtett maga körül. Nagyobbat nem adhat az egyház közéletünknek, mint az ilyen »asztalközösségek« rehabilitáló, reményt adó és megvalósítható modelljét”. (Bolyki János: *Jézus asztalközösségei*, 1993) A gasztro-

teológia így a Jézus által gyakorolt asztalközösséget veszi alapul, amelynek példája többek között Luther Márton asztali beszélgetéseiben folytatódott, ahol a meghívottak a terített asztal közösségében fajsúlyos közéleti, teológiai kérdéseket máig ható érvényességgel tárgyaltak meg.

A gyülekezetünk által indított gasztroteológiai sorozat indításként szerényebb célokat tűzött ki. Egy-egy estén egy adott ételhez kapcsolódó előadást hallgathatnak meg a résztvevők egy avatott – rendszerint teológus – előadótól, ezt kóstoló követi, amely lehetőséget nyújt arra, hogy érzékszervi ellenőrzés alá is vethessék az elhangzottakat. Az előadá-

sok tárgyát azok az élelmiszerek képezik, amelyek a Bibliában gyakran szerepelnek, illetve hangsúlyos egyházi jelentőséggel rendelkeznek. Az előadás-sorozat keretében márciusig a sör, a kenyér, a bor és az olaj témáját dolgozták fel, s áprilisban sor került a vízzel kapcsolatos előadásra is. Az előadók kiemelten foglalkoztak az adott étel táplálkozásunkban betöltött szerepével, valamint elkészítési és feldolgozási módjával éppúgy, mint bibliai előfordulásával és az egyházi étellel kapcsolatos összefüggéseivel is. Az előadásokat követő kóstolók legalább akkora népszerűségnek örvendtek, mint a közvetített ismeretek. Erre az előadók, illetve az élelmiszereket bemutató személyeknek az adott étel iránti személyes elkötelezettsége jelentett garanciát (sör – Kovács Áron; kenyér – Horváth-Bolla Zsuzsanna; bor – Rohály Gábor; olaj – Varga Gyöngyi és Giuseppe Scaricamazza; víz – Hajnal Géza).

A telt házas rendezvények hangulata, közösségépítő ereje az ötletadókat és a szervezőket reménység szerint arra ösztönzi majd, hogy az előadás-sorozat folytatásáról gondoskodjanak, hogy ez a gyülekezetépítés hasznos eszközévé váljon.

■ DR. ZSUGYEL JÁNOS

Forrás: Körlevél – a Budapest-Fasori Evangélikus Egyházközösség hírlevele, 2019. húsvét

FOTO: ARADI GYÖRGY

Dr. Varga Gyöngyi és Giuseppe Scaricamazza, a „Megkened fejemet olajjal” est előadói

Bejegyzés a családi Bibliában

Hittantanárként, be kell vallanom őszintén, a Bibliám néha munkaeszközzé lényegül át a kezemben. Az órákra való felkészülés, illetve az azokhoz kapcsolódó ígehelyek, történetek összegyűjtése okán lapozom és olvasom a hittankönyvek között tartott Bibliámat. Az *Útmutató* napi kis, rövid igéi észrevétlenül átveszik a rendszeres bibliaolvasás helyét a mindennapjaimban.

De valahogy most mégis egy új érzés kerít hatalmába ennek a felfedezésnek a birtokában. Bizonyára a kor előrehaladta is számít. Tagadhatatlan az a felelősség is, amely az öröm mellett jelen van a nagy család összefüvetelein. De vajon miért több egy „családi Biblia” hátuljába felírt adatsor, mint egy családfa összeállítása, mely napjainkban oly sok ember számára bír nagy jelentőséggel? Súlyja van annak,

mindennapi imádságaihoz már jegyzetekre volt szüksége, mivel olyan hosszú nyúlt azoknak a sora, akikért nap mint nap imádkozik, nehogy kimaradjon valaki... Talán a mi imagyakorlatunknak is elkél egy ilyenfajta segítség. Ha mindennap fellapozhatjuk az élet könyvének „kiegészítő feljegyzéseit” is, onnan könnyebben vihetjük szeretteinket sorban mennyei Atyánk színe elé.

Meggyőződésem, valamint tapasztalatom, hogy minél többet ismerünk Isten Igéjéből, annál többet tudunk a magunk hiányosságairól, elmulasztott tennivalóinkról, valamint az előttünk álló feladatokról. Csak így nyugodhat le, válhat az ember számára elviselhetővé az a felelősség, amely családjunk, szeretteink iránt él bennünk. Csak Isten Igéjéből kaphatunk eligazítást gyermek és unoka neveléséről, helyes házastársi magatartásról.

Teljesen átérzem és megértem a híres íróról, Mark Twainről szóló kis történetet, aki egyszer egy barátjával beszélgetett a vallásról:

„- Tudod - mondta a barátja -, a Szentírásról azt mondják, azért van, hogy eligazodást adjon nekünk a hitben. Én azonban nem sok hasznát veszem. A Bibliában olyan sok érthetetlen részre bukkanok.

Mark Twain hallgatott, majd elgondolkodva így felelt:

- Tudod, engem az érthetetlen bibliai helyek nem idegesítenek. Sokkal több gondom van azzal, amit megértek.”

Ahhoz, hogy használni, pontosabban helyesen használni tudjuk a Bibliában leírtakat, elengedhetetlen mind gyakoribb olvasása, tanulmányozása. Ha ezt egy olyan Szentírással tesszük mindennap, amelynek hátuljában családjunk tagjai, azok életének fontos eseményei is helyet kaptak, senkit nem felejtünk el naponta Isten elé vinni magunkkal. Kérve az ő áldását szeretteinkre, a reánk bízottakra és önmagunkra.

■ MÉSZÁROS TAMÁS

Forrás: *Dunántúli Harangszó*,
2019. tavasz

KÉPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Így történhetett meg, hogy egy pár évvel ezelőtt kapott új Szentírás kicsomagolatlanul maradt sokáig a polcon. A karácsony előtti rendrakásban került a kezembe. Fellapozva örömmel vettem észre a végében a családi események helyét. Úgy gondoltam, aktuális lenne most már, harmincnégy évvel házasságkötésünk után megkezdeni a családi történések bejegyzését öröndetesen gyarapodó familiánk életéről. Eddig a kis alakú, praktikus, táborban, hittanórán könnyen elővehető Biblia volt nálam napi használatban. És ebből fogyott is egypár. Azonban most egy új funkcióval egészül ki számomra a bibliai kincsestár. Bár tudom, ez sok családban nem jelent újdonságot. Mint ahogy édesanyám is emlegeti a családi nagy Bibliát, amelybe minden jeles esemény feljegyzésre került dédnagyapám által.

ha egy olyan könyv utolsó lapjaira jegyzünk fel valamit, amelynek első szava így hangzik: „kezdetben”. Amikor házasságkötésünkkel egy új család alapjait rakjuk le, belépünk abba az Isten által megalkotott rendbe, amelynek első párja Ádám és Éva volt.

Fontos, hogy ezek az adatok nem egy határidőnapló bejegyzései. És talán nem is az a lényeges ebben, hogy az évről évre visszatérő évfordulók, névnapok, házassági évfordulók, születésnapok dátumát legyen honnan meglesni. Sokkal inkább az a tény, hogy egy olyan helyen kerültek rögzítésre ezek a nevek és események, amely könyv az életünk irányát, célját mutatja; az értelmét meghatározó örömhírt adja mindennapjainknak.

Jó pár évvel ezelőtt egy négygyermekes édesapa mesélte nekem, hogy

Csöpikém, semmi baj!

Sztehlo Gáborról egészen személyesen

Az embermentő evangélikus lelkész születésének száztizedik évfordulóját ünnepeljük idén. A Világ Igaza díjjal is kitüntetett Sztehlo Gábor március 23-án posztumusz Magyar Örökség díjban részesült. Az oklevelet a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében a család képviselőjében Weissmahr Zsuzsa vehette át két volt „Sztehlo-gyermekkel”, dr. András Andor sugárvédelmi szakemberrel és Keveházi László nyugalmazott evangélikus esperessel együtt. Sztehlo Gábor nővérének lánya meghatározó őszinteséggel mesélt a mások által csak kevéssé ismert „Gábor bácsiról”.

Hatalmas papírgurigával érkezik a találkozóra az egyenes tartású, szelídséget sugárzó hölgy, Weissmahr Zsuzsa, András Andor kíséretében. A Sztehlo család több évszázadra visszavezetett családfáját hárman is alig tudjuk kiteríteni, akkora az ív papír. „Sztehlo Gábor családfája 1608–1990, összeállította dr. Menichné Simon Eszter Budapesten” – olvassuk együtt az adatokat.

„Grósz, a nagymamám, amikor már idős volt, és nem járt el otthonról, szerdánként fogadónapot tartott. Délután jöhettek hozzá látogatóba. Sok családtaggal találkozhattam így én is. Mi itt vagyunk – mutat a családfa bal oldali ágaira Weissmahr Zsuzsa. – 1608-ig vezet vissza a családfa, a gyökereknél egy bizonyos Sztehlo Istvánt találunk. Innen ágazik szét a fa. Itt pedig Sztehlo Aladár gyerekei szép sorban. A Sztehlo nagyszülőknek hat gyermekük volt. Sorrendben: az édesanyám, Katalin, András, Gábor, Éva, Márta, Aladár. Édesanyám férje Weissmahr Béla lett. Egy címer is látható a családfán. Némelyek használták a nemesi címet, mások nem, de ez ma már nem is fontos” – legyint.

Befalazva a munkába

Milyenek látta a család ezt a rendkívüli embert? Az unokahúg felidézi azt az emberpróbáló időszakot, amikor bombák már nem hullottak az égből, és a napi életveszély is elhárult Sztehlo Gábor és védencei feje fölül, de kiebrudalták őket a Pax Gyermekotthonból. Nem volt hol lakniuk. „Ez pont az az év volt, amikor álmossították a házakat. Az ötvenes években szabály volt, hogy két embernek jár

egy szoba. Mi akkor a Szendrő utcában laktunk, ott volt édesapámék villája. Kiderült, hogy megfogyatkozott családunk nem lakhat ekkora házat. Beköltözött a nagyi, de még így is kevesen voltunk, ezért leválasztották a ház egy részét. Gábor bácsi oda költözött be a feleségével, Csöpi néniével és a gyerekekkel, az unokatestvéreimmel, Gabival és Ildivel. Ott laktak addig, amíg az egyház újabb megbízást nem adott neki. A Vörös Hadsereg úton [a mostani Húvösvölgyi út – a szerk.] lett intézményigazgató. Akkor költöztek csak el. Ildikóval egyidős vagyok, iskolások voltunk, erről az időszakról már vannak emlékeim. Jóban voltam Gabival és Ildivel, sokszor házibuliztunk együtt nálunk is, a megmaradt »szalonban«, azaz a nagyszobában, és náluk is kint, a Vörös Hadsereg útja 193.-ban [ma a Sarepta Budai Evangélikus Szeretotthon egyik épüle-

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

te – a szerk.] azt mondták, a Gábor meg van örülve. Mert hát nem kért engedélyt senkitől, sőt kapacitált mindenkit, hogy fogadjanak be maguk is bajban lévőket. Amikor Gábor testvére, Márta néni visszajött Németországból 1945 végén, átengedte Gábor bácsinak a Ménesi úti villájukat.” „A Budakeszi úti Leányvár gyermekotthon nagyobbacska lányai kerültek ide” – teszi hozzá András Andor

Sztehlo Gábor minden helyzetben megtalálta a megfelelő szavakat. Megvolt a tekintélye, ugyanakkor nagyon kedélyes ember volt.

te – a szerk.]. Aztán idővel ők elköltöztek. Nagyon sokáig nem volt semmi kontaktus, levelezés sem. 1956-ban ment el a család, Gábor bácsi itt maradt, de »be volt falazva a munkájába«, ritkán láttuk. A testvéreivel, édesanyámmal persze tartották a kapcsolatot.”

De hogyan fogadta Sztehlo Gábor embermentő munkáját a család? – vetődik fel a kérdés. Bizonyára féltették őt. Weissmahr Zsuzsa bólogat: „Emlékszem,

Az újabb családi találkozásra a hatvanas években került sor Svájcban, Haslibergben és Interlakenben. Ekkor, túl a szívinfarktuson, Gábor a hazatérés reménye nélkül is megőrizte a derűjét – folytatja a múltidézt az unokahúg. „Nagyon türelmes volt. Amikor meglátogattam, Gábor bácsi vezette a bogárhátú Volkswagenjüket. Csöpi néni ült mellette, én pedig hátul. Gábor bácsi elég rémes tempóban vette be az éles kanyarokat.

Ekkor Csöpi néni elkezdett sikoltozni: »De Gáááábor!« Gábor bácsi pedig olyan kedvesen, nyugodtan kezelte a helyzetet: »Csöpikém, semmi baj, semmi baj!«

Siccke – András Andort így hívták a fiúk a Paxban – is arra emlékezik, hogy Szehlo Gábor minden helyzetben megtalálta a megfelelő szavakat. Megvolt a tekintélye, ugyanakkor nagyon kedélyes ember volt.

Családi találkozások sajnos Svájc előtt sem estek túl sűrűn, hiszen Szehlo Gábor egymaga több emberre való terhet, munkát cipelt a vállán. Weissmahr Zsuzsa nem emlékszik arra, hogy élénk társadalmi élet lett volna, leszámítva persze a karácsonyt, a nagy családi ünnepeket: „Amíg Grószai élt, addig többször találkoztunk. Ő olyan matróna volt, aki szépen összetartotta a családot.”

Mindazonáltal a családtagok tisztában voltak vele, hogy szeretett rokonuk hősi cselekedetet hajt végre. Mégis csak később, visszagondolva tudták igazán felmérni és értékelni mindazt, amit tett. Svájcban Szehlo Gábor az 1956-ban disszidált gyerekekkel tartott leginkább kapcsolatot. Nekik volt eleve lehetőségük levelek útján vagy személyesen felvenni a régen köttetett szálakat. Két volt mentettjét Svájcban eskette a lelkész – folytatja András Andor a mozaikdarabkák összerakását.

Embermentő inkognitóban

Weissmahr Zsuzsa a svájci igehirdetéseket említve könnyekig meghatódik. „Nagyon megszerették őt a hegyi parasztek és pásztorok, hiszen köztük szolgált. Szívujja miatt az orvosok hegyi levegőt javasoltak neki, ő pedig betegen sem akarta feladni a hivatását. Lelkész volt élete utolsó napjáig! Romantikus környezetben, hegyvidéken kapott parókiát, s a parasztnének rajongva szerették őt. Persze mit sem tudtak arról, hogy ki volt ő Magyarországon, s milyen embermentő munkát végzett.”

Hasliberg után került Interlakenbe, s ott is halt meg 1974-ben. Azt mesélik, hogy bár németül prédikált, de az istentisztelet végén az áldást mindig magyarul mondta – fűzi hozzá András Andor, mentett barátja, Jancsó Béla emlékeire hivatkozva.

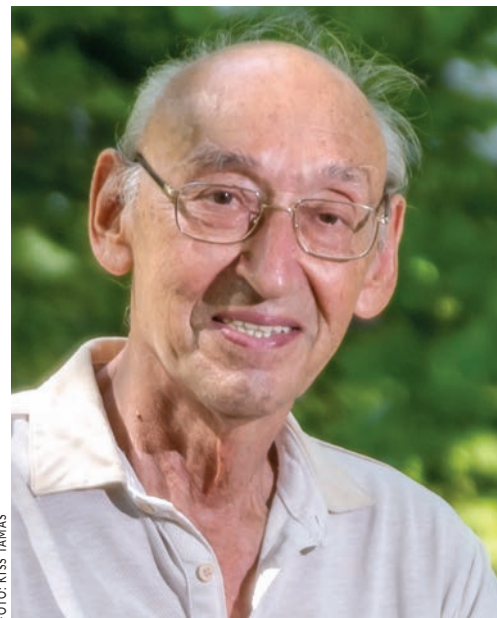
A posztumusz Magyar Örökség díjra térve az unokahúg így fogalmazza meg az érzéseit: „Nagyon felemelő pillanat

és szépen megrendezett esemény volt.” Nagybátyjának gyermekmentő tevékenysége magyar örökség lett, neve bekerült az aranykönyvbe, és egy zsúfolt terem – szimbolikusan a magyar társadalom – hajtott fejet a száztíz éve született lelkész emberi nagysága előtt. Olyan embernek szólt a taps, aki ezt bizonyosan szelíd mosollyal hártotta volna el, talán zavarba is jött volna, hiszen ő soha senki mást nem kívánt dicsőíteni, egyedül Jézus Krisztust.

András Andortól megtudjuk, hogy a külföldön élő két leszármazott, Gábor és Ildikó koruk, betegeskedésük, illetve a nagy távolság miatt nem tudott eljönni az alkalomra. Majd elmondja: „Nagy áldás, hogy Zsuzsa képviselhette a Szehlo családot, és mint kuratóriumi tag egyben a Szehlo Gábor Gyermek- és Ifjúságsegítő Alapítványt is. Idén még számos ünnepi megemlékezésre kerül sor; májusban a szokásos budavári találkozón és szeptemberben a születésnapon, a diakónia ünnepén.”

Ikonikus fotók

Weissmahr Zsuzsa biztosan tudja, hogy sohasem felejtí el nagybátyjának derűjét, nagy nevetéseit, határozottságát. Sok kedves családi fotót őriz, ezek közül most azokat említi, amelyek már nagypapaként, egy teljes, Isten szolgálatában leélt életút végén ábrázolják Gábor bácsit. Kérésünkre szó kerül a talán mindannyiunk által legjobban ismert fényképről is: mi a története, ki készítette? Az a bizonyos fotó az, amelyen autóban ül a volánnál, hátrafordul, és olyan „sztehlogáborosan” moso-

FOTÓ: KISS TANÁCS

lyog a kamerába. „A kép már a Pax Gyermekotthon utáni időszakban készült, egy gyülekezeti kiránduláson, mikrobusszal mentek, talán a kőbányai gyülekezettel. Az az unoka találta meg a családi albumban a képet, akinek a nagypapája készítette, a történetet pedig egy Szehlo-találkozón osztotta meg. A negatív valahogy hozzám került, ma nálam van” – árulja el András Andor.

Szehlo Gábor mosolya, tiszta tekintete áthatol az évtizedeken: „Semmi baj, semmi baj. Minden rendben van.” Bizony, így van ez – néz egymásra Weissmahr Zsuzsa és András Andor –, amíg Istennek ilyen tanúságtevői vannak, mint Szehlo Gábor.

■ STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA

Ne állítsuk a sarokba a szülőt sem

Az Utak és hidak címmel, az Evangélikus Pedagógiai Intézet és az Erasmus+ program keretében megjelent kötet egyedülálló. Nem született még ugyanis olyan szakkönyv, amely – egy hároméves szakmai program keretében – ennyire figyelembe vette volna a hátrányos helyzetű családokat, és ennyi megélt tapasztalatot, javaslatot gyűjtött volna egybe huszonhárom szerző jóvoltából. A kötetről dr. Tratnyek Magdolnát, az Evangélikus Pedagógiai Intézet pedagógiai szakértőjét, a kötet szerkesztőjét kérdeztük.

A projekt és a kötet is partneri együttműködésben jött létre, amelynek tagjai a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége, a Ternipe Egyesület a Felvidékről és a Kedvesház. A kézikönyv az Esélyteremtő együttműködési hálózat kialakítása 2016-1-HU01-KA201-022968 projekt keretében, az Erasmus+ program pénzügyi támogatásával készült.

– Mivel ajánlaná a sokszor túlterhelt, megfáradt pedagógusoknak épp ezt a kézikönyvet? Miért lehet hasznos a munkájuk szempontjából a kétszázhatvanegy oldalas kiadvány?

– A könyv hitelessége lenne az első hívószó. Lázár Péter Kedvesház-pedagógus módszertanán alapul, és olyan tapasztalatok és gyakorlatok vannak benne, amelyek a való életben, a kipróbálás után nyugszanak. *[Lázár Péter volt állami gondozott, roma pedagógus 1993-ban kezdett tanítani a nyírteleki iskolában, többségükben túlkoros, cigány gyerekeket. – A szerk.]* Olyan pedagógusok írták, akik beépítették a módszereket saját pedagógiai gyakorlatukba, és akiknek segített. Talán ha egy mondatot kellene reklámszöveggé mondanom, akkor ez lenne: „Nézz bele, segített másoknak, neked is segíthet!”

– A hátrányos helyzetű diákokkal és családjaikkal való foglalkozás segítését tűzte ki célul a kézikönyv. Miért gondolták, hogy a családok irányából kell kezdeniük a munkát?

– Sokszor bizalmatlanok az iskolával a szülők, mert rossz tapasztalataik vannak. Nem is biztos, hogy a gyerekük iskolájából, óvodájából erednek, hanem inkább a saját kudarcaikból. Sok szülő a hátsó padban ült, sokszor állt a sarokban. Ha belegondolunk szülőként, mi sem megyünk be szívesen az iskolába azért, hogy újra

a szőnyeg szélére állítsanak, vagy azért, hogy csupa rosszat mondjanak arról a gyerekről, akit mi nagyon szeretünk, és otthon nincs vele semmi baj. Ezért volt fontos a hároméves projektünkben, hogy bizalmi kapcsolatot tudjunk kiépíteni a szülő és az iskola, a szülő és a pedagógus között. Ha nincs bizalom, akkor megy az egymásra mutogatás, a vádaskodás. A kölcsönös bizalom lehet csak az alapja az együttműködésnek.

– Mennyire ment könnyen a kapcsolatfelvétel a nehéz sorsú családokkal?

– A pedagógus-életpályamodellből kimaradt a családlátogatás intézménye, amely korábban része volt a munkakörnek. A családok érezhették, hogy a pedagógus odaáldozza az idejét, figyelmét. Sok minden szóba kerülhetett akkor, ami például egy fogadóóra keretében nem. Amikor a szülők sora ott áll mögöttünk, nem alkalmas az idő az elmélyült beszélgetésekre. Fontosnak tartottuk, hogy az Erasmus+ projektünk keretében mi, pedagógusok lépünk. Ne elégedjünk meg azzal, hogy ha nem jön el a szülő, akkor nem találkozunk, mert lehet, hogy a döntése mögött komoly okok vannak, például nincs olyan ruhája, amelyben bejöhethet az iskolába. Az is lehet, hogy nincs pénze buszjegyre. Bele kell képzelni magunkat az elmaradozó szülő helyzetébe is: lehet, hogy van otthon egy beteg, akit ápolnia kell. Ne hozzunk sommás ítéleteket, hanem nézzünk a dolgok mögé. Elenyésző arányú azon szülőknek a száma, akik érdektelenség miatt nem jönnek, inkább az említett okok valamelyike a valós indok.

– A projekt harmadik éve a most elkészült kötet megismertetéséről szól. Kitől és hogyan kérhetnek segítséget a pedagógusok a könyv elolvasása után?

– Az Evangélikus Pedagógiai Intézetnek írhatnak az info@epszti.hu e-mail-címre, vagy akár személyesen nálam is jelentkezhetnek, az e-mail-címem és a telefonszámom is fent van az *Epszti.hu* honlapon.

– Három konferencia is lesz a közeljövőben, amelyeken a tapasztalataikat szeretnék megosztani a pedagógustársakkal. Hol lehet önökkel találkozni?

– Valóban az a célunk, hogy minél szélesebb körben megismertessük a projektek eredményeit. Próbálunk hiteles képet adni arról, hogy amit a kézikönyvben összefoglaltunk, az hogyan működik a gyakorlatban. A Felvidéken, Erdélyben és Magyarországon lesznek a konferenciák, amelyekre várjuk az érdeklődőket. Pedagógusokat, de más szakembereket, szülőket is. Célunk, hogy minél több helyre eljussanak a projekt eredményei. Reméljük, hogy találunk újabb csatlakozó partnereket a hálózat továbbfejlesztéséhez, fenntartásához is. Május 18-án lesz az első konferencia Romániában, Csíkszeredában, június 15-én a szlovákiai Tornalján, július 4-én pedig Nyíregyházán szeretnénk megmutatni, hogy pedagógusként egymástól tudunk a legtöbbet tanulni. A konferenciákról és a jelentkezésről az említett *Epszti.hu* honlapon adunk tájékoztatást.

■ K. B.

Csak emberi nyelvvel közvetíthető az evangélium

Interjú Kiss Jenő nyelvészprofesszorral

A nyelv hasonlatos a jerikói rózsához: ha víz éri – de csak akkor –, kizöldül és kivirágzik. Ugyanúgy, ha egy nyelvközösség szabadon használhatja anyanyelvét az élet minden területén, akkor nyelve is kiteljesedik – vallja Kiss Jenő nyelvész. Az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Karának professor emeritusát, akadémikust március 15-én Széchenyi-díjjal tüntették ki. Mint a mihályi és a budapesti Deák téri evangélikus gyülekezet tagját is kérdeztük életéről, pályájáról, a magyar nyelvről.

– Amikor ennek a beszélgetésnek a részleteit egyeztettem, rögtön megragadtam, hogy még az ímélcíme is szülőföldjét, a Rábaközt idézi. Ennyire erősek az ottani gyökerei?

– Igen. De ez számomra a világ legtermészetesebb dolga. Ott töltöttem gyermekkoromat, most is ott él majdnem teljes rokonságom. 1943-ban születtem, eszmélésem a Rákosi-korszakhoz, azokhoz az évekhez köt, amelyek falun több okból igen nehezek voltak a nagy többség számára. Ennek ellenére boldog gyermekkorunk volt – ketten vagyunk testvérek –, legfőképpen azért, mert a családban szeretet uralkodott, és a szüleinknek köszönhetően gyerekként védettségtudatban élethettünk. De nem csak erős érzelmi szálak

kötnek a szülőfalumhoz: a nyelvésznek kifogyhatatlan kincsesbányát jelent a falu érdekes nyelvjárása, s ebben éppúgy otthon érzem magam, mint ahogy a faluban is. Vannak tehát teendőim ott, ezért a mai napig sem szakadtam el Mihályitól és a mihályiaktól.

– Tizennégy évesen Sopronba került, a Berzsenyi-gimnáziumba, a volt evangélikus líceum utódiskolájába. Sokan emlékeznek szeretettel, lelkesedéssel, nosztalgiával erre az intézményre. Önnek miért jelentettek meghatározó éveket a soproniak?

– Több okból is. Egyrészt egy 1557-ben alapított patinás iskoláról van szó: a *genius loci*, a hely szellemét idővel éreztettük mi is, az elődök serkentő példája

vett körül bennünket. Másrészt a líceumi tanárok egy része még ott tanított, és ők a régi iskola szellemiségét vitték tovább. Szigorúan fogták a diákságot, rendet tartottak, sokat követeltek, igazságosak és emberségesek, szakmailag és emberileg is hitelesek voltak.

– Mikor kezdte tudatosan foglalkoztatni a nyelvet, az irodalom?

– A gimnáziumban kiváló latintanárom volt, Kozák Lajos, ő szeretett meg velem a latint. Közben pedig homlokon csókolt a múzsa, elkezdtem verseket írni. E tények harmadik osztályos koromra világossá tették számomra, hogy ebbe az irányba vezet utam. Így kötöttem ki az ELTE magyar–latin szakán.

– Abban, hogy a nyelvészetben belül többek között a dialektológia, a nyelvjárástan lett az egyik szakterülete, volt szerepe annak, hogy egy kis rábaközi faluból jött Budapestre?

– Igen. Az egyetemen a nyelvész tanáraink megkérdezték tőlünk, hova valósiak vagyunk, és amikor kiderült, hogy nyelvjárási környezetből jöttünk, azt mondták, nagy előny az, ha valaki anyanyelvének nem csak köznyelvi változatát ismeri. S arra biztattak, hogy ha lehet, gyűjtsük is az otthoni nyelvjárást. Szót fogadtam – de jó, hogy ezt tettem! De a nyelvjáráskutatás mellett csak később köteleződtem el. Kezdetben finnugrisztikával foglalkoztam, az első publikációim is ilyen témájúak voltak. Ez pedig azért volt, mert ugyancsak Mihályiban született Zsirai Miklós Kossuth-díjas nyelvészprofesszor, finnugrista, akire nagyon büszke volt a falu. Ez a közös származás ösztönzőleg hatott rám. Feltűnt, és érdekesnek találtam, hogy ő a rokoni érzés melegével írt nyelvrokonainkról, méghozzá kitűnő, lenyűgöző stílusban. Elkezdtem finnül tanulni; később, 1968-ban eljutottam Finnországba is. Hatalmas élmény volt látni egy tiszta – erkölcsében is tiszta! – országot és népet. ▶

– A finnugrisztikát említve nem kerülhetjük meg a magyar nyelv rokonságának a kérdését. Tele az internet az olyan kijelentésekkel, hogy „a finnugor rokonság elmélete már megdőlt”, „Finnországban már nem is tanítják”... Mit mond a tudomány? Kétségtelenül finnugor nyelv-e még a magyar?

– A kérdésben illetékes tudományág, a történeti összehasonlító nyelvtudomány szigorú módszertani elvei alapján teljesen egyértelmű, hogy a magyar nyelv a finnugornak nevezett nyelvekkel áll – nyelvi rokon – kapcsolatban. Ez nem elmélet, hanem maga az igazolt valóság. Ám ezt igazolni csak hosszabb fejtegetéssel tudnám, erre pedig itt nincs tér. Megjegyzendő: a nyelvész vérségi rokonságról nem beszél, ez nem szakterülete. Azt tehát, hogy a magyarok vérség szerint hova tartoznak – egyébként több irányból is jöttünk –, az antropológusok tisztelték kutatni és megállapítani. A ma is föl-föllángoló viták fő forrása ez: nyelv-rokonságról beszélünk, de nem a nyelvi, hanem a – vérségi – rokonságra gondolunk. Hogy pedig Finnországban nem tanítják a finnugor nyelv-rokonságot, légből kapott állítás.

– A harmadik nagy terület, amivel professzor úr foglalkozik, a szociolingvisztika, vagyis az a tudományág, amely azt vizsgálja, hogy a nyelvhasználatban mi az, ami társadalmi okokra vezethető vissza. Ezt tudva, bevallom, kicsit félve léptem be önhöz: az jutott eszembe, hogy bizonyára azonnal „bekapcsol” a szakember, és rögtön megállapítja magában, honnan érkezett, akivel éppen beszélget, milyen nyelvi regisztert használ, és így tovább...

– Nem fogja elhinni – mosolyodik el a professzor –, de ezt én sose tudatosan csinálom. Tetszik, nem tetszik, mindig működésbe lép nálam is a spontán automatizmus.

– Mire következtethetünk egyébként egy ember nyelvhasználatából?

– Sok mindenre. Szóalj meg, és megmondom, ki vagy – fogalmazhatunk Kazinczy nyomán. Ha tételesen akarom sorolni: megállapíthatjuk, hogy milyen szinten birtokolja az anyanyelvét, hogy mennyiben van birtokában a stílusbeli lehetőségeknek, hogy mennyire tartja be a nyelvhasználati illemtant, hogy kevésbé vagy magasabban iskolázott-e, hogy mely vidékről származik, hogy érzelmileg fűtött hangulatban van-e az illető, és így tovább.

– Miként függ össze az anyanyelv és az identitás? Elsősorban nyilván a határon túl élő magyarokkal kapcsolatban fontos kérdés ez.

– Az identitás a pubertáskorban alakul ki, és döntő jelentőségű, hogy akkor milyen benyomások érik a fiatalt. Ha a szülők fontosnak tartják a magyar anyanyelvet, akkor a gyerekeknek is fontos lesz. Az igazi nehézséget számukra az jelenti – s ez kisebbségi körülmények között jelentkező gond –, hogy az iskoláztatás során a szaktudományok szakszókészletét nemritkán nem az anyanyelvükön sajátítják el, hanem az államnyelven. Ennek az a következménye, hogy bizonyos témákban nem tudják kifejezni magukat anyanyelven, egyszerűen azért, mert nem ismerik a szükséges szavakat. Így ezekben az esetekben eleve az államnyelvi szókészletre vannak utalva. Ez a szociolingvisztikai felismerés húzódik meg egyébként a magyar anyanyelvűeket asszimilálni kívánó országok döntései mögött is: ezért törekszenek arra, hogy például Kárpát-medencei kisebbségi magyar iskolákat megszüntessenek, és átirányítsák a gyerekeket az államnyelvi iskolákba. Ha ugyanis ez megtörténik, akkor ráteszik a gyerekeket arra a pályára, amely az államnyelv használatához, azon keresztül pedig végső soron egy másik identitáshoz – vagyis a magyar identitás elvesztéséhez – vezet.

– Nyelvünk folyamatosan alakul. Miként látja, melyek az utóbbi évtizedekben a magyarban tapasztalható legnagyobb változások?

– Egyértelműen a sok idegen, főként angol szó megjelenése a legfeltűnőbb, különösen a rendszerváltoztatás óta. De ez a magyar nyelv történetének egészét tekintve nem újdonság, hiszen mindig kerültek a magyarba jövevényszavak. Igaz, nem ilyen gyorsan és nem ilyen tömegesen, ahogy napjainkban zajlik. Feltűnő, a kultúráváltással összefüggő nyelvi változás a stílus megváltozása: a nyelvhasználatnak a nyilvános beszédhelyzetekben is érzékelhető durvulása, amely oda vezet, hogy mind a médiában, mind a Parlamentben a verbális dehumanizálásra is bőven találhatunk elszomorító példákat – a legújabb példa a „patkányozás”. Nyelvészként pontosan tudom, hogy minden élő nyelv kölcsönöz szavakat más nyelvekből, ez természetes jelenség. És azt is tudom, hogy az idősebb nemzedék szokta a neologizmusokat – a nyelvben újonnan

megjelenő szavakat, jelentéseket, szerkezeteket – ferde szemmel nézni. A fő kérdés számomra az, hogy biztosíthatóság a magyar nyelv versenyképessége. Egy nyelv pedig csak akkor versenyképes, ha a tudományok művelésére is alkalmas. Miért fontos ez? Mert ha nem versenyképes az anyanyelv, akkor az anyanyelv-közösség sem versenyképes! Fontos tehát, hogy miként tudjuk közvetíteni, továbbadni a világban jelentkező, társadalmi szempontból fontos új alapismereteket, fogalmakat. Itt pedig az értelmiségnek van fontos szerepe.

– Időről időre lehet olvasni a magyar nyelvért aggódó, a veszélyeztetettségéről szóló mondatokat, némelyek szerint egyenesen nyelvünk pusztulása fenyeget itt, az anyaországban is. Kell-e ettől tartanunk a belátható jövőben, veszélyben van-e ma a magyar nyelv?

– Magyarországon nincs veszélyben. Ami inkább elszomorító, az a magyarság biológiai és asszimilációs fogyása, a kisebbségi magyarság anyanyelvhasználati lehetőségeinek korlátozott volta. Ez utóbbinak a következtében nem is kevés kisebbségi magyar anyanyelvű magyar nyelve a leépülés jeleit mutatja.

– Önt hallgatva volt tanítványainak a mondatai jutnak eszembe. Úgy emlékeznek a professzor úrra, mint közvetlen, jó humorú tanárra, akinek nemcsak a szaktudományos felkészültsége mérhetetlenül nagy, hanem az a képessége is megvan, hogy élvezetes módon tudja továbbadni a hallgatóság számára szükséges ismereteket. A remek előadókészség mögött meghúzódik esetleg olyasmis is, hogy ifjúkorában nemcsak a múzsa csókolta homlokán, hanem színpadi álmai is voltak?

– Soha eszembe sem jutott ilyesmi! Mindig is szigorúan ragaszkodtam a tudomány műveléséhez, és ennek során magaménak vallottam Wilhelm von Humboldt porosz államférfi, nyelvész gondolatát, aki a 19. században elvi követelményként fogalmazta meg a német egyetemek számára a kutatás és az oktatás szerves egybetartozását. E kettő nálam is mindig harmóniában volt egymással.

– Mielőtt találkoztunk volna, figyelmünkbe ajánlotta a vadosfai evangélikus gyülekezet történetét...

– Vadosfa a szívem csücske! Három kilométerre van Mihályitól, és mint artikuláris hely hosszú ideig számos falu evangélikusságának a központ-

ja volt. Engem is ott kereszteltek, és ott konfirmálok. [„Maguk is így mondják?” – bújjuk ki az interjúalanyból ezen a ponton a tudós kutató, magyarázatként hozzátéve: egyszer egy teológus hölgy helyreigazította őt, amiért a nyelvjárásának megfelelően használta ezt a szót. – V. J.] A vadosfai templom a rábaközi lutheránus katedrális, nagyon szép, nagy, de sajnos már az ide tartozó hét falu, tehát hét leánygyülekezet evangélikussága sem tudná megtölteni, olyan kevesen vagyunk. Pedig emlékszem rá, gyermekkoromban hogyan áramlott felé a környékbeli falvakból a nép a nagy ünnepekkor. Minket, gyerekeket Mihályiban az imaháznak is szolgáló népiskola épületében az ablakmélyedésbe állítottak, mert nem volt szabad ülés hely. Akkori lelképásztorom, Sümeghy József tudós lelkész és kitűnő ember is volt, nyaranta átbiciklizhettem hozzá Vadosfára, és órákig beszélgettünk. Sok mindenről. Ővele minden problémát meg lehetett beszélni: hogy vajon jó-e az a fordítás a Bibliában, amit mi használunk, nem jobb-e, mondjuk, a katolikus fordítás, és melyik hasonlít inkább az eredeti szövegre. Ilyen kérdések is izgattak engem.

– Melyiket olvassa: a Károli-féle Bibliát vagy új fordításút?

– Ó, a Károli-Biblia... A nyelvtörténetnek az persze fantasztikus nyelvtörténeti emlék is egyben, de pontosan tudom, hogy a nyelvezete a mai fiatalabb emberek számára bármennyire is patinás, nehezebben érthető, túl távoli, talán idegenül is hat. Otthon én is az újat nyitom ki, noha érzelmileg az előzőhöz ragaszkodom. A fiatalok nem. Viszont az idősek számára az újabb nyelvezetű kifejezések a korábbi, számukra jól ismertekkel szemben a kevésbé kedvesek. Úgy érzékelik, hogy az új szövegben eltűnt a réginek a sajátos varázsa, a nyelvi értelemben benne lévő misztérium, ami jót tesz egy szövegnek, azt gondolom. Bizonyos azonban, hogy a megértést a mai ember számára a mai nyelv biztosítja a legjobban. A nyelv csodálatos dolog; ha nem volna nyelvünk, nem lennénk emberek. Nyelv nélkül nem lehetne közvetíteni az égvilágon semmit arról, hogy mi az evangélium. Mutogathatnánk, hogy milyen csodálatos a természet – na de ebből mi következne? Az semmiképpen nem, hogy mi történt nagypénteken meg húsvétkor. Azt csak szavakkal, szavakkal kifejezett fogalmakkal lehet továbbadni.

■ VITÁLIS JUDIT

Névjegy. Kiss Jenő nyelvész, a Magyar Tudományos Akadémia rendes tagja, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Bölcsészettudományi Kar Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézete Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszékének professor emeritusa. Az egyetem magyar–latin–finnugor szakán szerzett diplomát 1966-ban, azóta a tanszék oktatója, 1990-től professzor. Magyar lektorként hat éven át dolgozott a göttingeni egyetemen. A Magyar Nyelvtudományi Társaság elnöke, nemzetközi nyelvtudományi társaságok tagja, tisztségviselője. Díjai közül néhány: Akadémiai Díj (1978), Pázmány Péter felsőoktatási díj (2008), a Magyar Köztársasági Érdemrend lovagkeresztje (2008), Lőrincze-díj (2013), Széchenyi-díj (2019). A mihályi és a budapesti Deák téri evangélikus gyülekezet tagja.

Keresztények, kereső és apatikus ateisták

Távol az Isten – könyv hitről és hitetlenségről

Friedrich Nietzsche német filozófus híres kijelentésétől – „Isten halott! Isten halott is marad! S mi öltük meg őt!” – hívőként rendszerint azonmód elhatárolódnak. Viszont a Bencés Kiadó gondozásában nemrég megjelent Távol az Isten – Hit és hitetlenség párbeszéde című könyv szerzői éppen ezzel a kérdéskörrel foglalkoznak. Művükben érdekfeszítően elemzik a mai Európa hithez való viszonyát.

”

Anselm Grün német író, bencés szerzetes, Tomáš Halík cseh szociológiai professzor, a prágai egyetemi templom igazgatója és Winfried Nonhoff, a kötet ötletgazdája és kiadója a hitükből töltekező keresők, akik fel merik tenni nemcsak a filozófiának és a világnak, hanem önmaguknak is a kérdést, hogy miként tud hívő és hitetlen érdemi párbeszédet folytatni. Missziói küldetésükből fakadóan az foglalkoztatja őket, hogy hívőként hogyan adjunk érdemi választ Istenben nem hívő testvéreinknek. A szerzők arra is kitérnek, hogy a keresztény élet nem langyos hitet, hanem transzparens, krisztusi lelkületű életet jelent, amelyben az alázatnak, a megbocsátásnak és a bocsánatkérésnek egyaránt fontos helye van.

Hit és hitetlenség nem áll annyira távol egymástól, mint elsőre gondolnánk. Ezt talán az a gondolatmenet bizonyítja, amelyben Tomáš Halík – Paul Tillich német–amerikai evangélikus teológusra hivatkozva – kifejti: „A fő különbség azok között van, akiket a »végső érintettség« lázba hoz, és akiket hidegen hagy. Azok, akik megküzdöttek Istennel, a bibliai Jákóbtól kezdve egészen Nietzscheig, nyilvánvalóan közelebb voltak Istenhez, mint a szokványos hívők és a szokványos hitetlenek.” Valóban, Grün, Halík és Nonhoff írásai rendre bebizonyítják, hogy a kérdésekkel és vívódásokkal teli, ugyanakkor a Szentírás bizonyosságán alapuló belső hit sok szempontból nyitottnak tekinthető az Istent keresők számára. Sőt arra is rávilágítanak, hogy e párbeszéd sokkal hívogatóbb és érdekesebb lehet, mint a „langyos kereszté-

Anselm Grün – Tomáš Halík – Winfried Nonhoff: *Távol az Isten – Hit és hitetlenség párbeszéde*. Bencés Kiadó, Pannonhalma, 2018. Ára: 4250 forint.

nyek” gondolatvilága. Ebben a vonatkozásban érdemes meghallani Tomáš Halík figyelmeztetését: „Amint a hitetlenekben jelen van a lappangó hit, ugyanúgy a hívőkben is jelen van a lappangó hitetlenség – az a hit, amely megmarad a szavaknál, a pusztá állításoknál vagy a racionális meggyőződéseknél, amelynek nincsenek mélybe nyúló gyökerei, amely tehát nem a szívben gyökerezik, és a gyakorlati cselekvés terén sem hoz gyümölcsöt.”

A *Távol az Isten* című könyv szerzői izgalmas és érthető diagnózist adnak a mai Európa hithez való viszonyáról. Kifejtik, hogy míg a magukat ateistáknak vallók – a német egzisztencialista filozófus, Martin Heidegger egyik tanítványának

tulajdonított mondatával szólva „ateista az, aki folyamatosan Istenre gondol” – megszólíthatók és párbeszédre készek az egyház számára, addig Európán, azon belül is a volt NDK területén található tartományokban és a Cseh Köztársaságban egyre inkább bővül az a réteg, amely *apatista*, vagyis közömbös a vallás iránt. Róluk Halík megállapítja, hogy „nemcsak a vallásos válaszok, hanem már a hit által felvetett kérdések sem érdeklik őket”.

Anselm Grün kifejti, hogy míg az *apatizmus* követője úgy véli, a külsőségekkel, a sikerrel, a pénz hajszolásával pótolja Isten hiányát – valójában „kiüresíti az életet” –, addig a kereső ateistát „az ember titka, a világ titokzatossága vonzza”. „Az ilyen ateizmus minden kereszténynek szüntelen kihívást jelent. [...] Rákényszerítenek bennünket, hogy kérdőre vonjuk saját elképzeléseinket Istentől, és azt az Istent keressük, aki állja az ateisták kérdéseit” – írja a bencés szerzetes.

Erre a „rákényszerítésre”, a párbeszédre nyitott keresztény életre, a hitünkben való tényleges elmélyedésre hívunk a kötet szerzői. Ennek vonatkozásában idézik Pál apostol areopagoszi beszédét (ApCsel 17,16–34), amikor az apostol a hitetlenek között az ismeretlen Isten oltáránál kezdett el úgy prédikálni, hogy a jelenlévők megértsék az örömhírt. Halík megjegyzi, hogy Pál apostol valódi szabadságra hívó prédikációja nekünk is szól, és a missziói parancsból kiindulva „kötelességünk, hogy megkeressük az ismeretlen Isten oltárait”, hogy minél több emberhez eljuthasson az evangélium öröme.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Hallatni a hangot

Utcazenével üzenő evangélikusok

A Magyarországi Evangélikus Egyház Luther Kiadója márciusban zenei pályázatot hirdetett evangélikus zenekarok, gyülekezeti, iskolai csoportok és kórusok részére az egyház 1%-os kampányához kapcsolódva. A pályázat azt tűzte ki célul, hogy a helyi zenei közösségek kilépjenek megszokott kereteikből, és forgalmas köztereken utcazenéléssel felhívják a figyelmet az 1%-os felajánlás lehetőségére. Összeállításunkban a pályázat nyertesinek rövid – szerkesztett – bemutatkozását-bemutatását olvashatják.

Bakonytamási énekkar. „A zene a szív nyelve. Mivel az emberek közötti különbséget főként az agyuk, nem pedig a szívük hozza létre, a szív nyelve mindennél érthetőbb” [V. Tornins] – valljuk Bakonytamásiban, ahol 2015-ben alakult az énekkarunk, felekezeti hovatartozástól függetlenül. Akik énekelni szeretnek, csatlakozhatnak hozzánk. Létszámunk folyamatosan bővül, jelenleg huszonöt tagú az énekkar, ebből négyen férfiak. Elsősorban egyházi ünnepeken éneklünk, családi istentiszteleteken, családi napokon, szeretetvendégségeken és presbiteri találkozókon, de a falu minden jeles ünnepi alkalmán is szoktunk szolgálatot vállalni. A 2017. február 26-án sugárzott rádiós istentiszteleten már két szólamban énekelünk. Eleinte inkább zenei alappal, most már inkább a *cappella* [hangszerkíséret nélkül – a szerk.] éneklünk Szakosné Mihátsy Zília vezetésével. Hetente kétszer tartunk próbát.

Gyülekezetünk az énekkar megalakulásával megelevenedett, olyanok is bekapcsolódtak a közösségi életbe, akik eddig távol maradtak. A tagok egyre jobban megszeretik az egyházi énekeket, és a zenei alapok helyett inkább kezdik megkedvelni az *a cappella* és a kánonéneklést. A faluban is megnőtt a zene iránti igény. Az énekkar szolgálata jó hatással van a közösségre. Sok örömben és áldásban volt részünk eddig is, és reméljük, hogy az Úristen megáldja a készülésünket és szolgálatunkat, hogy sokaknak szerezzünk ezzel is örömet. Szeretnénk minél több istentiszteleti alkalmon is énekelni, mert érezzük, hogy jó hatással vagyunk a gyülekezeti életre is.

Az általunk összeállított félórás zenei műsort öt településen adtuk elő: Bakonytamásiban, Sikátoron, Veszprémvar-

sányban, Bakonyszentlászlón és Zircen, mindenhol szabadtéren, a központban, a legforgalmasabb helyen. Célunk volt minél többeket megszólítani és meghívni az alkalmainkra.

(Bakonytamási Gyülekezeti Házért Alapítvány, adószám: 18915473-1-19)

FOTÓ: SZANÓCS CSABA

A bakonytamási énekkar

Kaposvári Evangélikus Egyházközség. Gyülekezetünk kilencvenéves temploma egy központi helyen fekvő park szomszédságában áll, ahol egy gyönyörű zenepavilon és a város legkedveltebb játszótere található több közintézmény szomszédságában. Közösségünk évek óta tervezi, hogy a Berzsényi park adottságait kihasználva zenei produkciókkal hívja fel a figyelmet az evangélikus templomra és a benne folyó munkára. Az 1%-

os kampányhoz kapcsolódó tervünk az volt, hogy április 14-én, 28-án és május 12-én megtöltsük tartalommal az egyébként is étellel teli parkot. Ezen a három vasárnapon kilenc órától szórólapok osztásával és a Berzsényi park zenepavilonjának berendezésével indítottuk az eseményt. Ifjúsági önkénteseink kérdésekre válaszoltak, és segítettek az 1%-os kampány hirdetését. A tíz órakor kezdődött istentisztelet után, tizenegy órakor indult a szervezett program, amely ily módon több száz embert megmozgatott.

Az első alkalommal a város kórusai a kaposvári evangélikus kórusal közösen

léptek fel a zenepavilonban. Második alkalommal a helyi Lélekvár zenekar adott könnyűzenei koncertet, a programot kézműves-foglalkozással kiegészítve. Végül egy kamarazenei eseménnyel zárult a sorozat, ez alkalommal gyülekezetünk kamaraegyüttese mellett a Kaposvári Liszt Ferenc Zeneiskola klarinétgyüttese szerepelt.

(Növekedés Alapítvány, adószám: 18761638-1-14)

FOTÓ A KAPOSVÁRI EVANGÉLIKUS EGYHÁZKÖZSÉG FACEBOOK OLDALÁRÓL

A Kaposvári Evangélikus Egyházközség kórusa

Alföld Quartet – Orosháza. A vonósnégyes 2012 őszén alakult azzal a céllal, hogy a rendkívül gazdag, ám méltatlanul háttérbe szoruló kamarazenei irodalom remekeit mind szélesebb körben szólaltassa meg a Dél-Alföld régió és a távolabbi országok hangversenyermeiben, templomaiban, művelődési központjaiban. A kvartett fennállásának elmúlt éveit az együttes elkötelezett muzikusainak hitvallása határozta meg: igényesség, profizmus, szakmai alázat és érzékenység a közönség zenei, lelki nyitottságára. Az így folyó munka a ze-

netörténet fontos korszakait felölelő repertoárt, a világi és egyházi stílusokban, műfajokban való otthonosságot, sőt az igényes szórakoztató muzika előadását is magával hozta.

Mindeközben a vonósnégyes a régió egyik meghatározó zenei együttesévé nőtte ki magát. A klasszikus felálláson kívül a kreativitás és a színes programokra való törekvés énekegyüttesével, hangszeres szólóakkal, színművészekkel együtt megvalósított produkciókat is hozott. A vonósnégyes az Orosházi Evangélikus Egyházközség zenei együtteseként bel-

és külföldön egyaránt számos alkalommal képviselte már a Magyarországi Evangélikus Egyházat, valamint több közös produkciót létrehozott a békéscsabai Calandrella énekegyüttesel is. Az zenekar – amelynek tagjai Hoffmann Ágnes, hegedű; Szomor-né Budai Mariann, hegedű; Jankó Zita, mélyhegedű; Szomor István, gordonka – 2017-ben zeneművészet kategóriában elnyerte a Békés megyei Prima díjat.

„A fellépéseket Orosháza főterére, a Kossuth Lajos utcába, valamint a Gyóry Vilmos térre terveztük, mert a városnak ezeken a központi területein szinte minden napszakban nagy a forgalom, és így érhetjük el üzenetünkkel a legtöbb embert” – mondták el az együttes tagjai.

A pilisi evangélikus gyülekezet ifjúsági csoportja.

Gyülekezetünk ifjúsága mindig aktív szerepet vállalt a közösség életében, és egy több évig tartó nehezebb helyzet ellenére most új lendületet kaptunk. Az ifjúsági órákon nagyon aktív a részvétel. Hétről hétre péntek esténként tizenöt-harmincöt fő gyűlik össze a gyülekezeti teremben. Az ifjúsági órák elmaradhatatlan része a közös éneklés. Vannak slágerek és a sokszori éneklés miatt „töltőlistás” dalok is, amelyeket ennek ellenére többször el kell énekelni egy-egy ifjúsági alkalmon. De nemcsak az ifjúsági órákon veszünk részt mi, fiatalok, hanem szolgálatot vállalunk az istentiszteleti alkalmakon is. 2018 telén indult egy új alternatív istentiszteleti alkalmunk *Kornéliusz háza* néven. Itt mindig van ifjúsági szolgálat is. De vasárnaponként a gyermekbiblikör megszervezésében és lebonyolításában is segítünk. 2018 nagypéntekén egy nagyszabású passió-előadás kitalálásában és előadásában is részt vettünk, amelyet idén virágvasárnap más formában, de megisméltünk.

A fellépések helyszínéül a pilisi Szabadság teret választottuk. Ennek a térnek a szomszédságában található a két iskola, a legnagyobb bolt és más üzletek. Nagyon sokan megfordulnak itt, iskolás gyerekeket hoznak-visznek. A templom is száz méterre található, de a 4-es főútról is látható és hallható ez a terület. Forgalmas időpontokban hétköznap az iskolai tanítás kezdetekor és végén terveztük a fellépéseket, valamint hétfőn szombat délután és vasárnap istentisztelet előtt, hogy minél többek halljanak minket.

(Pilisi Evangélikusok Erős Vár Alapítványa, adószám: 18672693-1-13)

FOTÓ AZ ALFÖLD QUARTET ARCHÍVUMÁRÓL

Az Alföld Quartet

Pax et Bonum kamarakórus – Fót, Budapest. A kórus 2008-ban alakult a Magyarországi Evangélikus Egyház Kántorképző Intézete júliusi tanfolyamának hallgatóiból és előadóból. Az együtttest Abaffy Nóra alapította, ezután Opicz József vette át a vezetését; a kórust jelenleg Németh Zsuzsa (egyházzenész-organaművész) és Thurnay Viola (a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem zeneelmélet-hallgatója) vezetik közösen. Az évadonként változó taglétszám tizennégy és tizennyolc fő közé esik.

A kezdeti években az együttes főként a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Egyházzene Tanszékének doktori koncertjein működött közre. A kórus fő profilja az egyházzenei hangversenyeken és liturgiákon való szolgálat, ugyanakkor elkötelezett feladatuknak tekintik a magyar és nemzetközi egyházzene széles körű népszerűsítését, ezért pályáztak most is.

Az egyházi tevékenység mellett az együttes részt vett a Zeneakadémia felújítása előtti Da capo 2011 épületbúcsúztató fesztiválon, a Budapesti Tavaszi Fesztiválon, a kapolcsi Művészetek völgye fesztiválon, a 2012-es reformációi gálaesten, a Magyar Állami Operaház által rendezett Diótörő-fesztiválon, a 2018-as Ars Sacra fesztiválon, valamint 2016 óta minden évben fellép a kórusok éjszakáján.

A kórus alkalmanként nagyobb szabású hangszerkíséretes műveket is megszólaltat, például Georg Friedrich Händel *Messias* című oratóriumát, John Rutter *Requiemjét*, valamint Johann Sebastian Bach *Jézus, boldogságom* című motettáját. Megalakulásuk tizedik évfordulójára pedig Szabó Barna kortárs zeneszerző komponált kóruskantátát. A hazai fellépések mellett rendszeresen nyílik lehetőség külföldi egyházzenei szolgálatra is: „Öröm, hogy a kórusunk fennállása során eljutottunk Erdélybe, Szlovéniába, Svédországba, valamint Németországba és Londonba több alkalommal is. Ugyanakkor izgalmas kihívás számunkra az utcazenélés is” – tudtuk meg a kórus tagjaitól.

Valami Más – Budapest. Zenekarunk 2018 szeptemberében ült össze az Evangélikus Hittudományi Egyetem kérésére. Egyik tagunkat kérték fel, hogy szedje össze azokat a diákokat, akik játszanak valamilyen hangszeren, így az első megbeszélésre tizenöten jöttünk. Azt hamar beláttuk, hogy ennyien nem fogunk tudni együtt zenélni, így végül nyolcan kezdtük

FOTÓ A PAX ET BONUM KAMARAKÓRUS ARCHÍVUMÁBÓL

A Pax et Bonum kamarakórus

el a közös munkát. Mindannyian a teológiára járunk hittanár és lelkész szakra, és abban bízunk, hogy a 2018–19-es tanév kezdetétől addig, míg be nem fejezzük tanulmányainkat, zenével képviselhetjük egyetemünket különböző rendezvényeken. Zenekarunkkal szeretnénk a hagyományos Zarándokénekek-feldolgozáson kívül saját zeneszámokkal is felhívni a figyelmet Isten dicsőségére. Szeretnénk egyúttal azt is megmutatni, hogy hányféle zenei stílussal lehet előadni, az embereket megszólítani, megmozgatni. Névválasztásunkban is szeretnénk arra utalni: Valami

Más. Valami más, mint eddig, más dalok, más stílus, más emberek, más hangszerek. Valami más van bennünk, mint az utcán járó nem keresztény emberekben, és így, hogy lehetőségünk volt kimenni az utcára – hétvégéken a budaörsi evangélikus templom elé –, azt akartuk megmutatni, hogy ez a Más: Isten. Ő mozgat meg bennünket, ő van velünk nap mint nap, ő az utcán sétáló emberekkel is ott van, csak még nem tudnak róla.

(Sólyom Jenő Alapítvány, adószám: 18049000-1-42)

■ Összeállította: KÉZDI BEÁTA, NAGY SZABOLCS

FOTÓ A VALAMI MÁSZ ZENEKAR ARCHÍVUMÁBÓL

A Valami Más zenekar

Áldások rád!

Varga Gyöngyi a legősibb szentségről

A nagy sikerű Áldáskönyv, valamint a Remény s ég kötet után újabb, Élők földje címmel a Luther Kiadónál megjelent áldásgyűjteménnyel örvendezteti meg az olvasókat Varga Gyöngyi Ószövetség-kutató, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetségi Tanszékének vezetője. Honnan ered, mit jelent az áldás, és miként tudunk áldáshordozókká válni? Ezt a kérdéskört jártuk körbe a szerzővel.

– **Az Ószövetség szerint az áldás ősforrása Isten. Miből ered az áldás?**

– Az áldás kapcsolati fogalom, soha nem önmagában áll, hanem mindig van forrása és célja. Az Ószövetség megmutatja, hogy Isten az áldás forrása, de ez az áldás célirányos, eljut emberekhez, közösségekhez. A Biblia világában ehhez hasonló kapcsolati dinamikát mutat az ígéret, az imádság és az igehirdetés is.

– **Az áldás a kézzel, a kimondott szó és a megajándékozottság hármasa. Miért ezek a meghatározó szimbólumok?**

– Az ember legeredőbb tapasztalata az érintések és a szavak. Amikor pici gyermekként eszmélődünk, a másokhoz kapcsolódásainkban akkor is az a legközvetlenebb élmény, hogy megérintenek minket, és szólnak hozzánk, és mi is

szólhatunk másokhoz. Ez jelenik meg az áldásban. Az áldás a legősibb szentség. Már évezredekkel azt megelőzően, hogy a zsidóság és a kereszténység tradíciójában ez komplett teológiai tartalommal megjelenne, az emberek sejtik és tudják a jó szavak erejét, de ugyanúgy ismerik a hiányt, azt, hogy a rossz szavak és a rossz helyen megnyilvánuló tettek szembenemennek ezzel a minőséggel.

– **Jákób és Ézsau története alapján az áldás visszavonhatatlan...**

– Az Ószövetségben a visszavonhatatlanság érdekes módon az elsőszülött áldásánál jelenik meg [1Móz 27,39–40]. Ez abból ered, hogy a családfői áldásból csak egy van, ez legitímálja a szerepet. Jákób és Ézsau történeténél érdekes, hogy lényegében ugyanaz az áldás ismétlődik meg, csupán egy szón múlik a második, negatív

áldás jelentéstartalma. A héber szövegben ott van egy „min” viszonyzó, amely egyszerre jelenti azt, hogy részesülni valamiből, és azt, hogy távol lenni valamitől. Amikor Ézsau kapja ezt az áldást, akkor úgy fordítjuk, hogy távol lesz majd az ég harmatától, a föld zsírosságától, ugyanakkor úgy is fordíthatnánk, hogy részesülni fog belőlük. Itt a szöveggörnyezet dönti el, hogy Ézsau nem kaphatja meg ugyanazt, ami Jákóbnak jár, ugyanakkor a szöveg azt is sugallja, hogy rejtetten, de megvan a lehetőség arra, hogy Isten áldása elérje Ézsaut is.

– **Az áldás ellentéte az átok. Mit gondolunk az átokról?**

– Az átok, vagy ahogy gyakran megfogalmazzuk, áldatlan állapot nem pusztán az áldás hiánya, hanem a Biblia világában kifejezetten a kártékony, a más kárát okozó kimondott szót vagy tettet jelöli. Amikor Bálámot arra biztatja Bálák, a moábi király, hogy átkozza meg Izraelt [4Móz 23,13], az nem egyszerűen egy negatív áldás, hanem tudatos tett. A terv mégsem sikerül, mert Isten úgy rendelkezik, hogy Izraelt nem szabad bántani. Az Ószövetség világa mintha tudatában lenne ennek: Isten színe előtt, Isten jelenlétében az áldásnak van létjogosultsága. Isten lényével nem fér össze az átok...

– **Az Újszövetség azt hirdeti, hogy Jézus maga az áldás.**

– Míg az Ószövetségben az áldás materiális, ami az élet bőségét, teljességét jelenti, addig az Újszövetség görög szava az áldásra egyfajta verbális közlést jelez: a kimondott szó, az ige testesíti meg ezt a minőséget. Ez megnyilvánulhat akár a köszönésben. Nem véletlen, hogy Jézus is sokszor mondja: „Békesség néktek.” *János evangéliuma* alapján az Ige, amely testté lesz [Jn 1,14], a jókor jó helyen kimondott szó. A jó szó, a jó gondolat ilyen értelemben maga Krisztus. Jézus az Isten üdvözlője a világnak. A jézusi létforma így az emberség létállapota, ahol össze tudunk kapcsolódni az éggel. Ez pedig már önmagában hordozza azt a gazdagságot, amelyet áldásnak nevezünk. Amikor azt mondjuk, hogy áldott emberek vagyunk, akkor belépünk ebbe a

FOTÓ: WAGYARI MÁRTON

térbe, és a Krisztus-esemény részeseivé válunk. Így érünk vissza a kezdetekhez, amiről a teremtéstörténetben olvassuk, hogy Isten megáldotta az embert [1Móz 9,1-17]. A teremtésben kapott áldás a Krisztus-eseményben kapja meg végső létjogosultságát.

- Jézus arra tanította tanítványait, hogy áldást mondjanak azokra, akik átkozták őket.

- Egyetlen erő és hatalom van, amely megtöri a gonosz erejét, ez pedig az áldás ereje. Ez olyan „közömbösítő szer”, amely nem engedi, hogy az átok, a sötétség tért hódítson.

- Mi a különbség az áldás és az imádság között?

- Az imádság Istent megszólító, kérő és hálát adó párbeszéd. Az áldás is párbeszéd, de más szintű kommunikáció. Olyan, mintha az ember Istent utasítaná valamire, azaz egy erősebb kérés. Amikor azt mondjuk, hogy „Isten áldjon meg téged”, akkor az olyan, mintha nem közvetlenül Istenhez címeznénk a kérésünket, hanem áttételesen próbálnánk Istent rávenni valamire. Ezért így áldást mondani nagy merészség. Csak azzal a belső lelki meggyőződéssel le-

het ez legitim, ha feltételezzük, hogy Isten ebben a kapcsolati párbeszédben partner, és hajlandó „engedni” nekünk.

- Az *Élők földje* című kötetben a hétköznapi életet körülvevő áldásokkal találkozhatunk. A türelem, a forrásból merítés, az útonlét, a szeretet felfedezése mind áldássá válhat. Ez rámutat, hogy lényegében életünk minden pillanatában áldást mondhatunk.

- Régóta foglalkozom a zsidóságnak azzal a spirituális gyakorlatával, ahogy felkeléstől lefekvésig az egész napjukat átszövik az áldásmondatok. Azt éreztem, hogy nagyon jó lenne, ha keresztény életünk mindennapjaiban is felfedeznénk ezt a lehetőséget. Akkor jobban ráéreznénk a hálás létezésre, felismernénk, hogy a mindennapi történésekért adott hála már önmagában óriási erőforrás. Ez egyfajta rendbenlétet is jelent. Gyakran panaszkodunk, hogy sok a dolgunk, nincs időnk semmire. Ezzel én is így vagyok. Az segít, hogy megpróbálom a mindennapjaimban felidézni: áldott ember vagyok. És ezzel a hálaival igyekszem kitölteni az „üres pillanatot”. Ennek felfedezése a

maradandó csodálkozás állapotában tart, abban, hogy ne vegyem túl magától értetődőnek azt, hogy élek és vagyok.

- Az *Újszövetség* örömmuzenete alapján éppen ez határozhatná meg a keresztény életet. Ezzel szemben az áldásmondás a hagyományainkban eléggé leszűkült, lényegében a liturgián belüli áldásra korlátozódik...

- A kezdetben minden ember számára elérhető áldásmondás az idők során a klérus privilégiumává vált. Hiszem, hogy feladatunk az áldásmondást mindenki számára ismét ajándékká és elérhető eszközzé tenni. Élünk minél többen – és ne csak lelkészek – azzal az ajándékkal, hogy aki ki akarja fejezni egy másik embernek, hogy Isten őt is szereti, és gondol rá, ő nyugodtan kimondhassa ezeket a szavakat.

- A kötet második fele a megjelölt pillanatok áldásaira ad lehetőséget. Miben különbözik a hétköznapi és az ünnepnap áldása?

- Sokban nem. Talán a hangulatunk, a lélekállapotunk határozza meg, hogy ünnepnapokon méltóságteljesebben, liturgikus keretben érkezzünk hozzá az áldás. Ugyanakkor azt gondolom, hogy ha a mindennapjainkban kapunk áldást, akkor azokból a napokból is ünnepnapok tudnak lenni.

- Sokan talán tartanak attól, hogy áldást mondjanak. Mit jelent áldást adni?

- Kisgyermekkoromban nagymamám sokszor magához ölelt, keresztet rajzolt a homlokomra, vagy csak megsimogatta a fejemet, és azt mondta, hogy „menj Isten hírével”. Nekem ez volt a legelső találkozásom az áldással. Természetes, szép és egyszerű volt. Ha valahol itt elkezdjük, akkor idővel felbátorodhatunk arra, hogy később egyre többféle áldást mondjunk. Nem kell tartanunk az áldásmondástól, mert Isten ki tudja pótolni, kimondott mondataink ellenére is átjön az, ahogy Isten közelít hozzánk, és ahogy ő akarja a valóságot közvetíteni az életünkbe.

- Ez az áldáskönyvek harmadik kötete. Mit jelent áldást írni?

- Nem tagadom, hogy komoly munkát, odafigyelést igényel, ugyanakkor izgalmas, kreatív folyamat, ahogy megszületnek ezek a könyvek. Az első kötettől kezdve azt éreztem, hogy ez alapvetően nem rajtam múlik. Életem során számtalan jó szót, áldást kaptam másoktól. Úgy éreztem, hogy ebből a jóból valamit vissza is kell adnom.

■ GALAMBOS ÁDÁM

Élő és éltető szavak

Varga Gyöngyi meditációs könyve

Az Élők földje című kötetben megszólaló lírai hang hiánycikk a kortárs keresztyén könyvpiacon. Egyszerre nagyon személyes és univerzális, ébresztő és ringató, megragadó és könnyedséget adó. Varga Gyöngyi Ószövetség-kutató harmadik, a Luther Kiadó történetében kiemelkedő sikernek örvendő áldás- és imakönyve mind tartalmilag, mind formailag olyan életszemléletről és életszeretetről tesz tanúságot, amelynek megélésére mindannyian vágyakozunk.

Ritka az olyan formába öntött keresztyén üzenet, amely a befogadás fontosságára is felhívja a figyelmet. Amely nem leplezi, hogy az evangélium meghallása csak az első lépés, utána következik az igazi munka, az önátadás voltaképp élethosszig tartó gyakorlása. Az *Élők földje* nem tagadja ennek az útnak a küzdelmes valóságát, de tartózkodik a drámai felhangoktól. Távol áll tőle mindenféle dogmatika és didaktika, ugyanakkor közel áll hozzá minden, ami emberi. A kézre álló, szívhez szóló és olykor szívbe markoló kötet az életünk minden jó és kevésbé jó részletének és teljes valóságának megélésére, vállalására, magunkhoz ölelésére hív.

Ahogy két korábbi elődje, a most hetedik kiadásban kapható *Áldáskönyv* és az ötödik kiadásban megjelent *Remény s ég*, ez a kötet is tarisznyánkba teszi a „megszokott” gazdag lelki útravalót, de mellé tesz még néhány új színt, szempontot is.

A legfrissebb áldáskönyv fejezetei tematikusan haladnak az év kitüntetett eseményei, ünnepei mentén, a jeles évfordulók hangsúlyai azonban egész mások, mint más ünnepi kiadványoktól, például a ballagókönyvektől megszokhattuk. A kötet beszélője a „lírai énnél” több, különleges beleérző képességgel bír. Mintha minden korosztály nyelvén tudna szólani; mintha ugyanúgy tudna lázadó, mint bölcsen elfogadó szívvel érezni; mintha egyszerre volna beszélő és hallgató, megálló és úton lévő, lelkesítő és csendesítő. Mintha a mindent tudó és mindent érző Valakinek a szószólója lenne...

Aki hallotta már a szerzőt, az Evangélikus Hittudományi Egyetem Ószövetség-tanszékének tanszékvezető docensét előadást tartani olyan „száraznak” tetsző témáról, mint az Ószövetség laikusok

számára valamely nehezen értelmezhető fejezete, bizonyára nem lepődik meg ezen a közvetlen, áradó és gyönyörködhető előadásmódon. A Varga Gyöngyi előadásában és írásaiban felfedezhető ihletettség teljességgel magával ragadja a hallgatóját-olvasóját. Önmagában már az is figyelemre méltó, hogy áldásköny-

emelkedésre és rácsodálkozásra, életeraformáló leleményre, derűlátásra. Teljességigényre a hétköznapiakban, ugyanakkor a megelégedés gyakorlására. Ez a könyv a jelenbe, jelenlétre hív. Szembenézésre, számadásra és újrakezdésre. Bánat és veszteség megtapasztalására, az öröm, a siker, a vágy megélésére, a hála benső munkálására.

A szavak mellett mesélnek a „kamera mögött állóknak”, a könyv illusztrálójának az érzékenységéről hírt adó életképek is. Ebben a kis könyvben úgy kap helyet a nagyság tisztelete, a tágas horizont folyton szemlélésének vágya, ahogyan a „kis semmiségek” észrevételének valósága.

Varga Gyöngyi: *Élők földje*. Luther Kiadó, Budapest, 2019. Ára 1890 forint.

vél nagyon sok (nem csak evangélikus, nem csak egyházi!) embert meg tudott szólítani. Erre a hangra, úgy tűnik, szomjas a világ.

De milyen ez a hang? Tagadhatatlanul női(es). Az embernek a hagyomány szerint az ihletettséget, a pünkösdi lángot adó Szentlélek (teológiailag igazolhatóan) a női minőséggel rokon. Ez a hang életre, életbe hív. A földön két lábbal állásra, ugyanakkor a szüntelen el-

A látszólag jelentéktelen dolgok „az élet sóját”, ízt, színt, a világban élőnek pedig érzékelő, beleérző lehetőséget és számtalan életérzést adnak. Az *Élők földjében* úgy van jelen az ujjongó életöröm, a táncos kedv, ahogyan a rend szeretete, az önfegyelmesség és az önfegyelmesség fontossága. Szavai élő és éltető, a könyv lapjain az áldáskérés – „söpörj végig rajtunk lélekszeleddel!” (187. oldal) – ható erővé lesz.

■ KINYIK ANITA

Jegyzetlapok

A Szentlélek munkája. Életünk során sok testvért, munkatársat, segítőt, mentort kapunk. Néha csak egy mondat az, ami megérint, és elkísér évtizedeken át. Friss megtérként éreztem bűneim súlyát, naponta jutottak eszembe tizennyolc évem terhei, fájdalmai, elrontott dolgai. Alig vártam, hogy vége legyen fotós műszakomnak a békéscsabai múzeumban, és felülhessek Simson Schwalbe motoromra, hogy átmenjek Orosházára egy bölcs, idősebb testvérhez beszélgetni. Kissé szégyenkezve, de a szabadulás, gyógyulás reményében csengettem be hozzá. Győző megkérdezte, mi járatban vagyok. Bűneim terhével jöttem, feleltem. Soha nem felejttem széttárt karját és azt, amit akkor mondott: „Jánuskám, ez a Szentlélek munkája!”

Legyél villanykályha! Siklós József zsidó származású református lelkésszel lányának koporsójánál találkoztam először. Irénke németre tanított bennünket a teológián. Esküvője után néhány héttel hunyt el, huszonnyolc évesen. Sok százan álltunk a sírnál. Egy sűrű zakós férfi kis Károli-Bibliával a kezében így szólt: „Erre a szolgálatra felkértünk egy lelkészt, aki nem tudott eljönni. Akkor azt éreztem, hogy Isten uja rám mutat. Ha egész életemben hirdetem a feltámadás ígét mások koporsójánál, akkor tegyem meg ezt a lányoménál is.” Később – szolgálatait látva és hallgatva – jobban megismertem a többek között iszákosok felé is áldott munkát végző Józsi bácsit. Egy hosszú beszélgetés végén életre szóló tanácsot kaptam tőle: „Legyél olyan, mint a villanykályha, amely kapja az energiát, és mindenkire egyformán sugározza a meleget.”

Kazahsztán püspöke. Marosvásárhelyen a kilencvenes évek elején hatszáz fiatalnak tartottunk konferenciát. Egyszer csak odalépett hozzám egy német evangélikus lelkész, aki köszönés után azonnal diagnosztizált: „Fáradt vagy, gyere el hozzánk pihenni.” Hárítani szoktam hasonló helyzetekben, de most gondolkodás nélkül ígert mondtam. „Van-e családod?” – kérdezte. „Igen, a feleségem és négy gyermekünk.” „Őket is hozd!” – mondta. Így

kerültünk a néhány hónappal azelőtt még a Német Demokratikus Köztársasághoz tartozó Gräfenhainichen gyülekezetének kis vendégszobájába. Időnként megjelent a lelkész, Peter Urie, és hidegéllelmet hozott a hattagú családnak. Miközben a tóparti padon ülve eszegettük a szőlőt, megkérdezte, hogy voltam-e már Izraelben, mert elhívna engem oda. Többfelé jártam már akkor a világban, de Izraelről addig csak álmodoztam. Így utazhattam a Szentföldre egy német csoporttal.

Kirándulás a Szentföldön – Peter Urie Bibliát tart a kezében

A rendszeressé váló izraeli útjaira mindig elhívott egy-egy kelet-európai lelkész, munkatársat.

Peter a holokauszt idején elvesztette a rokonságát. Tízévesen az utcán élt, csavargott, cigarettázott, amíg egy keresztyén szervezet rá nem talált. Öntő szakmúsnak tanult. Később, teológiai tanulmányok után a szász-anhalti közösség kötelékében lett prédikátor. Istentől azt az ajándékot kapta, hogy különösen jól tudta megszólítani a peremen lévőket, ugyanakkor nem tartott attól, hogy intellektuális vagy szkeptikus embereknek beszéljen. Több ifjúsági találkozón, konferencián szolgáltunk együtt. Szerettem egyértelmű, Krisztus-központú, tiszta igehirdetéseit, lelkigondozói szolgálatát. Ezután évekig nem találkoztunk. Hallottam, hogy felesége – akinek mentális problémái voltak – elvált tőle. Peter ekkor azt kérte, hogy a moszkvai evangé-

likusokhoz helyezték. Oroszországba és más államokba ment szolgálni az ELKRAS [Oroszországi, Ukrajnai, Kazahsztáni és Közép-ázsiai Evangélikus-Lutheránus Egyház – a szerk.] küldötteként. Lelkész, majd esperes lett Moszkvában. 2000 decemberében megválasztották a Kazah Köztársaság Evangélikus-Lutheránus Egyháza püspökének. A valamikori utcagyerek Kazahsztánban halt meg evangélikus püspökként ötvenévesen. Nagyszerű barátot, testvért, munkatársat kaptam személyében.

Az igehirdető gyomra. Cseri Kálmán református lelképásztort Isten az egész magyarságnak adta egy bolond korban. Hite, tudása, evangéliumi lelkülete, igehirdetői karizmája, krisztusi alázata sok ezer embernek jelentett és jelent útmutatást. Én is szerettem őt, de számomra elérhetetlennek tűnt szent puritanizmusa. 2006-ban hívására egy héten át hirdethettem az ígét gyülekezetében, Pasaeréten. Igyekeztem hitben megélni a helyzetet, de nem volt egyszerű úgy beszélni estéről estére, hogy egy ilyen „tekintély” ül a szószék alatt. Vacsoránál meg is vallottam neki, hogy minden igehirdetés előtt eltölt a félelem, de most, ezen a héten különösen is. Válasza nem magasröptű lelkigondozói, mesteri okítás volt. Összeszorított öklét mutatva csak annyit mondott, hogy szolgálatait előtt neki is ilyen a gyomra.

■ SZEVERÉNYI JÁNOS

A jéghegy csúcsai

Evangélikus püspökök és a Tanácsköztársaság

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészeti- és Társadalomtudományi Karának Történettudományi Intézete és a Dunamelléki Református Egyházkerület Ráday Gyűjteménye A Tanácsköztársaság és az egyházak: egyházpolitika, keresztyénüldözés, egyházi útkeresés címmel rendezett konferenciát április 12-én a budapesti Károli Gáspár Református Egyetemen. A tanácskozás témája a Tanácsköztársaság ideje alatt a katolikus, a református és az evangélikus egyházat ért kihívások és atrocitások bemutatása volt. Egyházunk részéről Mirák Katalin történész, a tényfeltáró bizottság tagja, az Evangélikus Országos Levéltár tudományos munkatársa tartott előadást. Ennek szerkesztett változatát olvashatják.

Az 1919-es Tanácsköztársaság sok tekintetben inkább a tanácsstalanság, mintsem a tudatosság időszakának nevezhető. A korabeli források azt sejtetik, mintha a proletárdiktatúra kikialtása jóval egyszerűbb művelet lett volna,

mint majdani tényleges működtetése. Kezdetben az egyházpolitikai dekrétumok végrehajtását is rengeteg következtelenség, ellentmondás jellemezte. Azok az egyházellenes rendeletek, amelyek az egyház és az állam szétválasztását, az egyházi ja-

vak államosítását, a kötelező vallásoktatás, valamint az egyházi adó megszüntetését mondták ki, az egyházzervezet több évszázados védőbástyáit támadták meg. Végrehajtásukra külön felszámoló- (likvidáló) bizottságot állítottak fel, amelynek működése eleinte szintén sokszor következtelenségül és kiszámíthatatlan módon zajlott. Így az 1919. március 21-től augusztus 1-jéig tartó, úgynevezett „dicsőséges 133 nap” az evangélikus egyházi emlékezetben a folytonos létbizonytalanság rövid, ám annál maradandóbb időszakaként rögzült.

1918–19-ben az evangélikus egyháznak is súlyos károkat okoztak a különböző ellenséges katonai megszállások, az önkényesen meghúzott demarkációs vonalak és az ország határainak küszöbönálló megváltoztatása. Mindez területi kiterjedését, a hívek létszámát, a gyülekezetek számát éppúgy érintette, mint ingó és ingatlan javait vagy oktatási intézményeit.

Különféle viszonyulások

A 20. századi evangélikus püspökök többségének alig vagy egyáltalán nem volt személyes tapasztalata a Tanácsköztársaságról. Ordass Lajos 1919-ben – még Wolf Lajosként – a Bonyhádi Evangélikus Gimnázium tanulója volt. A vidéki kisvárosban számára vélhetően semmi említésre méltó nem történt a vörös uralom hónapjaiban, legalábbis önéletrajzi írásában egyetlen szóval sem tett róla említést. Az események tűzfészketől időben-térben is távol volt, mivel csak 1920-ban lett az Eperjessről és Pozsonyból Budapestre menekült evangélikus teológiai akadémia utódintézményének hallgatója. 1919-ben Szabó József és Vető Lajos kamasz fiúk, Dezséry László ötéves gyerek volt, Káldy Zoltán pedig a vörös diktatúra második hetében, 1919. március 29-én született.

Túróczy Zoltán 1919-ben lelkészként szolgált Arnóton, s épp húsz évvel később, 1939-ben lett a Tiszai Egyházkerület püspöke. Számára a kommün tényleges életveszélyt jelentett: „A kommunizmusban kétszer akartak agyonlőni, egyszer a csehek, egyszer a vörösök.” Találkozása

Raffay Sándor a hívei körében 1928-ban

a proletárhatalommal ugyanakkor az évszázados formák, berögződések újragondolására és megújítására is ösztönözte. A „népegyház éktelemségeitől való megszabadulás” gondolata például belmissziós munkatársával, Gáncs Aladárral együtt folyamatosan foglalkoztatta. Kezdeményezésükre alakult meg az Evangéliumi Keresztény Munkások Szövetsége, amely első konferenciáját 1920 augusztusában Ostffyasszonyfán tartotta.

Másképpen éltek meg a Tanácsköztársaságot azok a püspökök, akiknek aktív szolgálati idejére esett a proletárdiktatúra. Baltik Frigyes, a Dunáninnyi Egyházkerület agg püspöke a proletárdiktatúra kikiáltása után alig két hónappal, 1919. május 25-én meghalt. A másik három püspök – Raffay Sándor, Kapi Béla és Geduly Henrik – azonban nemcsak meg-, de jócskán túl is élte a vörös uralmat. Az számukra egyszerre volt szubjektív élmény és történelmi esemény, s idővel egyházfői tapasztalattá növekedett. Sőt Raffay és Kapi számára olyan mély benyomássá vált, amely későbbi, 1945 utáni magatartásukat, az újabb kommunista rendszerhez való viszonyulásukat is döntően meghatározta.

Társadalmi téboly

A '19-es kommün a három egyházvezetőt más-más helyszínen érte: püspöki székhelyük szerint az ország közepén (Budapest), illetve keleti (Nyíregyháza) és nyugati (Szombathely) felében. Raffay Sándor 1918 szeptemberében lett a Bányai Evangélikus Egyházkerület püspöke. 1908-tól a Budapest-Deák téri evangélikus gyülekezet lelkészeként is szolgált, így a fővárosi eseményeket közvetlen közélről élte át. A kommünről már néhány nappal az összeomlása után nyilatkozott, és le-sújtó véleménnyel volt róla. *Számvetéskor* című beszédében (1919. augusztus 10.) „a kommunizmus rémuralmát” a magyar történelem egyik legsötétebb időszakaként írta le: „Lidércnyomás [...], a háború pusztításai után morzsálékul megmaradt javainkat is prédára vető társadalmi téboly [...], a meggyalázott nemzet világraszóló szegénye.” A diktatúra vezetőiről és működtetőiről sem nyilatkozott kedvezőbben. Néhány jellegzetes Raffay-szófordulatot idézve: ők voltak a „rossz álom boszorkányalakjai”, „a nemzet sorsát vakmerően kezükbe ragadó bitorok”.

A püspök szerint a diktatúra – „a valástalanság léha szellemének pusztító

Lelkészegyesület gyűlése Békéscsabán 1934-ben

vihara” – az egyházakat pusztító létükben veszélyeztette: „Ez a vallásellenes, ez a keresztyénséget megérteni nem akaró hatalmas áramlat célul merete kitzúzni a mi megsemmisítésünket.” Ám még e fenyegettség sem tudta egységbe kovácsolni a keresztyén egyházakat, jegyezte meg (ön)kritikusan a korabeli ökumenéről: „A közös nyomorúság ma már valamivel közelebb kényszerített egymáshoz. De még nem tudtunk igazán testvérekké édesedni.”

Raffay a személyét is érintő eseményekről a *Visszapillantás* című beszédében (1919. szeptember) szólt. A világháború befejezése után az ország területi integritásának megőrzése érdekében a hazai protestáns egyházak is igyekeztek külföldi egyházi kapcsolataikat latba vetni és mozgósítani összeköttetéseiket. „A politikumot egyházi köntösbe kellett öltöztetnünk” – idézte fel Raffay, aki e célból barátja, Pröhle Vilmos, az európai hírvü debreceni egyetemi tanár, országgyűlési képviselő kíséretében 1919. március 16-án skandináv körútra indult, hogy „Dániában, Svédországban és Norvégiában s az ottani hatalmas evangélikus egyház és társadalom révén az angol és amerikai hittestvérekben is rokon érzést keltsünk, és segítőkészséget ébresszünk szegény hazánk és megtépázott egyházunk iránt”. Küldetésük sikerét azonban a Tanácsköztársaság kitörése részben megghiúsította: „Dániában ért bennünket a hír, hogy Magyarország kitört a bolsevizmus.” A két-

fős delegáció erre elbizonytalanodott: azonnal megszakítsák útjukat e szörnyű hírré, vagy maradjanak, és végezzék be a nemzet- és egyházmentő missziójukat. Norvégiába végül már nem jutottak el, mert „közben beállt itthon a vörös uralom”, s amikor április 8-án hazaértek, „itthon javában dült a bolsevizmus”.

Megfélemlítve, életveszélyben

Raffay számtalan esetben volt kénytelen egyeztetni a tanács hatalom legfelső szintű képviselőivel. Számára az egyik legemlékezetesebb tárgyalás Skandináviából hazatérésük másnapján zajlott le, amikor evangélikus egyházi küldöttség kereste fel a Forradalmi Kormányzótanács elnökét, Garbai Sándort és Fáber Oszkárt, a Közoktatásügyi Népbiztoság Vallásügyeket Likvidáló Hivatalának vezetőjét.

A delegáció, amelynek Raffay is tagja volt, az egyházi autonómia és a felekezeti iskolai oktatás tiszteletben tartását és védelmét kérte tőlük. A találkozón azonban – hangnemében és tartalmában is – olyannyira megvisele a püspököt, hogy szó szerint belebetegedett: „...ágy-nak estem. Nagypénteki beszédemet orvosi tilalom ellenére tartottam meg, de oly erős volt még bennem a két bolsevik vezérrel folytatott beszélgetés minden benyomása, hogy nem tudtam hallgatni e nagy ünnepen.” ▶

Nem is csoda! A delegáció ugyanis hiába érvelt azzal, hogy „a protestáns egyházak voltak Magyarországon az egyetlen harcosai az emberi jogoknak, védelmezői a polgári társadalmi szabadságnak és előkészítői mindazon társadalmi irányzatnak, amelyen most a Tanácsköztársaság felépült”, a likvidáló népbiztos, Fáber Oszkár kertelés nélkül kijelentette: céljuk „az egyházak teljes megsemmisítése”.

A pusztulásra ítélt egyház püspökét is folyamatosan zaklatták, állandó ellenőrzés alatt tartották: „Ekkor azonban már nemcsak a templomban mutatkoztak a könnyen felismerhető kémek, hanem lakáson is többször érdeklődtek otthonlétem iránt. Ezért többször egy-egy napra el is illantam...”

Kapi Béla dunántúli püspök is hasonlóan nehéz és életveszélyes helyzetek sorát élte át. Korszakokon átívelő püspökség adatott neki, hiszen Ferenc József császár halála után néhány héttel, 1916 decemberében szentelték püspökké, és harminckét évvel később, 1948-ban vonult nyugdíjba. Raffayhoz hasonlóan ő is „pályakezdő” egyházvezetőként találta magát szemben a '19-es proletárdiktatúrával. 1956 februárjában befejezett s 2004-es kiadásáig asztalfiókban kéziratban elfekvő emlékiratában a vörös uralom hónapjairól ő is számos személyes epizódot megörökített. 1919 tavaszán püspöki székhelyén, Szombathelyen épp egy hittársával, Obál Bélával, az eperjesi evangélikus teológiai akadémia volt tanárával került konfliktusba, aki ekkoriban a Vendvidék kormánybiztosa és a szombathelyi direktórium vezető tagja volt. Obál a vármegyeházára hívatta Kapit, ahol több mint négy órán keresztül tárgyalta vele. Tárgyalási módszereinek palettáján a rábeszélés, a meggyőzés és a megtorlással való burkolt fenyegetés egyaránt szerepelt: „Terjengős előadásban magyarázta a forradalmi átalakulás szükségességét és az általuk létrehozott új rend szépségét”, és figyelmeztette a püspököt, hogy neki is melléjük kell állnia, mert „súlyos mulasztást követnek el mindazok, akik a forradalom vívmányait figyelmen kívül hagyják, és támogatásukat megtagadják”. Obál közölte Kapival: „A kormány a legnagyobb mértékben elégedetlen püspök úrral szemben. Bizalmatlanul nézik személyét és működését.”

Kapi Béla is részt vett az evangélikus egyház tiltakozó memorandumának elkészítésében, és Raffay mellett ő is tagja volt annak a delegációnak, amelyik április ele-

Kapi Béla

jén átadta az iratot Garbai Sándornak. Ő is tárgyalta Fáber Oszkárrel, és tiltakozott a helyi direktóriumok egyház elleni jogtalan és erőszakos fellépéseivel szemben. És a tárgyalás a dunántúli püspök számára is meghatározó jelentőségű volt.

A megfigyelés, a megfélemlítés e négy hónapban Raffayhoz hasonlóan Kapi Béla életének is állandó részévé vált. A technika kísértetiesen hasonlít az 1945 utáni állambiztonsági módszerekhez: „Állandóan figyeltettek, utazáskor észrevétlenül detektívvel kísérgettek, budapesti tartózkodásom idején is mindig ugyanaz az alak járt nyomomban, mint Szombathelyen vagy Sopronban, vagy bárhova utaztam. Amikor a Vörös Hadsereg megalakult, akkor a megfélemlítés eszközeivel is próbálkoztak. Hálósobám az eléggé alacsony földszinti utcai részen volt. Minden éjszaka megjelent házuk előtt egy teherautó vöröskatonákkal és fáklyás emberekkel megrakva, s ezek kiáltozásukkal minden éjszakai al munkat órák hosszát megzavarták.”

A gyülekezeti tagok joggal féltették a püspök életét. Egyik vasutas híve figyelmeztette: „El volt ám határozva, hogy püspök urat elviszik. De akkor mi, munkások megszólaltunk: Hát azt már mégsem engedjük! [...] De vigyázzon, püspök úr, mert nagyon figyelik!” Kapi ez utóbbit maga is megerősítette: „Tényleg állandóan megfigyeltek. Akár a templomban, akár temetésen beszéltem, mindig volt jegyzetel készítő néhány ellenőr. A sarkon posztoló rendőr helyett jó ideje fegyveres katona mérte az utcát, a templomudvar vasárcsos kerítésének sarkától házuk sarkáig.”

Herczeg Ferenc, a szombathelyi gyülekezet pénztárosa, a Savaria Szálló tulajdonosa egy alkalommal felkereste Kapit, és megsúgta neki: „Biztos helyről, szigorúan bizalmasan közölték velem, hogy püspök úr elfogatása és internálása el van határozva.”

Nem kétséges, hogy a püspök és családja nagy megkönnyebbüléssel fogadta augusztus 1-jén a proletárdiktatúra bukásának hírért. Kapi ekkor tudta meg, hogy valóban veszélyben forgott az élete. Ezt igazoló történeti forrást (úgynevezett halállistát) egyelőre nem ismerünk. A család barátja, bizonyos Valkóné feljegyzett szavai azonban kétségtelenül erre utalnak, aki a bukás napján azt mondta a kicsiny Kapi Katónak: „Nagyon kell örülnöd, mert három nap múlva kivégezték volna az édesapádat.”

A kakukktojás

Egészen másként alakult Geduly Henrik (1866–1937) püspök találkozása a kommünnel. Geduly minden tekintetben rangidős volt a püspöki karban. Életének javát az Osztrák–Magyar Monarchia állampolgáraként élte le. 1911-től kezdve haláláig ő vezette a Tiszai Egyházkerületet püspöki székhelyéről, Nyíregyházáról.

Ő a „kakukktojás” a püspöki hármásban. Jellegzetes képviselője annak az egyházi álláspontnak, amely a demokratikus alapelvek és szociális reformgondolatok mentén közösséget vélt felfedezni a proletárdiktatúra elvi programja és a keresztyén tanítások között. Üdvözölte és elismerte az új társadalmi rendet meghirdető politikai rendszert, sőt annak építéséhez az egyház támogatását is felajánlotta.

Geduly Henrik püspök 1919. március 27-én (mindössze hat nappal a proletárdiktatúra kikiáltása után) szerkesztett egy beadványt, és a nyíregyházi lelkészi kar nevében benyújtotta a helyi munkás-tanácsnak. Az irat kinyilvánította: „A nyíregyházi ág. hitv. evang. lelkészi kar egy szívvel, egy lélekkel csatlakozik az emberi jogok egyenlősítését és a dolgozó osztályok boldogulását célzó új politikai alakulás irányához, melegen üdvözlő a megalakult tanácsköztársasági rendszert, annak összes tényezőit és szerveit, és azon meggyőződésének ad kifejezést, hogy amennyiben az annak zászlajára kitűzött emberboldogító program [...] elfogadatra talál, a program alkalmas leendő egyezb és boldogabb és minden emberhez egyaránt méltó új életet lerakni.”

A beadvány „közös” ideológiai alapra is utalt: „A tanácsköztársaság népboldogító munkájának iránya nemcsak nincsen ellentétben, hanem annak alkalmlilag irgalmas és bocsánatot is tanúsítani tudó megvalósítása egyenlő jelentőségű a krisztusi életideál megvalósításával.”

Geduly az egyház támogatását is felajánlotta: „Habár az evang. lelkész politikai jogait elvesztette, mégis részt kér a társadalomátalakító közreműködés feladatából, és benső szívbéli meggyőződéssel teljes hévvel a M. T. munkástanácsnak a maga részére a legkövetkező mértékben kötelezőnek vallott munkakésztséget, a vallási vezetése alatt álló nép felvilágosításában, megnyugtatózásában, a modern eszmék megértő szívvel leendő elfogadásában való közreműködésre stb.”

De készült egy másik irat is: 1919. április 2-án Geduly püspök és Paulik János, a Magyarhoni Evangélikus Lelkészegyesület elnöke közös beadványban fordult a kormányzótanácshoz az evangélikus lelkészek politikai jogainak visszaadása és a kormányzat anyagi támogatása érdekében. E szintén Geduly püspök által jegyzett iratban azonban egy szűkebb, felekezeti szempont is felvetődött: „Az ev. lelkészi kar volt olyan kiuzsorázott szellemi proletárja a katolikus főpapi és mágnási nyomás alatt állott szerencsétlen országnak, mint bárki más.”

Az Egyetemes Egyház Törvényszéke e két beadvány alapján, „egyházi vétség ismérveinek fennforgása” miatt 1920-ban fegyelmi vizsgálatot rendelt el a püspök ellen. Az indoklás szerint Geduly püspök „ezen ténykedésében »melegen felkarolta« a proletárdiktatúrának egyházunk jogait és

A magyarhoni ág.hitv.evang. egyetemes egyház törvényszéke a Geduly Henrik nyiregyházi ev.lelkész és a tiszai egyházkerület püspöke ellen a m.kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter leírta és panaszlott saját kérelmére is lefolytatott fegyelmi ügyben a Budapesti 1921.évi április 21-én tartott ülésében következőleg

I T É L T :

A magyarhoni ev. egyetemes törvényszék Geduly Henrik nyiregyházi ev. lelkészt és tiszakerületi püspököt az E.A. 324.§ h./pontjába ütköző egyházi vétségben vétkesnek mondja ki és ezért az E. A. 326.§ a./ pontja szerint feddésre ítéli. Kötelezi továbbá panaszlottat, hogy a 207/1920.sz. határozattal már megállapított 829 K. 60 fill. és a jelen tárgyalás során felmerült és 3436 koronában megállapított költségeket 15 nap, végrehajtás terhe mellett az egyetemes egyház pénztárába fizesse be.

I N D O K O K :

Geduly Henrik püspök egy beadványt szerkesztett és azt a nyiregyházi lelkészi kar nevében, hat nappal a proletárdiktatúra ki-

Részlet a Geduly Henrik püspökkel szembeni fegyelmi eljárás dokumentumából

alkotmányát megsemmisítő irányát [...], e káros irány támogatását felajánlotta az ev. egyház részéről [...], sőt a lelkészeknek és a reá bízott népnek is ilyen irányba való befolyásolását felajánlotta – e cselekményei az egyházi fegyelmi vétség fogalmát kimerítik, ezért a fegyelmi vizsgálatot el kellett rendelni [...], annál is inkább, mert azt panaszlott maga is kéri”.

Az egyház malmai azonban lassan őröltek, az eljárásra bő másfél évvel a történetek után került sor. Geduly ügyét az egyetemes törvényszék 1920. december 10-én tárgyalta először, s 1921. április 21-én hoztak döntést. A püspök a legenyhébb büntetést kapta: feddésre és pénzbüntetésre ítélték. Geduly ment-

ségére szolgálhat, hogy talán túl korán üdvözölte a Tanácsköztársaságot, hiszen 1919. március végén, április elején még csak kevesen tudták pontosan, hogy az új rendszer hangzatos demokratikus programja mögött valójában miféle politikai akarat rejlik. Emellett a püspök maga is hivatkozott arra, hogy a vád alapját képező beadványok megszerkesztésére és beadására őt „kényszerítő körülmények” bírták rá.

Van még mit kutatni

Látható, hogy különböző egyházpolitikai felfogású, állam és egyház viszonyáról eltérően vélekedő evangélikus püspökök már az első magyarországi kommunista diktatúra idején is voltak. De az is sejthető, hogy a Tanácsköztársaságnak korántsem volt mívesen kimunkált, egységes forgatókönyve. Vidéken és Budapesten, falun és városon nem egyformán zajlottak az események. Eltérő volt a terror mértéke, s a személyes kapcsolatok olykor döntően befolyásolták a helyi történéseket.

A püspöktörténetek valóban csak a jéghegy csúcsai. A mélyben számos evangélikus tanító, tanár és diák, lelkész és egyszerű egyháztag feltáratlan esete rejlik még. A proletárdiktatúrával szemben elutasító vagy azzal éppenséggel szimpatizáló evangélikusok történetei további izgalmas egyház- és gyülekezettörténeti kutatásokat inspirálhatnak – remélhetőleg a centenáriumi év után is! ■

FOTÓK: EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS LEVÉLTÁR

Geduly Henrik püspök és családja 1904 körül

Mitől vagyunk ennyire dühösekek?

A gyűlöletbeszédéről keresztényként, nemzetközi szinten

FOTÓ A WACC FACEBOOK OLDALÁRÓL

A Conference of European Churches (CEC – Európai Egyházak Konferenciája) és a World Association of Christian Communication (WACC – Keresztény Kommunikáció Világszervezete) legutóbbi, Mitől vagyunk ennyire dühösekek? című konferenciája a gyűlöletbeszéd, az álhírek és a kommunikációs jogok témáját járta körül, elsősorban európai kontextusban. A tanácskozás helyszíne – utalva az ökumené szimbólumára, amely egyben a CEC logója is – egy Helsinki és Stockholm között közlekedő hajó volt.

Stephen Brown, a WACC európai elnöke, köszöntve az egybegyűlteket, hangsúlyozta a tanácskozáson: „Keresztény kommunikátorokként elkötelezték magukat az önkifejezés szabadsága, a sajtószabadság és a média diverzitása és egyéb kommunikációs jogok mellett.”

„Mindenféle gyűlöletbeszéd ellentmond a keresztény elveknek, ezért szembe kell szállnunk vele” – mondta a CEC képviselőjében Anders Gadegaard dán evangélikus esperes *Álhírek, álteológia* című előadásában. A koppenhágai Miasszonyunk-székesegyház lelkésze az igaz hírek és a független újságírás szükségessége mellett érvelt: „Az elmúlt évek szavai a *fake news* és a *post-truth* voltak [*fake news: álhírek; post-truth: posztigazság, olyan hely-*

zet, amikor az objektív tények kevésbé fontosak a közvélemény formálásában, mint az érzelmek – a szerk.], ami jól leírja a helyzet súlyosságát, és mindent el kell követnünk azért, hogy a kritikus és független újság-

írás megmaradjon.” Ezt követően ezen állítás teológiai megalapozottságát fejtette ki: „A házasságon kívül, szegénységben született betlehemi gyermek személyében az igazság jött el közénk. Ő az igazság számunkra. Jézus önfeláldozó szeretete. Keresztényként újra és újra azt a kérdést kell feltennünk: mindaz, amit olvasunk, látunk a hírekben, vajon összeegyeztethető-e ezzel az üzenettel?” Jézus az, aki felnőttként azt mondta, „én vagyok az igazság” – emlékeztetett Gadegaard. „Ő az, aki gyűlöletet és megvetést tapasztalt, aki szegénységet vállalt, és szemben találta magát a hatalommal; ő az, akit elárultak, hamis vádakkal illettek, bebörtönöztek, megkínoztak és megölték. Az igazságnak nincs más kritériuma számunkra, csak Krisztus: az, ahogyan született, élt és meghalt.”

Igaz és hamis teológia

A dán lelkész ezek után a *fake news* mintájára a *fake theology*, az álteológia fogalmát vezette be. „Legalább akkora párbeszédet kellene kapnia az igazság kérdésének a teológiában, amekkorát az álhíreknek köszönhetően az újságírás területén kap. Minden olyan teológia hamis, amelyik lemond a kritikus gondolkodásról, sőt hitelenségnek bélyegzi azt” – emelte ki. A hamis teológia nyilvánvalóvá válik olyan vezetőkön keresztül is, akik azt állítják, hogy Isten akaratának egyedüli

„A házasságon kívül, szegénységben született betlehemi gyermek személyében az igazság jött el közénk. Ő az igazság számunkra. Jézus önfeláldozó szeretete. Keresztényként újra és újra azt a kérdést kell feltennünk: mindaz, amit olvasunk, látunk a hírekben, vajon összeegyeztethető-e ezzel az üzenettel?”

KÉPÜNK ILLUSZTRÁCIÓ

képviselői. „Amikor George W. Bush az Isten nevében megszállta Irakot, az *fake* teológia volt. A nacionalista teológia, amelyik a világot a jó és igaz »magunk«-ra és a bűnös »ők«-re osztja fel, hamis. A keresztény teológia nem lehet nacionalista. Természetesen szükségünk van egyéni és nemzeti identitásra is, ahogyan én is büszke dán vagyok! De ez nem akadályozhat meg abban, hogy felfedezzük és megértsük mások személyes és nemzeti identitását” – foglalta össze az álteológia lényegét a dán esperes.

„A digitális technológia új kihívások és etikai dilemmák elé állított bennünket, amelyek hatással vannak az emberi jogokra” – hangsúlyozta Philip Lee, a WACC főtitkára *Kommunikációs jogok egy kettéosztott világban* című előadásában, és hozzátette: az igazság, az emberi méltóság és az erőszakmentesség három univerzális előjog, és ezeknek kellene meghatározniuk és alakítaniuk a kommunikációs jogokat szerte a világon. Lee kitért a technológiai hozzáférhetőség kérdésére is a fejlődő országokban, valamint a véleményformáló nőket fokozottabban érintő zaklatásokkal szembeni hatékonyabb fellépés szükségességére is.

Álhírek és ellenszereik

Max Arhippainen, a finn védelmi erő kommunikációs igazgatója az információhasználatához kapcsolódó szokások változásáról beszélt, amely a tényekkel szemben az érzelmek és az értékek előtérbe helyezését jelenti; amikor már nem

az objektív újságírás számít, hanem az, hogy „a játékosok” – ahogyan az előadó fogalmazott – különböző célcsoportokat különböző cselekvésre buzdítsanak, és mindez hatással legyen a döntéseikre. Ennek egyik legfontosabb lépése a közös ellenség kreálása. „Az álhírek nem arról szólnak, hogy elhiszik-e őket vagy sem. A hangsúly azon van, hogy megváltoztatja-e a célcsoport viselkedését, avagy sem.” Ebben a „játékban” nemcsak kormányzatok és a hozzájuk kapcsolódó ügynökségek vesznek részt, hanem különböző civil szervezetek, aktivisták és „trollcsoportok”, amelyeknek elsődleges eszköze a dezinformáció és a hangulateltetés. Vezető narratívájuk az Európai Unióban az Európa-ellenesség, amely a migrációs krízist használja első számú fegyverként az unió ellen. Arhippainen arra is kitért, hogyan lehet a dezinformációs gépezettel szembeszállni demokratikus eszközökkel. Három fő stratégiát említett: magas színvonalú közoktatást, amelynek elengedhetetlen része a médiismeretek terjesztése; erős és független újságírói gyakorlat mellett elkötelezett média; saját történetmesélés, saját narratíva kialakítása a dezinformációra és az álhírekre reagáló gyakorlat helyett. „Mindez nem csak arról szól, hogy megvédjük a nemzet biztonságát; sokkal inkább olyan fontos alapértékekről, mint a demokrácia, a gondolkodás, a szólás és a sajtó szabadsága.”

Ebben a szekcióban kapott helyett Agnieszka Godfrejów-Tarnogórska és Laborci Dóra evangélikus teológusok

előadása is, akik a dezinformációs gépezet működését lengyel és magyar példákön keresztül mutatták be. Ezek után élénk vita bontakozott ki az elhangzotokról, és fontos következtetésekre jutottak a résztvevők: a gyűlölettel és a félelemmel szemben, amelyek a másodlagos érzelmekre apellálnak, jó eszköz lehet a humor, amely szintén ezeket a másodlagos érzelmeket célozza meg. „Hiszen úgy tűnik, hogy ezekkel szemben a tényekkel nem sokra megyünk” – fogalmazta meg az egyik hozzászóló.

A gyűlöletheadjárát célpontjában

A második nap főelőadója Eva Brunne volt, akivel 2015-ben idehaza is sokat foglalkozott a sajtó. Ő az a svéd evangélikus püspök, aki a stockholmi tengerésztemplomban – amely a svéd főváros legnagyobb kikötőjében található, és ezért számos más vallás képviselője is megfordul benne – olyan tér kialakítását javasolta, amelyben a repülőterek imaszobáihoz hasonlóan minden vallás képviselői számára imahelyet biztosíthatnának. Ezért a keresztiek eltávolítását tanácsolta, azzal az indoklással, hogy „a lelkészek továbbra is Krisztusról tanúskodnának, ahogyan azt minden egyes nap, minden egyes találkozás során tesszük”. Erről aztán a legtöbb hazai lap is beszámolt „a svéd püspök leszedetné a keresztet a stockholmi templomról” típusú szenzációhajhász kiemelésekkel. A *Kötőszó* evangélikus közéleti blogon is jelent meg pró és kontra véleménycikk (Bence Áron: *A kereszt nem jel – a svéd keresztbotrány margójára*; 2015. november 3., valamint Kovács Viktor: *A kereszt trollja*; 2015. november 4.) a püspök javaslatáról, amely egyébként nem valósult meg, mert leszavazták az ötletét. Eva Brunne és munkatársai a konferencián arról beszéltek, hogy mi történik akkor, ha valaki a gyűlöletkampány célpontja lesz, továbbá arról, hogyan próbáltak meg ebből a negatív kampányból kitörni saját, pozitív kampány építésével.

A *Mitől vagyunk ennyire dühöse*? elnevezésű konferencia záróeseménye a WACC európai szervezetének aktuális tisztújítása volt, amelynek keretében Stephen Brownt ismét elnökké választották, és megalakult a szervezet új, tizenkét fős bizottsága is.

■ LD

„Erőm és énekem az Úr”

Éneklés a Zsoltárok könyvében

A Cantate rovat - nevéhez híven - különleges válogatással jelentkezik Cantate vasárnapján. Megvizsgáljuk, hogy milyen környezetben, milyen szövegösszefüggésben szólnak a zsoltárok az éneklésről, és bemutatjuk, hogyan indíthatnak a liturgikus szövegek a szívből jövő hálaadásra.

Kódexlap Cantate vasárnapjának Introitusával (Einsiedeln, Stiftsbibliothek, Codex 121, p. 23)

A húsvéti idő vasárnapjai – a böjti időszakhoz hasonlóan – a bevezető zsoltár (Introitus) latin kezdősoráról kapták a nevüket. A húsvéti ünnepe utáni negyedik vasárnap zsoltára: „Cantate Domino canticum novum” – „Énekeljétek az Úrnak új énekét, mert csodákat tett, és jobbra szabadulást szerzett!” (LK 258. o.; Zsolt 98,1) A nap témája is ezt emeli ki: „Csodálatosan cselekedett: énekeljétek!”

Ezek szerint az Isten csodálatos tetteire adott válasz, hogy az ember énekel, hálát ad, örvendezik. De sikerül-e ez a ma emberének? Az első kérdés, hogy észrevesszük-e a világban Isten keze nyomát. A második, hogy képesek vagyunk-e akár az éneklésre, akár a hálaadásra, amikor (majdnem) minden ezek ellen szól. Hiszen szinte divat, hogy rosszul érezzük magunkat, a problémáinkat elemezzük, a világ romlottságának bizonyítékait soroljuk.

Zsoltárolvasás fordítva

Személyes tapasztalatom az, hogy sokszor az évezredes, kikristályosodott zsoltárimádságok olvasása – még inkább

hangos kimondása vagy éneklése – segít át a nehéz pillanatokon, mélypontokon, reménytelennek tűnő helyzeteken. Tehát éppen fordított a sorrend, mint gondolnánk: nem akkor kell zsoltárt, Bibliát olvasni, amikor rendben mennek a dolgaink, hanem éppen azért kell zsoltárokkal imádkoznunk, hogy rendben menjenek a dolgaink.

Lehet, hogy először üresen csengenek a számban ezek a szavak: „Kész a szívem, Istenem, kész a szívem arra, hogy énekeljek és zengedezzek! / Ébredj, lelkem, ébredj, lant és hárfá, hadd ébreszszem a hajnalt! / Magasztallak, Uram, a népek közt, zsoltárt zengek rólad a nemzetek közt, / mert szereteted az égig ér, hűséged a magas fellegekig. / Magasztaljanak téged a mennyben, Istenem, dicsőítsenek az egész földön!” (Zsolt 57,8–12 és 108,2–6) De ha sikerül valóban felfogni – vagy inkább lényünkkel átérezni – a mondottak értelmét, akkor már magától jöhet a következő fohász: „Mert én hűségemben bízom, szívből ujjongok, hogy megsegítesz. Éneklek az Úrnak, mert jót tett velem.” (Zsolt 13,6) És hitvallással folytathatom: „Én pedig hatalmadról

énekelek, magasztalom minden reggel hűségedet. Mert erős váram vagy, menedékem, mikor bajba jutok. / Te vagy az én erőm, rólad zeng énekem. Erős váram az Isten, az én hűséges Istenem!” (Zsolt 59,17–18)

Lehet, hogy akad néhány olyan vers, amelyet korhoz kötöttek érzünk, de a zsoltárok témafelvetése általánosan emberi, a mostani élethelyzetünkben is megszólít bennünket: „Magasztallak, Uram, teljes szívemből, istennel szemben is csak rólad énekelek! / Leborulok szent templomodban, és magasztalom nevedet hűséges szeretetedért, mert mindennél magasztosabbá tetted nevedet és beszédedet. / Amikor kiállítottam, meghallgattál engem, bátorítottál, lelkembe erőt öntöttél. / Téged magasztalom, Uram, a föld minden királya, amikor meghallják szád mondásait. / Énekelni fognak az Úr útjairól, mert nagy az Úr dicsősége.” (Zsolt 138,1–5) „Dicsérjétek az Urat! Milyen jó Istenünkről énekelni, milyen gyönyörű a szép dicséret! / Felépíti Jeruzsálemet az Úr, összegyűjti a szétszóródott Izraelt. / Meggyógyítja a megtört szívűeket, és bekötözi sebeiket. / Megszabja a csillagok számát, nevet ad mindegyiknek. / Nagy a mi Urunk, és igen erős, bölcsessége határtalan. / Támogatja az Úr az alázatosokat, de porig alázza a bűnösöket. / Zengjétek hálaéneket az Úrnak, énekeljétek hárfakisérettel Istenünknél!” (Zsolt 147,1–7)

Személyesen, közösségben

A személyes élmény tovább erősítheti istenkapcsolatomat: „Nappal szereteted rendeli mellém, éjjel énekét ad számba az Úr, imádságot életem Istenéhez.” (Zsolt 42,9) „Szeretetedről, törvényedről énekelek, zsoltárt zengek neked, Uram!” (Zsolt 101,1)

A közösség megsokszorozza az örömet, a hálaadás erejét: „Menjétek be kapuin hálaénekekkel, udvaraiba dicsérettel! Adjatok hálát neki, áldjátok nevét!” (Zsolt 100,4) „Mutasd meg hatalmadat, Uram!

Mi pedig énekelünk, zsoltárt zengünk hatalmas tetteidről!” (Zsolt 21,14) „Jöjjetek, örvendezzünk az Úr előtt, ujjongjunk szabadító kősziklánk előtt! / Menjünk eléje hálaadással, ujjongjunk előtte énekszóval!” (Zsolt 95,1-2) „Az egész föld leborul előtted, és énekel neked, éneklí neved dicséretét.” (Zsolt 66,4) „ÉnekeljeteK új éneket az Úrnak, énekelj az Úrnak, te egész föld! / ÉnekeljeteK az Úrnak, áldjátok nevét, hirdesséteK szabadítását mindennap!” (Zsolt 96,1-2)

Külön csoportot alkotnak azok a zsolttárok, amelyeknél hangszerek is bekapcsolódnak a dicsőítésbe: „Én is magasztallak hárfával hűségédért, Istenem! Lantot pengetve éneklek neked, Izráel Szentje! / Ujjong az ajkam, ha neked zenghet, lelkem is, amelyet megváltottál.” (Zsolt 71,22-23) „Új éneket éneklek neked, Istenem, tízhúrú lanton zengedezek neked.” (Zsolt 144,9) „Adjatok hálát az Úrnak citeraszóval, tízhúrú lanttal zengjeteK neki! / ÉnekeljeteK neki új éneket, szépen zengjenek hangszereiteK!” (Zsolt 33,2-3) „DicsérjeteK az Urat! ÉnekeljeteK az Úrnak új éneket, dicséretet a hívek gyülekezetében! / Örüljön alkotójának Izráel, Sion lakói örvendezzenek királyuknak! / DicsérjeteK nevét körtáncot járva, énekeljeteK neki dobokkal, hárfakísérettel!” (Zsolt 149,1-3)

A mi egyházi közegünkben szokatlan lehet, de a dicsőítés az eksztázisig fokozódik: „Felvonul Isten ujjongás köz-

ben, kürtzengéssel jön az Úr. / ZengjeteK Istennek, zengjeteK! ZengjeteK királyunknak, zengjeteK! / Mert az egész föld királya Isten, zengjeteK neki éneket!” (Zsolt 47,6-8) „ÉnekeljeteK az Úrnak új éneket, mert csodákat tett! Szabadulást szerzett jobbja, az ő szent karja. / Megmutatta szabadító erejét az Úr, a népek szeme előtt nyilvánvalóvá tette igazságát. / Hűséggel és szeretettel gondolt Izráel házára, és látták a földön mindenütt Istenünk szabadítását. / UjjongjateK az Úr előtt az egész földön! Örvendezve vigadjateK, zsoltárt énekeljeteK! / ÉnekeljeteK az Úrnak hárfakísérettel, hárfakísérettel zengő éneket! / Harsonákkal és kürtzengéssel ujjongjateK a király, az Úr előtt!” (Zsolt 98,1-6)

Nem a hang, hanem a szív számít

Cantate vasárnapjának liturgikus szövegei közül most a kollektá imádságokat ismerhetjük meg: mindhárom másra helyezi a hangsúlyt, így megvilágítja az ünnep sokrétűségét. Érdemes meditálva, elmélyülten olvasni, hogy „ne vessen kárba rajtunk” az üzenet (vö. EÉ 203,1).

„Mindenható Isten, vezesd egyetértésre híveidet, hogy szeressük, amit parancsolsz, és kívánjuk, amit ígérsz, szívünk pedig annál találjon nyugalmat, akinél igazi örömök vannak, az Úr Jézus Krisztus által, aki veled és a Szentlélekkel

Dávid pásztorfiúként hárfával kísért énekvél nyugtatta meg Sault; királyként több mint hetven zsoltár szerzője

Isten, él és uralkodik mindörökkön-örökké. Ámen.” „Mindenható Isten, akit szívvel, szájjal és zengő énekkel dicsérünk, engedd, hogy örömmel tanúskodjunk szívünket betöltő békecségedről Jézus Krisztus Urunk által. Ámen.” „Menny és föld Teremtője, magasztal minden alkotásod. Minket se hagyj némán állni teremtményeid között, amelyek magasztalnak téged, hanem tedd életünket csodálatos hatalmad és jószágod dicséretévé. Tiéd a dicsőség most és mindörökké. Ámen.”

Végül térjünk vissza a zsolttárokhoz és az énekléshez. Sok olyan emberrel találkoztam, aki azért nem akart vagy mert énekelni, mert az iskolában azt mondták neki, hogy nincs hangja, vagy hamisan énekel. Közülük csak kevesen tudtak ezen a sokkon segítség nélkül túllépni. De az istendicséretben nem az az érdekes, hogy kinek mennyire szép a hangja emberi mértékkel, hanem hogy az illető szívből meg tud-e nyílni Istennek. Az éneklés fiziológiája – hogy levegővétellel és -kifújással jár, és lényegében az egész testünket-lelkünket igénybe veszi – oldja a feszültséget, a gyülekezeti és kóruséneklés erősíti a koncentrációt és a közösség élményét. Csupa olyasmi, ami megóvhat minket a depressziótól. És akkor azonosulunk a zsolttárossal: „Erőm és énekeK az Úr, meg szabadított engem.” (Zsolt 118,14)

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

EDOT2019, WEBNODE.HU

Ajándék tanulmányok

Kötet Fabiny Tamás születésnapjára

Az Evangélikus Hittudományi Egyetem oktatói kara a 2016-os Teológia és nemzet, majd a 2017-es Teológia és reformáció című kötet után az idén Teológia és nyilvánosság címmel jelentetett meg tanulmánykötetet – a Luther Kiadó gondozásában. Az összeállítást Fabiny Tamás teológiai professzor, elnök-püspök előtt tiszteleg hatvanadik születésnapja alkalmából.

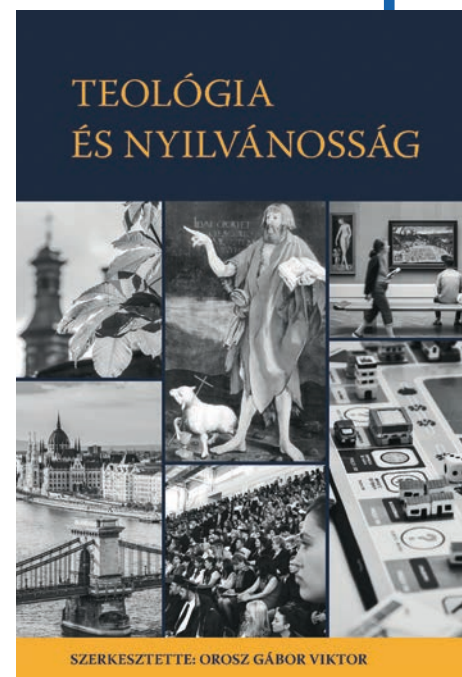
Terjedelmi okokból itt nincs mód a *Teológia és nyilvánosság* című tanulmánykötet minden dolgozatára külön kitérni, amint ezt a könyvbemutató alkalmából tehettem, írásom e hiányosságát pedig csak úgy lehet pótolni, hogy ki-ki elolvassa a könyvet. E helyt kísérletet se tennék a tartalmi összefoglalóra, pedig – és legyen ez e rövid könyvismertetés legfontosabb üzenete – minden, az egyházának állapota, teológiai tájékozódása iránt érdeklődő evangélikusnak fontos lenne megismernie, hogy mi is foglalkoztatja azokat, akiknek a keze alól újabb és újabb lelkészgenerációk kerülnek ki. Mindez egy olyan egyházi előljáró születésnapja alkalmából, aki nap mint nap szembesül azzal, hogy szavai a nyilvánosságban hogyan hatnak, mennyire képes befolyásolni a tágabb szövegekörnyezet alakulását, vagy miként válik méltatlanul maga is a kommunikációs környezet áldozatává – annak váratlan inkorrektisége vagy/és saját óvatlansága okán.

S bár a kötetet szerkesztő Orosz Gábor Viktor és a bevezető tanulmányt jegyző Béres Tamás nem kerülgetik a politikai közélet aktuális kérdéseit, a tartalomra nem telepszik rá az aktualizálás kényszere. Sokkal inkább az derül ki belőle, hogy a Szentírás elemzése, a teológiai diszciplína tárgya a jelen viszonyaira való átkötés nélkül is aktuális, élő, izgalmas, inspiráló. Ahogyan Varga Gyöngyi az ószövegségi történeteket vizsgálva a tágas tér fogalmát elemzi, melyben az isteni üzenet egy helyen, Jeruzsálemben koncentrálódik, hogy aztán elterjedjen az egész világon, felsejlik a válasz keresztyén életünk alapvető kérdésére: hogyan is válhatunk tanítvánnyá s tehetünk tanítvánnyá minden népet? Cserháti Márta Jézus nyilvános vitáit vizsgálva a korabeli társadalom reakcióit értelmezi, segítve ezzel az elhangzó példázatok jobb meg-

értését. Az egyetem rektora, Csepregi Zoltán izgalmas filológiai nyomozásba avat be Luther asztali beszélgetései kapcsán, példákkal bizonyítva, hogy még a jóindulatú nyilvánosság is módosíthat az eredetileg elhangzott reformátori mondatok feltételezhető jelentéstartalmán.

Többen is írnak a nyilvános és a titkos, a rejtett dolgok viszonyáról. Akár a meztelen testiség bibliai megjelenése vagy a más vallásokkal való kultúrantropológiai összehasonlítás, akár a lelkigondozói kérdésfelvetés a lelkeszi titoktartás megfelelő alkalmazásával kapcsolatban azzal az állítással figyelmeztet, hogy az indiszkrécióktól mértelyezett, a szemérmességet egyre inkább mellőzni szándékozó világban mennyire fontos helye van a hallgatásnak. Szűcs Kinga a teremtett világ iránti felelősség teológiai háttéréről írva gyűjti össze a mai, posztsekulárisnak nevezett társadalmakra vonatkozó elméleteket. Az egyházakat, hívó embereket körülvevő mai nyilvánosság legfontosabb jellemvonása a közömbösség. Gyakorlati teológusaink, egyházzenészeink értekezéseiben számos olyan elmélettről és tapasztalatról olvashatunk, amelyek e közömbösségből zökkenetnek ki a nyilvánosságot.

Hafenschner Károly nem is kerüli meg a kérdést, vajon versenyképes tud-e lenni a keresztyén, evangélikus liturgia a mai mediális kínálatban. Többen is kitérnek arra, hogy nem az alkalmazkodás, a belesimulás a megfelelő út a mai nyilvánosság felé. Szabó B. András tételmondata az átpolitizált nyilvánosság kezelésével kapcsolatban egyértelmű: az az igehirdető, aki bármennyire is vállalható politikai tartalmak kapcsán nem képes megragadni az evangéliumból kibontakozó prófétai üzenetet, hibát követ el. Több tanulmány is szól pedagógiai kérdésekről, amelyeknek a tanulsága az, hogy evangélikus

Teológia és nyilvánosság. Szerkesztette: Orosz Gábor Viktor. Luther Kiadó, Budapest, 2019. Ára 1790 forint.

oktatási rendszerünkben érdemes lenne még több energiát fektetnünk a fiatalok evangéliumi megszólításába, a teológia tudományának, a lelkeszi hivatás érdekességének megismertetésébe.

Pángyánszky Ágnes újra felidézi a bevezető tanulmány dilemmáját: aktivitás vagy marginalizálódás? Vagyis vállaljuk-e a prófétai üzenet kimondásával a folyamatos, olykor konfliktusokkal járó dialógust, vagy befelé fordulunk, elnémulunk? A válasz egyértelmű: elhívásunk az igehirdetésre szól. És csakis ennek hitelességével, teológiai megalapozottságával tudjuk világossá tenni létezésünk értelmét a mai nyilvánosságban. A laikusok számára is szellemi izgalomokban bővelkedő, egyházi életünk megannyi dilemmájára okosan rávilágító kötet méltó ajándék a tudós püspök kerek születésnapjára. Isten éltesse sokáig!

■ PRÖHLE GERGELY

Aki befogad egyet is...

Én ezt az ígét soha nem értettem. Kit kell befogadni és hova? Szívünkbe? Házunkba? Gyülekezetünk közösségébe? Vagy talán anyaként a méhünkbe? Különben azóta se tudom, mi a tökéletes megfajtás, a mi életünk befogadottjai mégis sokat neveltek rajtunk.

Az első, különös, égből kapott szerettünk – nevezzük most Jojónak – kicsi lányunkon keresztül került hozzánk közel. Kicsi Noncsi egy missziós napon volt velünk, amelyen az alkohol-, a drog- és a szerencsejáték-függőség csapdájáról szóltak az előadások. Ezekből ő még nem sokat értett, abban az életkorban maximum a mértéktelen süttőkfogyasztás fenyegette, azt meg nem említette senki. Viszont volt egy labdája. Kicsi, pötytyős labda, amelyet nevetve dobált hol az egyik, hol a másik komoly bácsinak és néniének. Próbáltam vele én játszani, de éppen felfedező korszakát élte, szóval, csak talpaltam tovább a nyomában derekasan, amikor végre emberére talált.

Egy magas, vékony fiú kapta el a labdát. Az arca csupa nevetőránc. Hopp, feldobta, tapsolt kettőt, aztán elkapta, és visszagurította elragadtatott kislányunknak. Noncsi arcán felragyogott az öröm. Kacagott, tapsikolt, aztán bukdácsolva közelebb ment a fiúhoz a labdával. „Még egyszer!” – mondta.

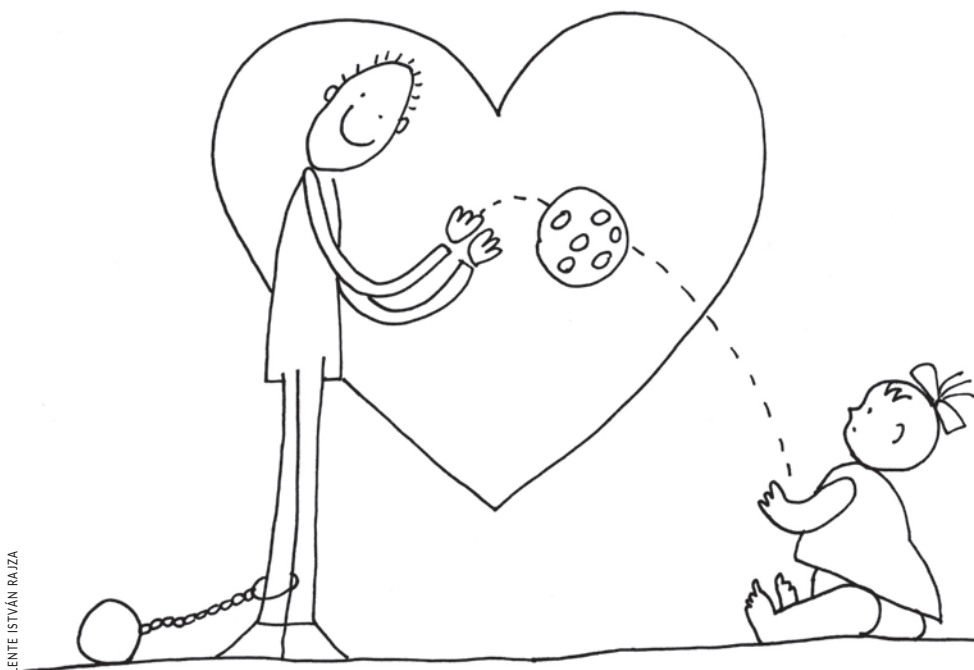
Az egyszert egész nyugodtan el is hagyhatta volna. Ismertem annyira, hogy tudjam, ez a fiú nem egykönnyen szabadul már meg tőlünk. A még egyszerek késő délutánig tartottak. A fiatalember fáradhatatlanul és önfeledten játszott a kislányunkkal, úgy látszott, nincs is kedve ellen a dolog. Közben beszédbe elegyedtünk, és kiderült, hogy ő is a rehabos otthon gondozottja. Igaz, akkor már mindegy volt, mert Noncsi úgy ölelte, mint egy hatalmas plüssmackót, mi meg teljesen a szívünkbe zártuk, amiért ennyire jó fej.

Hazafelé menet arról beszélgettünk, hogy a mi gyülekezetünk egy kisebb közösség. Emellett a munka mellett biztos, hogy van missziós feladatunk, és az egyik terület, amellyel aktívan foglalkozni fogunk, az iszákosmentés.

Jojó sorsát közel húsz éven át követjük, bár személyesen csak kétszer láttuk ezen az első alkalmon kívül. Az évek során volt börtönben, rehabon, iskolába járt, munkát keresett, családot alapított. Eleinte leveleztünk vele, csomagot küldtünk neki; ebbe a kislányaink mindig becsempésztek valami jó kis olvadós csokit. Aztán már inkább csak mi írtunk, ő néha küldött egy képet, rajzolt egy-egy mosolykát. Végül maradtak az imák. „Ki is az a Jojó?” – kérdezte egyszer valamelyik lány. Nem tudtam volna megfogalmazni pontosan. Valaki, akit „találtunk”, a szí-

Amikor középiskolába kerültek, messze sodorta őket az élet. Olyan messze, hogy hamarosan már ők is csak az imáinkban szerepeltek. Az egyik hirtelen férjhez is ment, ami nagyon elkésérített. Nem tudtam elképzelni, hogy fog tudni felnőttként helytállni.

Telt-múlt az idő, aztán egy pár év múlva megjelent nálunk az egyik. Aztán a másik is. Évente egyszer eljönnek meglátogatni bennünket. A közbeeső időben képeket küldenek, telefonálnak, mesélnek a családjukról, gyerekeikről. Olyan, mintha már nagyszülők lennénk.

LENTE ISTVÁN RAJZA

vünk melegében hordoztunk, míg megerősödött, és aztán kirepült, hogy most már másoknak segítsen egész lényével.

Jojó, ha olvasod ezt, üzenem: sose felejtünk el, és mindent köszönünk!

Később két hittanos lakott nálunk. Nehéz sorsú gyerekek voltak, felfoghatatlan körülmények közül emeltük ki őket. Eleinte egy-két napot töltöttek nálunk a hétből, aztán hármat, négyet, végül már csak egyszer mentek haza. Megküzdöttünk egymással időnként. Nem volt sok alapozás a nevelésükben, és gyakran azt sem tudtuk, ér-e valamit az az energia, amelyet beléjük fektetünk.

De volt már nálunk elszállásolva színtársulat, egy fél ifjúsági kórus, cseh táborozó fiatalok, német fúvószenészek, egy fotós házaspár. Sokakat őrzünk szeretettel az emlékezetünkben. Ők valahogy betévedtek hozzánk, aztán a találkozásból kapcsolat lett, amely összekötött bennünket, és aztán együtt jártuk életünk egy-egy szakaszát.

Csak azt nem tudom, hogyan lett ezekből a kiadásnak, feladatnak tűnő valamiből végül mindig ajándék, amely gazdagított bennünket. Ezt a levest csak Isten főzhette.

■ FÜLLER TÍMEA

Kicsik és nagyok

– Anya, kiveszel a kádból? – kérdezi Misu fiam.

– Ejnye, elég nagy vagy már ahhoz, hogy egyedül kiszállj! – háritok.

Sóhajt egyet, és egyetlen lépéssel kinn van a vízből. Fogja a törölközőjét, és újra próbálkozik.

– Anya, megtörölgetsz?

– Dehogy törölgetlek! Olyan ügyes vagy már. Meg tudod csinálni egyedül – biztatom.

Neki is lát, de a szeme sarkából figyel.

– Anya, emelj fel, és vigyél be a szobába felöltözni!

– Jaj, Misukám, nem bírlak már el.

Olyan nehéz vagy, mint egy zsák krumpli.

– De úgy fádom is, mint egy zsák krumpli! – vágja ki magát.

Most már muszáj nevetni. Végül bebugyolálom a törölközőjébe, és áthozom a ruháját szegény fázós krumpliszáknak.

De a lányom is ott terem rögtön:

– Anya, ma megettettem ügyesen a halakat papáéknál. Elég nagy vagyok már ahhoz, hogy legyen saját kiskutyám?

– Hát, tudod, a nagyok nem a földön tartják a tankönyveiket, és az ágyukon sem hagyják ott a levetett, piszkos ruhájukat, hanem elviszik a mosókonyhába – érvelek.

– Ó... – kezd pirulva elpakolni. – Pedig már százötvennyolc centiméter magas vagyok – próbálkozik még halványan.

Bizony nem egyszerű kérdés ez: ki a kicsi, és ki a nagy. Külön bosszantó, hogy nincs egy olyan mérőszalag, amelyik jelezné a nagy és a kicsi határát. Így eshet meg, hogy ennyiszor nem tudjuk, mekkorák is vagyunk. Mikor jólesne egy kis segítség, akkor kiderül, hogy „elég nagy vagy már ehhez”. Amikor meg valami nagyoknak valóra vágysz, ahhoz „még túl kicsi vagy”.

Egyik kedvenc íróm szerint onnan tudod, hogy már megnőttél, hogy gondolkodás és háritás nélkül tisztítod ki a lefolyót és viszed ki a szemetet. Furcsán hangzik, de van benne igazság. Amíg a kellemetlen és kényelmetlen dolgok elkerülése jellemző, még van hova nőni.

Jézus tanítványait is foglalkoztatta, hogy ki mennyire nagy, értékes, első közülük. Amikor ezen vitakoztak, Jézus fontos dolgokat tanított nekik arról, hogy Isten szemében ki a legjobban használható. És ezek a leckék bizony elég meglepőek.

Egyszer egy kisgyermeket állított elénk példának. Olyan kicsit, aki még teljes gondoskodásra szorult. Szüleitől várta az enni- és innivalót, a ruházatot és a menedéket minden szempontból. Teljes természetességgel nézett fel rájuk. Nem gondolkodott azon, hogy ő esetleg jobban el tudná látni magát. Bizalma és az, ahogy pontosan tudta, hol a helye, kihez tartozik, példa lehet nekünk. Mennyei Atyánkra mi is így gondolhatunk. Ez jó kiindulópont az Isten szerinti élethez.

A másik különös jelenet az utolsó vacsora előtt történt. A Jézus korabeli utcák porosak, piszkosak voltak. Az emberek lába járás közben bizony elég büdös és koszos lett. Így ha valahová megérkeztek, egy lábmosás igazi felüdülést jelentett. Mivel pedig közös étkezéseknél félkényekre ereszkedve heverték az alacsony asztal körül, a retkes lábak még külön kellemetlenséget is jelentettek. No, persze a szutykos lábak megmosása nem tartozott éppen a közkedvelt és előkelő feladatok közé. Nem is igen végzett ilyen munkát más, csak a legegyszerűbb szolgáló vagy a család legkevésbé megbecsült tagja. A tanítványok méregették egymást, vajon kinek a dolga volna ez az ő esetükben. Jézus meg körülkötötte magát egy kendővel, és nekilátott megmosni a barátai lábát. Arcpirító jelenet lehetett ez. „Na, ne! Hogy éppen te! Az Úr, a Mester! Hát ez lehetetlen egy helyzet!”

De ő nem hagyta őket magyarázat nélkül. Elmondta, hogy szolgálni jött a világba, és egész életét odaadja az övéért. Példát adott nekünk, hogy mi se azt fontolgassuk, hol lehet az a valaki, aki elvégezhetné ezt vagy azt a piszkos munkát a többiekért, hanem bátran tegyük meg. Nem leszünk tőle kisebbek, sőt a helyünkre kerülünk.

De hol is van a mi helyünk? Sokszor mondják a mi vidékünkön a kis falvak lakói – olyanoké, ahol már iskola sincs, csak óvoda, düledezik a templom, szegények az emberek –, hogy ez a hely az Isten háta mögött van. Nekem nagyon kedves ez a kifejezés, hiszen éppen arra szegődtem el, amikor elkezdtem Jézust követni, hogy a nyomában járjak. Próbáljak űtána menni. Ha magam előtt Isten hátát látom, akkor

jó helyen vagyok. Pontosan ott szeretnék menni, ahol ő menne.

Nem baj, hogy kevesen vagyunk, nem baj, ha nincs hírünk, nem vagyunk nevezetesek, sőt akár kicsit le is néznek bennünket. Ugyan minek hittanórát tartani annak a pár megkereszteletlen gyereknek, akikből azt se tudjuk, lesz-e valaha hittanos? Minek látogatni ezeket az elhagyatott időseket,

akik már úgysem fognak megfiatalodni, és a családjuk sem lakik a közelben, hogy belőlük lehetne gyülekezet? – bizony föl-tették már nekem is ezeket a kérdéseket. Ilyenkor mindig eszembe jut, hogy mit gondolt Jézus a kicsi és nagy dolgokról, és jobb kedvem lesz. űtána menni nem mindig látványos sikertörténet, de mindig a legjobb, amit tehetünk. ■

N A S Z o l G e l s a
 b e g y s z o l Y ö m i
 g A
 á
 g
 d e g n t o
 y e n k i n á j k,
 e n e k a.

Ha valaki közületek akar lenni,
 legyen
 és ha valaki közületek akar lenni,
 legyen

BÓDI KATALIN RAIZAI
 Márk 10, 43-44.

Ezt mondta Jézus a nagyságról. Írd a színes felhőkbe az azonos színű betűket és szódarabokat, így megkapod az aranymondást

Meghívó jótékonyági orgonaestre. A Budakeszi Evangélikus Egyházközség templomépítésének támogatására Fassang László orgonaművész május 19-én 18 órakor koncertet ad a Deák téri evangélikus templomban (1052 Budapest, Deák Ferenc tér 4.). Műsoron: J. P. Sweelinck: *Kromatikus fantázia*; Michelangelo Rossi: *Toccata settima*; Bach-Vivaldi: *A-moll concerto* (BWV 593); Jehan Alain: *Fantasmagorie*; Ligeti György: *Hungarian rock*; improvizációk bibliai témákra. Bibliai reflexiókat mond Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspök. A rendezvény védnöke Azbej Tristan államtitkár. A jótékonyági orgonaest bevétele a Budakeszi Evangélikus Egyházközség templomépítését támogatja. • Isten kegyelméből a budakeszi evangélikus gyülekezet templomépítésbe kezdett. Nem felejtjük azokat a keresztény testvéreinket, akik a 20. és 21. század során szerte a világban az életveszélyes fenyegetéssel szemben is megmaradtak Krisztusban, életüket adták és adják ma is hitükért. A Benczúr László tervei alapján készülő templom pillérei a Kárpát-medencét, az öt világrészt és ezek vértanúit jelképezik. Kérjük, hogy lehetősége szerint támogassa a templom felépítését. Támogathat bennünket imádsággal, az alapítvány számlájára történő átutalással, téglajegy vásárlásával, csekken való befizetéssel, emlékmű megvásárlásával, az orgonaest helyszínén pénzadománnyal. • Budakeszi Evangélikus Templomért Alapítvány, 2092 Budakeszi, Felkeszi utca 6.; telefon: (+36) 20/952-0640. Bank: OTP Bank Budakeszi. Bankszámla: 11742348-21454033. Adószáma: 18912470-1-13. IBAN bankszámlaszám: HU45117423482145403300000000. SWIFT-kód OTPVHUB. További információk: Evangelikustemplom.hu.

Budakeszi Evangélikus Templomért Alapítvány

Keresztyén hölgy kiadó szobát keres Budapesten megfizethető áron. Elérhetőség: 70/381-8191; berczelim@gmail.com.

Az Asztali Beszélgetések Kulturális Alapítvány a Petőfi Irodalmi Múzeummal együttműködve szeretettel várja az érdeklődőket következő disputájára a múzeumba (Budapest V. ker., Károlyi u. 16.). Időpontja: május 30. (csütörtök), 18 óra. Téma: *Pilinszky János üzenetei*. Jelenits István Széchenyi-díjas piarista szerzetessel, íróval, tanárral Galambos Ádám evangélikus teológus beszélget. A rendezvényre a belépő felnőtteknek 800 forint, diákoknak, nyugdíjasoknak 400 forint. (A belépő megvásárlói a Petőfi Irodalmi Múzeumot támogatják.) A beszélgetés élőben a Petőfi Irodalmi Múzeum YouTube-csatornáján is követhető. Ezzel a rendezvénnyel zárul az *Asztali beszélgetések* sorozat tizenötödik évada.

A teremtés ünnepe. A környezetvédelmi világnap alkalmából huszonkilencedik alkalommal rendezzük meg a teremtés ünnepepét *A csend ajándékai* címmel. A programok május 30-án, csütörtökön 17.30-kor, 31-én, pénteken 14.30-kor, június 1-jén, szombaton 9.30-kor kezdődnek. Helyszín: egyházunk országos irodája (Budapest VIII. kerület, Üllői út 24., bejárat a Szentkirályi utca 51. felől). A résztvevők előadásokat hallgathatnak meg többek között a csend ajándékairól, erejéről és mindennapi életünkben, döntéseinkben betöltött szerepéről.

Jézus Testvérei Ökumenikus Diakóniai Rend

Felvételi szakkollégiumba. A Magyar Protestáns Tanulmányi Alapítvány felvételt hirdet Protestáns Felsőoktatási Szakkollégiumába (1121 Budapest, Eötvös út 35.) református és evangélikus hallgatók számára. A felvételi időpontja: június 29–30. Információk a szakkollégiumról és a felvételi feltételekről a Profesz.hu honlapon vagy a (+36) 1/391-9050-es telefonszámon hétfőtől csütörtökig 9–13 óra között. A jelentkezés beérkezési határideje: június 14.

Békés megyei 48 éves evangélikus hölgy korban hozzá illő társat keres. Jelige: Öszinteség.

Megjelent! A *Tanúim lesztek* címmel az Evangélikus Missziói Központ – Magyar Evangélikus Rádiómisszió gondozásában megjelent kötet csokorba szedi a megelőző tizenhat évben a *Misszió* és a *Híd* magazinban közölt interjúkat és tanúságtételeket. Gáncs Péter nyugalmazott püspök írt a kiadványhoz előszót. A tanúk: Balczó András, Berecz András, Budai Ilona, Liu Csen-jing, Cseri Kálmán, Csókay András, Csuka Tamásné, Dechertné Ferenczy Erzsébet, Duszka József, Eperjes Károly, Alexander Faludy, Falus András, Garádi Péter, Gryllus Dániel, Gulácsy Lajos, Győri Gábor Dávid, Győri János Sámuel, Győri Józsefné, Drenyovszky Irén, Havasi Kálmán, Huszár Kata, Indián, Kellermayer Miklós, Kubik Anna, Mansfeld László, Pálhegyi Ferenc, Ulrich Parzany, Sándor György, Simon András, Solt Pál, Somody Imre, Süle Ferenc, Süveges Gergő, Szalai András, Szák Kocsis Péter, Szemerédi Bernadett, Szokolay Sándor, Tolnay Lajos, George Usch, Vatai Gyula, Wittner Mária.

Szák Kocsis Péter, Szemerédi Bernadett, Szokolay Sándor, Tolnay Lajos, George Usch, Vatai Gyula, Wittner Mária. „Az igazi „riporter”, „interjúkészítő” az Isten. A beszélgetést ő kezdeményezi. Ilyen kérdései vannak: Hol vagy? Hol a testvéred? Mi van veled? Honnan jössz, és hová mégy? Mit csinálsz itt? Akarsz-e meggyógyulni? Szeretsz-e engem? Milyen jó, hogy minket kereső és megtaláló, beszélgető Istenünk van. Azért kérdez, mert érdeklí a válaszuk, és szeret minket. A kötetben olvasható interjúkat és tanúságtételeket ennek a beszélgetéssorozatnak a részei. Nem dialógusok, hanem trialógusok. Hiszünk, tapasztaljuk, hogy a stúdióban, a hangfelvétel készülék előtt,

a szószéken, konferenciákon, bárhol vele beszélgethetünk, és ő mivelünk. A könyv ára 1800 forint. Megrendelhető az evmis@lutheran.hu címen.

Bajcsy-Zsilinszky Endre életútját elemezték

A Magyarországi Evangélikus Egyház és az Evangélikus Országos Gyűjtemény által szervezett Evangélikus örökség – gyűjteményi esték című sorozat legutóbbi alkalmán Bajcsy-Zsilinszky Endre életútja állt a középpontban. Az április 24-én tartott rendezvényt moderátora, Pröhle Gergely nyitotta meg. Egyházunk országos felügyelője a beszédében kifejtette, hogy evangélikus hitsorsosaink emlékének ápolása nem mindennapi feladatot ró egyházunkra.

„Meg szeretnénk mutatni, milyen különleges életutak vannak, amelyeket nem lehet leegyszerűsített ideológiai jelzőkkel definiálni vagy ilyen-olyan címkékkel jellemezni a nemzeti történelemben” – mondta Pröhle Gergely, jelezve azt is, hogy körültekintően kell elemezni nemcsak az egyén személyiségét, gondolatait, hanem azt a történelmi helyzetet, hátteret is, amelyben az illető élt és alkotott. Fontosnak tartotta megjegyezni, hogy egyházunk szeretne közbenjárni annak érdekében, hogy Bajcsy-Zsilinszky Endre szülőhelyén, Szarvason is méltóképpen mutassák be az alakját.

Ezután Szarka László történész, a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének tudományos főmunkatársa mutatta be intézetük idei első

kötetét, a *Bajcsy-Zsilinszky Endre – Életút és utóélet* című, Bartha Ákos történész által jegyzett hatszáz oldalas nagymonográfiát. A könyvvel kapcsolatban a történész áttekintette a politikus életének sorseseeményeit – szarvasi születésétől sopronkőhidai kivégzéséig. Elmondta, hogy evangélikus lelkésztől a kivégzésekor testvéri csókkal búcsúzó Bajcsy-Zsilinszky ezzel nemcsak a lelkésztől, hanem egyházától is búcsúzott. „Ha jellemezni kellene, Bajcsy-Zsilinszky egy hiperaktív, grafomán, messianisztikus, nacionalista, fajpolitikai nézeteket valló, népfronti és kiscgazdaérzelmeket is tápláló személyiség volt” – tette hozzá.

Szarka László utalt arra, hogy bár Bajcsy-Zsilinszky – apja révén – szlovák származású volt, fontosnak tartotta a „magyarosodást”, az asszimilációt. Meghatározó volt életében a békéscsabai parasztpo-

litikus, Áchim L. András országgyűlési képviselő meggyilkolása, amelyet 1911-ben testvérel együtt követtek el. Ennek különböző olvasatait (családi háttér, helyi körülmények, egyebek) a szerző részletesen elemzi a könyvében, ahogyan azt is, hogy Bajcsy-Zsilinszkyt mi motiválta a pártokban való szerepvállásaiban. Tudatos politikusalkat volt, aki próbált élni a felkínálkozó lehetőségekkel, bármely politikai oldalról jöttek is.

Az ezt követő kerekasztal-beszélgetést Szarka László, Bartha Ákos és történész kollégájuk, Ablonczy Balázs közreműködésével Kertész Botond, az Evangélikus Országos Múzeum tudományos főmunkatársa vezette. A disputa során természetesen szó esett Bajcsy-Zsilinszky evangélikus kötődéséről és az Áchimügy szálairól is.

Bartha Ákos a művével kapcsolatban hangsúlyozta: „A múlt rekonstruálása összetett, nyomasztó, de szép feladat, sokszor heroikus munka a történészek számára. A jelen kötet egy olyan hús-vér embert ábrázol, akit nem hősként, szentként, mártírként, történelmi bábként kell értékelni, hanem élő emberként a maga hibáival és értékeivel. A könyv jelen perspektívát tartalmazza, ami persze később – további vizsgálódás után – akár változhat is.”

Az alkalmon Kertész Dóra énekes Bartók Béla műveiből adott ízelítőt.

■ HORVÁTH-BOLLA ZSUZSANNA

A SZERZŐ FELVÉTELE

A „kerekasztalnál” balról: Kertész Botond, Ablonczy Balázs, Bartha Ákos és Szarka László

Kis gyülekezet nagy eseménye

Nagyvelegi lelkésziktatás

Nagyveleg kicsi falu, de annál szebb; kicsi a gyülekezet, de annál nagyobb volt az elhatározás. Elgondolták, hogy lesz lelkészük, és lett. Természetesen nem csupán az ő szándékuk, hanem imádságuk és Isten akarata nyomán valósult meg az álom. Bence Győzöt április 27-én, szombaton iktatta be esperese az evangélikus egyházközség lelkézi tisztébe.

Ebben a kicsi faluban sosem szakadt meg a lelkézi szolgálat. Amikor hét évvel ezelőtt az akkori pásztor Budapestre ment kórházlelkésznek, Bence Győző teológusként vállalta a nagyvelegi szolgálat ellátását, azután – Szarka Istvánnak, a Fejér-Komáromi Egyházmegye esperesének mentorsága alatt – itt töltötte hatodik, gyakorlati évét is, majd beosztott lelkészként maradt a

sát, ifjúsági csoportot, férfikört, baba-mama kört, és még sorolhatnánk, mi mindent.

Az ifjú lelkész hamarosan a gyermekek szeretett Győző bácsija lett. A parókusi alkalmassági vizsga megszerzése után a gyülekezet meghívta, illetve megválasztotta parókusi lelkészének. Így került sor Bence Győző ünnepélyes beiktatására április végén.

FOTÓ: KADLECSIK ISTVÁN

településen. 2016 őszén – Győző házasságkötését követően – felesége, Eszter is beállt a szolgálatba: mérnöki munkája és tanulmányai mellett gyermek-bibliaórárt vezetett, presbiterséget vállalt. Munkatársi kör is alakult körülöttük, így már többen, összefogva szervezték a gyerekek tanítá-

Az ifjú pásztor a tavaly tavasszal újonnan megválasztott presbitérium, Kovácsné Szabó Erika felügyelő, Démi Lászlóné gondnok, a lelkészek és a gyülekezet kíséretében vonult be a templomba. Az iktatás szolgálatát Szarka István esperes végezte; igehirdetésének alapigéje 1Pt 1,3 volt.

Szarka István esperes az igehirdetésében – egyebek mellett – így fogalmazott: „Ne feledd ezt a csodálatos indulást, amikor majd kudarcolt érnek, ha megakad a szekér, vagy döcögőssé válik az út. Megromolhatatlan a mi örökségünk, hiszen maga az élet Ura szerezte meg ezt nekünk az ő áldozatával. Ő ad neked annyi sikerélményt, hogy el ne csüggedj, de ad számodra annyi kudarcot is, hogy el ne bízd magad, és mindig az ő erejében és kegyelmében bízz. E gondolatokkal kívánok melléd sok elhívott életű munkatársat, olyanokat, akik az angyalokkal együtt vágyakoznak az evangéliumba betekinteni és belőle élni.”

Így bátorította a beiktatandó lelkészt, és erősítette elhatározásában a gyülekezetet: „Magam határozottan szembe kívánok menni a kényszerű egyházszerzési elképzeléssel, amely egyházunk jövőjét a sok apró gyülekezet társításában látja, mely egyáltalán nem számol az evangélium erejével. Nem számol azzal az alapvető ténnyel, hogy az egyház népe Jézus Krisztus feltámadása után új, élő reménységben él! Így nem a főkönyvi kartonokat bogarássza, nem megszorító intézkedéseket hoz, nem leépít, hanem minden cselekedetében, tervében komolyan számol Krisztus feltámadásával, mert húsvét után minden megváltozott!”

A beiktatott lelkész tizenkét szolgatársának igei áldása után lépett a szószékre. Bence Győző a nagy halfogás történetéből emelte ki Simon Péter jól ismert mondatát, amely a meghívón olvasható ige is volt: „...a te szavadra mégis kivetem a hálókat.” (Lk 5,5b) Amíg az ember a maga erejére támaszkodik, addig üres marad a háló. Jézus szava, jelenléte nélkül hiábavaló erőlködés minden, de Jézus szava és jelenléte mindent megváltoztathat, s megtelik a háló.

Az istentisztelet végén az úrvacsora után ünnepi közgyűlésre került sor, amelyet Kovácsné Szabó Erika vezetett. Köszöntötte a beiktatott lelkészt az édesapja, Bence Imre budavári lelkipásztor, aki elhozta ajándékba a bokodi nagyszülők megürült otthonából azt a cserépfeszületet, amely tanúskodott hitükről és szeretetükről, és emlékeztette Győzöt a Bence nagyszülők egyházszeretetére is.

Molnár István egyházmegyei felügyelő ösi magyar áldással köszöntötte a beiktatott lelkészt. Az egyházkerület felügyelője, Mészáros Tamás mint rokon is üdvözölte az „új” lelkészt. Szloboda Istvánné, a község polgármestere szintén örömét fejezte ki, hogy lelkésziktatásra kerülhetett sor településükön. Dr. Fabiny Tamás elnök-püspök, valamint Szemerei János, a Nyugati (Dunántúli) Egyházkerület püspöke levélben küldött köszöntést.

A közgyűlés után a csodaszép templomkertben terített asztalok várták a vendégeket.

■ BENCÉNÉ SZABÓ MÁRTA

Közösségépítő szombat

Gyülekezetplántáló missziói napra hívták a szervezők a kistarcsai evangélikusokat április 27-én. A Közösségre hívva elnevezésű rendezvényen minden korosztálynak kínáltak programot, a nap végén pedig dr. Fabiny Tamás püspök áldással küldte ki szolgálatba Eszlényi Ákos gyülekezetplántáló lelkészt.

A kistarcsai evangélikusok életében 1981. november 26-án új fejezet kezdődött, területi rendezés következtében ugyanis – leánygyülekezetként – a csömöri gyülekezethez csatolták őket. Ennek előzménye, hogy 1979-ben Blatniczky Jenő cinkotai

lelkész átadta az akkor még kerepestarcsai Özvegy Papnék Otthonában viselt otthonlelkési tisztségét csömöri szolgatársának, Solymár Péternek. Azóta is a mindenkori csömöri lelkész látja el a kistarcsai szolgálatokat. Az istentiszteleteket és a bibliórókat az időközben Sztihlo Gábor Evangélikus Szeretetszolgálat nevet felvett intézmény kápolnijában tartják. Ezenkívül a szolgálatok sorába tartozik az iskolai hitoktatás, valamint a Pest Megyei Flór Ferenc Kórházban kéthetente szombat délelőttre

meghirdetett evangélikus istentiszteletek megtartása is.

Az elmúlt év szeptemberétől Eszlényi Ákos végzi a kistarcsai és a kerepesi missziói területek gyülekezetplántáló szolgálatát. Ő és munkatársai szervezték a *Közösségre hívva* elnevezésű missziói napot. Délelőtt a kicsinyeket várták a kistarcsai Csigaházba, ahol a gyerekek a Veres Andi vezette Palinta Társulattal énekelhettek, zenélhettek, és bábokat készíthettek. Ebéd után kerekasztal-beszélgetéssel folytatódott a program. Dr. Fabiny Tamás püspök moderálásában a közösségépítésről beszélgettek a meghívott vendégek: Bubrik Miklós görögkatolikus pap, dr. Kovács Géza egyetemi tanár, baptista gyülekezetplántáló és Lénárt Tibor református lelképásztor. A fotókkal illusztrált missziói beszámolók végén – házigazdaként – Eszlényi Ákos mutatta be a két Pest megyei településen, Kistarcsán és Kerepesen végzett szolgálatait.

A nap a kistarcsai református templomban ért véget komolyzenei koncerttel kiegészített istentisztelettel. Elsőként Kertész Péter és dr. Kretz István karnagyok vezetésével a főtí Evangélikus Kántorképző Intézet Mandák kórusa gyönyörködtette a résztvevőket. Az ünnepi istentisztelet liturgiájában – Fabiny Tamás püspök mellett – Johann Gyula csömöri lelkész vett részt. A püspök Mk 4,26 alapján hirdette Isten igéjét, majd áldással küldte ki szolgálatba Eszlényi Ákost.

■ BODA Zs.

Eszlényi Ákos evangélikus lelkészcsaládból származik, édesapja Eszlényi László nyugalmazott csomádi lelkész. Ákos a Budapest-Fasori Evangélikus Gimnáziumban érettségizett, majd négy hónapot a budapesti evangélikus Kakas Lídia Szeretotthonban dolgozott. Az ott átélt élmények hatására jelentkezett az Evangélikus Hittudományi Egyetemre, ahol 2000-ben szerzett lelkési diplomát. 2018-ban elvégezte a Ssemelweis Egyetem mentálhigiénés lelkigondozói szakát. Szolgálati helyei: Budapest-Rákoskeresztúr (2000–2009), Ősagárd (2009–2018), Legénd (2010–2018), múlt év szeptembere óta pedig a Csömöri Evangélikus Egyházközség kistarcsai-kerepesi leánygyülekezete. Felesége, Gyuricza Andrea gyógygyógyszerész, két gyermekük van.

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Ökumené a Galga völgyében

Hévízgyörk község Budapesttől negyven kilométerre, az Alsó-Galga völgyében fekszik. A vidék lakói többségükben római katolikusok, a környékbeli települések közül egyedül Hévízgyörkön van jelen négy felekezet: a római katolikus, a református, a baptista és az evangélikus. E gyülekezetek nagyon jó kapcsolatot ápolnak egymással, igazán megvalósítják az ökumenét. A hívek nem csupán az ökumenikus imahéten találkoznak, hanem egy évben többször is közös istentiszteleten vesznek részt. A település román kori eredetű Szent Márton-temploma ökumenikus alkalmaknak is helyet ad. A felekezetek nemcsak egymással tartanak fenn jó viszonyt, hanem az önkormányzattal is.

Egyházkormányzatilag a Hévízgyörki Evangélikus Egyházközség az Észak-Pest Megyei Egyházmegyéhez tartozik; 1950-ig az Aszódi Evangélikus Egyházközség leánygyülekezete volt. A klaszicista stílusú evangélikus templomot

1829 ádventjének második vasárnapján szentelték fel.

A gyülekezet elemi iskolát tartott fenn, amely az egyházi iskolák második világháború utáni államosításáig működött; a kántortanítók az iskolai feladatok ellátása mellett a lelkész helyett is végeztek szolgálatokat. A parókiát az anyaggyülekezetté válás után, 1950-ben kezdte építeni a község. Az épületet később, D. Dóka Zoltán lelkész idején – ő harminchat éven át pásztorolta az itteni híveket – gyülekezeti teremmel és lelkészi hivattal bővítették ki. Az építkezés az evangélikusok kétkezi munkájával zajlott, és többnyire önerőből finanszírozták. 2010–2014 között gyülekezeti házat építettek a templom és a parókia mellé a templomkertbe. Jelenleg az alkalmak nagy részét az újonnan készült gyülekezeti teremben tartják.

A különféle programokkal minden korosztályt igyekeznek megszólítani, és a

Evangélikus istentisztelet a Magyar Rádióban

Június 2-án, a húsvét ünnepe utáni 6. (Exaudi) vasárnap 10.04-től istentiszteletet közvetít a Kossuth rádió a hévízgyörki evangélikus templomból. Igét hirdet Lindákné János Zsuzsanna lelkész.

külvilág felé is szolgálnak, nyitott és befogadó közösségként működnek. Rendszeresen fogad a gyülekezet hatodéves teológushallgatókat; tavaly szeptember óta már a tizedik hatodéves, Rosenbergné Babka Anna tölti itt a gyakorlati évét.

Az egyházközség jelenlegi lelkésze, Lindákné János Zsuzsanna 1996 júniusa óta szolgál Hévízgyörkön. ■

Huszonöt éves a nyíregyházi „versünnep”

Negyedszázados hagyományra emlékeztek „Az Úr érkezése” címet viselő országos ökumenikus szavalóversenyen a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnáziumban. Az ország különböző evangélikus középiskoláiból érkezett tizennégy fiatal ez évben május első hétvégéjén mérte össze tehetségét. A verseny győztese az Aszódi Petőfi Sándor Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium tanulója, Györfi Krisztián (képünkön) lett.

Az egyházi gimnáziumok újraindulása idején a Nyíregyházi Evangélikus Kossuth Lajos Gimnázium igazgatója, dr. Bánszki István hívta életre azt a kezdeményezést, amely először teremtett kapcsolatot az egyházi fenntartásba visszatérő iskolák között. Olyan, többnapos versünnepet álmódott meg, amelyen a diákok az irodalom szépségén keresztül kerülhetnek kapcsolatba Istennel.

Az elmúlt években több száz fiatal szavalta a magyar és a világirodalom legszebb istenes verseit. Mindennek a történetét foglalta jubileumi emlékkönyvbe Haizer Tiborné, a gimnázium humán munkaközösségének vezetője és Pinténé Kosina Judit, az intézmény könyvtáros tanára. Az idej, huszonöt évre visszatekintő verseny kötelező anyaga is az emlékkönyvben szereplő, az elmúlt negyedszázadban többször felhangzó, a diákok által legkedveltebb ötven alkotás két darabja volt.

„Az Úr érkezése” verseny második éve az Evangélikus Pedagógiai-szakmai Szolgáltató és Továbbképző Intézet ma-

gyar nyelv és irodalom tantárgygondozói szakmai programjával is kiegészül. A magyartanári ankét témája ebben az évben az irodalom- és nyelvtanórán tanítható evangélikus tartalmak kérdésköre volt.

A döntő napján ebben az évben két emléktábla avatására is sor került. Az egykor a gimnáziumban tanuló Kállay András főispán és gyermekei, többek között Magyarország egykori miniszterelnöke, Kállay Miklós előtt tiszteleg a Szent István utcai épület homlokzatán elhelyezett emléktábla, amelyet a család leszármazottai állítottak és avattak fel. A mellette elhelyezett márványtábla a Bessenyei Önképzőkörnek állít emléket – a kör végigkíséri a gimnázium történetét –, illetve az iskola Kossuth-Diák című lapjáról is megemlékezik.

A jubileumi versünnep méltó visszatekintés volt az irodalmi szempontból rendkívül változatos huszonöt évre. Evangélikus, református, katolikus poéták mellett klasszikus és kortárs költők vagy épp a világirodalmi istenes líra képviselői, sőt – a reformáció fél évezredes

FOTÓ: ÉSIK VIVIEN

jubileuma kapcsán – még Luther-énekek is felhangzottak verselt formában.

E jubileumi versennel a vendéglátó intézmény dr. Bánszki István személye előtt is tisztelgett, illetve a szervezők emléklapot nyújtottak át azon testvérintézmények képviselőinek, amelyek az elmúlt negyedszázadban folyamatosan jelen voltak a versenyeken. Az aszódi, a bonyhádi és a miskolci evangélikus gimnázium mellett a Szent Imre Római Katolikus Gimnázium is megkapta az elismerő oklevelet.

■ KECSKEMÉTI NÉ SZILVÁSI ZSUZSA

Bonyhádi családi és missziós nap

A Tolna-Baranyai Evangélikus Egyház-megye április 14-én a második családi és missziós napját tartotta, amely *A találkozás öröme* címet kapta. Mint Somogyvári Balázs Imre másodgondnoktól megtudtuk, közel háromezren vettek részt a szombat délutáni eseményen a bonyhádi evangélikus általános iskolában.

A program Kondor Péter püspök igei felvezetésével kezdődött. Amíg a felnőttek előadásokat hallgattak, a gyerekek szórakozhattak: volt ugrálóvár, illetve fejlesztő játékokkal kötötték le a

kicsiket a pécsi Kék Elefánt Evangélikus Óvoda nevelői. A nagyobbak kipróbálhatták a bonyhádi ifsek által előkészített szabadulósobát, de volt láthatatlan színház is a padlástéren, ahol bekötött szemmel kellett teljesíteni a feladatokat.

Tapolyai Emőke pasztorálpszichológus az egészséges családról beszélt. Előadásából kiderült, hogy a hierarchikusan felépített család nem elnyomást jelent, hanem szeretetben lévő tudatosságot. Dr. Hegedűs Éva a művészetet hívta

segítségül, hogy megvilágítsa, mitől is boldog egy család. Előadóként vett részt a rendezvényen dr. Tam Beatrix orvos, és az érdeklődők hallhatták Móser Zoltán fotóművész, etnofotográfus, író és Krähling Dániel nyugalmazott evangélikus esperes beszélgetését is.

Az első ilyen missziós napot tavaly év végén tartották Bonyhádon, a következő Pakson lesz. A tervek szerint fél évenként várhatóak ezek a találkozások.

■ BUDAVÁRI KATA
Forrás: Teol.hu

A kenyér lélekben közelebb hozhatja egymáshoz a magyarokat

Kárpát-medencei búzaszentelő ünnepséget tartottak április 27-én Esztergomban. A Magyar Gazdakörök és Gazdaszövetkezetek Szövetsége és a Nemzeti Agrárgazdasági Kamara által szervezett első ilyen rendezvényen mások mellett köszöntőt mondott Kövér László, az Országgyűlés elnöke, Jakab István, az Országgyűlés alelnöke, a Magosz elnöke. Egyházunk képviselőjében Fabiny Tamás elnök-püspök, valamint Klimentné Ferenczy Andrea esztergomi lelkész volt jelen az eseményen.

Kövér László az ünnepi beszédében egyebek mellett hangsúlyozta: a *Magyarok kenyere* – 15 millió búzaszem programsorozat országos indítóeseménye ez az alkalom, amely lélekben közelebb hozhatja egymáshoz a magyarokat. A 2011-ben önkéntesen összeadott tíz tonnából 2018-ra már 583 tonna búza lett, amely nyolcvanezer gyermekhez juttatja el az összetartozás kézzelfogható üzenetét – számolt be az Országgyűlés elnöke.

A politikai elmondta, hogy a magyar államnak 2016-tól már volt pénzügyi ereje arra is, hogy gazdaságfejlesztési programot indítson a Kárpát-medencében. Három év alatt 62,5 milliárd forint 111 milliárd forint értékű beruházás elindítását tette lehetővé, és csaknem harmincnyolcezer külföldi magyar vállalkozó és gazdálkodó család részesült támogatásban.

Az ünnepségen a négy történelmi egyház püspökei is beszéltek, mindannyian a búza, a kenyér krisztusi szimbolikájára mutattak rá. Az esztergomi országos búzaszentelő ünnepen – amelyet évek óta hagyományosan a város határában lévő gabonaföldeken tartanak – a római és a görögkatolikus, valamint a protestáns egyházak egy-egy papja, lelkésze most is

liturgikus esemény keretében áldotta meg a még zöld, zsenge kalászoszt.

Fabiny Tamás püspök Jn 12,24 alapján tartott rövid áhitatot: „...ha a földbe vetett búzaszem nem hal meg, egymaga marad; de ha meghal, sokszoros termést hoz.” Utalt Jézus sorsára és arra, hogy Jézus követőiként nekünk is önfeláldozó életet kell élnünk. Erre emlékeztet a búzaszem példája. Szolidaritást kell vállalnunk a nélkülözőkkel, akiknek nincs egészséges és tiszta táplálék az asztalukon, valamint a szenvedőkkel és az üldözöttekkel.

Beszédében a püspök kitért Irakra, Nigériára és Srí Lankára is, valamint a téma kapcsán a 2. századi vértanú, Antiókhiai Szent Ignác mártíriumára is utalt, aki Szíriában született, és Antiókiában, a mai Törökország területén működött, vagyis két olyan területhez is kötődik, ahol ma igen nehéz sorsuk van a keresztyéneknek. Ő, mielőtt a Colosseumban vadállatok elé vetették volna, így imádkozott: „Isten gabonája vagyok, és a vadállatok foga öröl, hogy tiszta kenyér lehessen. Ösztökéljétek a vadállatokat, hogy ők legyenek a sírom, és semmit meg ne hagyjanak belőlem, ne hogy bárkinek is terhére legyenek.”

Forrás: Evangelikus.hu

ORATIO OECUMENICA

Felséges Isten, mennyei Atyánk, hála adunk neked felfoghatatlan irgalmadért, mely nemcsak megszólít, de meg is tart bennünket. Köszönjük, hogy a tékozlóra is vársz, sőt annyira szereted, hogy a megváltással hívod magadhoz. Hála adunk neked a közösségeikért, elsősorban egyházunk, gyülekezeteink közösségeiért, amelyekben megerősítesz bennünket. Add meg nekünk, Urunk, hogy az életünket áthassa a hozzád tartozás! Az evangélium talapzata, fundamentuma, erős vára legyen életünknek. Add, hogy jó termőtalajjává legyen a szívünk és az életünk, hogy a nekünk adott hit szárba szökjön, és megérjen a cselekedetre is! Az értünk adott kegyelem ne legyen hiábavaló rajtunk és bennünk. Add, hogy szereteted eszközei lehessünk, és ne az érdekeket keressük. Kegyelmeddel állj mellénk, s ne hagyj, hogy lankadjunk az együttérzésben, a megbecsülésben. Segíts, hogy irgalmadnak ne gátjai, hanem másdáságos cselekvői legyünk!

Szent nevedbe kapaszkodva kérünk téged, hogy neved mindenkor tényleg szent legyen számunkra.

Így fordulunk feléd, és könyörgünk hozzád, hogy taníts minket újra és újra imádkozni. Ne engedd, hogy elszakadjunk tőled! Kérünk, ments meg attól, hogy az imák mantrává, kiüresedett szövegekké, egyszerű megszokássá váljanak. Élő hitért könyörgünk, amely megerősít minket a hozzád tartozásban. Élő hitért, amely feléd és általad a másik ember felé fordít minket.

Könyörgünk, Urunk, szavadat meghalló füleikért, követésedhez nyitott szívért, alázatért. Kérünk, Urunk, hogy a hit forrásában újra felfrissülve ne lankadjunk sem egyénként, sem közösségeinkben. Látható gyülekezeteikért könyörgünk, melyek otthonai lehetnek mindenkinek, akik benned reménykednek. Fiadért kérünk, Urunk, hallgass meg minket. Ámen.

Húsvét ünnepe után 5. vasárnap (Rogate)

Lk 11,1-4

Kincsátadás

Sok évvel ezelőtt találkoztam János bácsival, aki akkor nyolcvankét éves volt. Beszélgettünk az unokákról, arról, hogy a felesége, Katóka néni épp most tanulja az internetet, mert a külföldre szakadtakkal is csak kell beszélni valahogy, és egyszer csak azt vettük észre, hogy a múltidézésben, hipp-hopp, úgy hatvan évet visszaugrottunk az időben. „Recsk életem legborzasztóbb időszaka volt” – szakadt ki belőle. Elmesélte, hogyan került oda, mi volt ellene a koholt vád, kik voltak ott még rajta kívül. Bátortalanul kérdeztem meg:

– Mi volt ott a legnehezebb, a legrosszabb, Jani bácsi?

– Az, hogy volt, amikor odahallatszott a harangszó, és mégsem mehettem templomba! Minden szenvedésben az tartott meg, hogy tudtam fejből a *Konfirmációi kátét*, és tudtam imádkozni.

Jézus ma imádkozni tanít minket. A tanítványai kérik ezt tőle, azzal a hivatkozással, hogy Keresztelő János is tanította az övét. A tanítványokban van egy imádság utáni vágy, és ha az imádságot megkapják, ha az övék, akkor kincs birtokosaivá válnak: beszélhetnek közvetlenül az Istennel.

Eszünkbe juthat a mi mai emberi létünk. Mi minden után vágyozunk! Elsősorban földi, mulandó dolgok után, de nyilván szeretet és törődés után is. Békesség, egészség, teljes élet, család, magunkra szánt idő, harmónia, biztonság – mind ott vannak a vágyaink között. Jézus tanítványai az Istennel való találkozás, a kommunikáció és a kapcsolatfelvétel után vágyoznak. És ők teszik jól! Mert egyből a forráshoz mennek, nem aprózzák el magukat. Tudják, hogy az életük minden körülménye, a hétköznapi szükségleteik, maga a létezésük egy töről fakad. Isten ez a tő. Jézus pedig, amikor itt az igében a jól ismert imádság szavait elkezd megtanítani nekik, segít, hogy ott és akkor ők, itt és ma pedig mi is odataláljunk a forráshoz.

Hihetetlen kincs az imádság. De nyilvánvaló, hogy nem lehet öncélú. Nem véletlenül kezdi Jézus az Isten nevének megszentelésével. Éreznünk és tudnunk kell, hol a helyünk. Nem véletlen, hogy a helyes imádkozó testtartás a térdelés, mivel nem két egyenrangú fél beszélget. A teremtő Isten, akit megszólítok, valóban gondviselő, szerető mennyei Atya, de nem „haver” és nem cimbor. Ő a szent Isten. Az én oldalamról létkérdés az, hogy ő szóba áll-e velem, és meghallgatja-e, amit mondok.

Amikor Isten országnak eljövételét kérem, akkor az összehozás, a hozzá tartozás mindennél erősebb vágyát fogalmazom meg, az elköteleződésemet mellette. A mindennapi kenyér a hétköznapi szükségleteimet példázza, amint Luther a *Kis káté* jól ismert soraiban megfogalmazza: „Ad nekem ruhát és lábbelit...”

A bűnbocsánat kérése pedig lelki szükséglet, tiszta lelkiismeret keresése, a bűnnélküliség, ami nem mehet másként, ha ember és ember közötti kapcsolatokról van szó, mint a kölcsön-

nösség felmutatásával. Mi is, egészen konkrétan én is, megbocsátok minden ellenem vétkezőnek. Mindemellett elismerem bűnre, vétkekre nagyon is hajlamos voltomat: a bűnbe, a vétkebe a környezet kísértése bármikor belevisz, és ezzel szemben egyedül az igaz Isten kegyelme képes megvédelmezni.

ANTHONY R. FALBO: IMÁDKOZZ, MINT JÉZUS (2018)

Az én Uram, Jézus Krisztus valóságos Isten, de valóságos ember is, aki ismer, és pontosan tudja, mi kell nekem, testemnek-lelkemnek. Minden egyes alkalommal, amikor akár gépiesen, akár nagyon is mélyen végiggondolva elmondom a tőle tanult imádság szavait, ez lebegjen a szemem előtt: kincs birtokosa vagyok, amely képes megtartani a hétköznapi monotonijában és életem kritikus határhelyzeteiben is, mert általa az élő Istenhez tartozom.

■ HOMOKI PÁL

Imádkozzunk! *Istenünk, Atyánk! Hálatelt szívvel állunk meg előtted, hogy meghallgatsz. Hogy elmondhatjuk neked mindazt, ami örömünk és bizodalunk, és azt is, ami bennünk van és fáj. Köszönjük a hozzád tartozás lehetőségét, a nyitottságot, a közvetlen hangot és a bizalmat, amellyel gyermekedként kezelsz. Ámen.*

Ovis olimpikonok

Tizedik alkalommal rendezték meg idén az evangélikus ovislimpiát. A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Irodája Gyülekezeti és Missziói Osztályának szervezésében rendhagyó módon, „interneten összehangolt” olimpiával ünnepelték országaszerte a kerek évfordulót: az április 30-i játékos esemény előzményeként a részt vevő óvodáknak kisorsoltak egy társóvodát, és minden intézmény a „párjával”, videókonferencia segítségével indította a programot.

A Kiskőrösi Evangélikus Középközépiskola Harangvirág Óvodájának apróságait (képünkön) a Szentendrei Evangélikus Zenei Óvoda gyermekei köszöntötték, majd éneklés után közös imával kezdték meg az olimpiát. Az egyház által összeállított feladatokról Scrob Erzsébet kiskőrösi óvónő választotta ki azt az öt programelemet, amelyet a gyerekek az óvoda udvarán forgószínpadszerűen játszottak végig.

A sok örömteli perc, a játékos feladatok, a program végén kapott érmek és kis

ajándékok révén mindannyian győztesnek érezhették magukat. Az egyház jóvoltából a gyerekek kifestőt kaptak, de a csoportoknak és az óvodáknak is kedveskedtek hasznos bibliai témájú ajándékokkal.

■ Forrás: Vira.hu

FOTÓ: VIRA.HU

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekneknek

(f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem

(tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate

(ezsu@lutheran.hu),

KOVÁCS ELEONÓRA – Thesaurus

(eleonora.kovacs@lutheran.hu),

STIFNER-KÖHÁTI DOROTTYA – Életem igéje,

Tallózó (evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu),

1085 Budapest, Üllői út 24.

Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518

- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu
- Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ
- Árusítja a kiadó.

- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.

- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302

- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.

- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.

- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Mennyei Édesatyánk! Hálatelt szívvel köszönjük meg neked, hogy Jézus Krisztusban közénk jöttél, velünk voltál, példát adtál, és megváltásunkat végezted el. Köszönjük, hogy Fiad által áldásod velünk van minden napon, hogy végtelen szeretetedet, bocsánatodat, jelenlétedet nap mint nap megtapasztalhatjuk.

E mai alkalom, Krisztus Urunk mennybemenetelének ünnepnapja arra indít bennünket, hogy hálával és bizalommal kérjünk téged, add, hogy Krisztus áldása kísérelje a mi életünket is: az egyénét, a gyülekezetét, az országot és az egész teremtettségét. Az ő mindeneket átfogó és mindenkire kiterjedő szeretete kísérelje életünket, és határozza meg cselekedeteinket.

Kérünk, add, hogy mi is azzal az alázattal, imáddal tudjunk rád tekinteni, ahogyan a tanítványok tették. Segíts, hogy mi is örömmel a szívünkben és irántad való engedelmességgel térjünk haza otthonainkba, és hirdessük a te irántunk való kegyelmedet és jóságodat, akármerre járunk.

Köszönjük, hogy Krisztus mennybemenetele nem a tőlünk való távozást, elfordulást jelentette, hanem sokkal inkább a megerősítésünket szolgálta. Segíts, hogy tudjunk ebből erőt meríteni, táplálkozni a minden napokban!

Kérünk, add, hogy mi is erősíteni tudjuk a gyengéket, támogatni a rászorulókat, vigasztalni a szomorkodókat, és megértéssel tudjunk fordulni minden ember társunk felé. Szentlelked adjon igazi örömet, megbékélést és hálát mindannyiunk szívébe, hogy jó tanítványként, hiteles keresztényként tudjunk szolgálni neked, teljesítve Jézus parancsát.

Segíts, hogy szavakkal, tettekkel, egész életünkkel téged hirdessünk, hogy minél többen és minél jobban ismerjenek meg téged úgy, ahogyan Fiad, Jézus Krisztus által mi is megismerhettünk. Ámen.

9 770133 130004

Mennybemenetel ünnepe – Lk 24,50–53

Megújuló energia

GIROLAMO MUZIANO: KRISZTUS MENNYBEMENETELE (1582-1594). SANTA MARIA IN VALICELLA, RÓMA

Hétköznapi ünnepnap. Hétköznapi van, mégis ünnep. Próbálkoztak is más napra tenni, hátha úgy „ünnepebb” lesz. Nem ment. Az ünnepet ugyanis nem mi csináljuk. Isten az ünnepszervező. Ha jelen van, ha velünk van, ha hallhatjuk, akkor ünnep lesz az – bármilyen nap legyen is. Akár a hét közepe, akár a vége. Ha figyelünk rá, ezen a csütörtökön is nagy ünnepünk lehet.

Negyven nappal a feltámadás után még „kitart” húsvét nagyszerű üzenete: mi nem az életből a halálba, hanem a halálból az életbe tartunk! Kitart ez az üzenet tovább is! Rácsodálkozni nem lehet elégszer, kibontani a mondanivalóját nemcsak negyven nap, de negyven év is kevés lenne. Mégis, itt valami megfordul, s új kezdődik. Ezt egyetlen, látszólag ellentétet hordozó mondat fogja össze: elment, hogy mindannyiunkhoz közel legyen.

Friss levegő. Húsvét óta nem egy régi sír dohos levegőjét szívjuk, hanem azt a friss lehetőséget élvezzük, amelyet a Feltámadott hozott. Amikor feltámadása után megjelent, János tudósítása szerint Jézus a bűnbocsánat hirdetésére küldte ki a tanítványokat. „Ezt mondva rájuk lehelte, és így folytatta: Vegyetek Szentleket!” (Jn 20,22)

A Szentlélek frissességével, friss légkörben ünnepelhettük a húsvét utáni időt – mindig csodálva a lelki tavasz időszakát: a gazdag tartalmú vasárnapokat, amelyekre még utólag is

érdemes visszanézni. Hiszen menet közben nem biztos, hogy észrevettünk minden ajándékot: a húsvét utáni vasárnapnak az új élet táplálékáról szóló üzenetét, a Jó pásztor vasárnap megvilágítását, hogy az Úr kegyelmével tele a föld, Cantate vasárnapjának énekszavát, amely nem búskomor, hanem ellenkezőleg: életvidám ének, vagy Rogate vasárnap biztatását az Istennel folytatott beszélgetésre: mindenkor imádkoztatok.

Friss levegő: Krisztus rájuk lehelte... a tanítványok helyzete megváltozott, életük kezdett felkészülni a következő döntő eseményre, pünkösdre. A húsvéti friss levegőn mi is megerősödhetünk. Irány pünkösöd, a félelemből bezárkózó élet helyett a szabadságra hívott, felszabadult tanítványi lét.

Nem átkozta, megáldotta őket. Ezután következik Jézus távozásának tömör leírása, amely nemcsak az eseményt, hanem a lényegét tárja elénk. A legfontosabbat: Jézus úgy ment el, hogy megáldotta övéit. Ez az áldás hat és működik azóta is. A tanítványok – a Mesternek hátat fordítók, a Jézust elárulók, a kereszttől megfutamadók, a félelmükben bezárkózók – nem átkot, hanem áldást kapnak. Az ellenség szeretetére tanító Jézusról igaz az evangélista megjegyzése: szerette az övéit, mindvégig szerette (Jn 13,1). Ez a szeretet áldást ad – nem azért, mert megérdemelték, hanem azért, mert Jézus áldást osztó Úr. Így elérjük meg ma is közelségét. A szüntelen ránk áradó áldásban.

Eltávozott, hogy köztünk legyen. Jézus végleg befejezte a földi vándorutat. Ha itt marad, csak néhány, de mindenképpen korlátozott számú ember számára lesz elérhető. Elment, hogy az örökkévalóság dimenziójából mindenki számára elérhető legyen. Elérhető a hirdetett igében, melyben ma is ő szólal meg, elérhető az imádság működőképes vonalán, és elérhető köztünk működő Lelke által.

Nem felborult, leborult. A tanítványok élete a váratlan helyzetben nem borult fel. Ellenkezőleg: leborultak előtte. Ez az egyetlen helyes pozíció. Innen lehet felnézni rá. Így találjuk meg önmagunkat, s így látjuk meg mindenben az ő szeretetét és őt magát.

Nem új helyet kerestek, hanem visszamentek. A tanítványok ezután visszatértek, hisz ott a helyük, ahová a Teremtő helyezte őket. Ott van küldetésük. S nem máshol múltatták az időt, a templomban voltak, azaz ott, ahol legjobban fogható az égi adás, ahonnan újra meg újra feltöltődve lehet indulni a tanítvány életformájára: másokért élni.

Nem panaszkodtak, hanem áldották az Istent. Ez az utolsó információ. A mai panaszkodó világ s nemegyszer panaszkodó kereszténység örök példája: áldani az Istent, mert megnyitja az igazi lelki energiaforrást, hogy a testben távol, de lélekben jelen levő Krisztust kövessük, és a ránk bízott környezetben tanúi legyünk.

■ HAFENSCHER KÁROLY

Imádkozzunk! Urunk, köszönjük, hogy közel vagy hozzánk. Segíts minden élethelyzetben éreznünk közelségedet. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 26.) Szeretem az Urat, mert meghallgatja könyörgésem szavát. Zsolt 116,1 (Mt 6,6; Lk 11,1–10[11–13]; 1Tim 2,1–6a; Zsolt 77) Van okom szeretni az Urat: rengeteg dolgot tett értem. Először is: még meg sem születtem, ő már eljött értem, már szeretett, és életét adta értem. Másodszor: megajándékozott a földi élet lehetőségeivel, a jó gyümölcsök megtermésének a lehetőségével, hogy kincsem legyem a mennyben. Ha az ember ezekbe belegondol, nem tehet mást, mint szereti az Urat, megnyílik előtte, és betöltekezik Szentlélekkel. A Szentlélek pedig megtanít imádkozni, hogy olyan legyek könyörgéseim, amelyek „meghallgathatók”, amelyek az Atya akaratát keresik.

Hétfő (május 27.) Ezért magasztallak, Uram, a népek között, zsol-tárt éneklek nevednek. Zsolt 18,50 (ApCsel 4,20; Mk 1,32–39; 2Sám 21,1–14) A keresztyén életben az a csodálatos, hogy Jézus Krisztus által győztesek lehetünk. Sok támadás ér az életünk során; ezeknek a célja, hogy hitetlenkedjünk, elkeseredjünk és elveszünk. Lehetnek ezek betegségek, rosszindulatú emberek, az élet bajai. Végső soron a sátán támadásai. Amikor éppen reményvesztettek és erőtlene lennénk, Isten felruház mienyi erővel erre a harcra, és amikor minden támadás dacára megállók a hitben, térdre kényszerülnek ellenségeim. Milyen csodálatos, hogy számtalanszor van okunk már ebben a földi életben dicséretet, győzelmi éneket énekelni, és odaát a mennyi kórusban, a végső győzelem után, zenghetjük majd Mózes és a Bárány énekét!

Kedd (május 28.) Jöjjetek, örvendezzünk az Úr előtt, ujjongjunk szabadító kősziklánk előtt! Zsolt 95,1 (ApCsel 2,46–47a; Lk 18,1–8; 2Sám 23,1–7) Valójában az istentiszteletre ilyen örömmel kellene mennünk, ahogyan ebben a zsol-tárban le van írva. Sokan, akik elmennek, csak kötelességből teszik. Vannak, akik azt várják, hogy szórakoztassák őket, és mivel ezt nem kapják meg, nem jönnek többet. Vannak, akik egyenesen semmibe veszik, és azt mondják, otthon is tudok imádkozni, Bibliát olvasni. Pedig az istentisztelet célja nem a szórakozás, szórakoztatás, hanem Isten tisztelete: imádat, hódolat közösségben a többi hívővel. Aki ezért megy el, megtapasztalja azt az örömet, amely kimondhatatlan, és újra és újra keresi az Úrral való közösséget.

Szerda (május 29.) De az Úr terve örökké megmarad, szívének szándéka nemzedékről nemzedékre. Zsolt 33,11 (ApCsel 20,32; Mk 9,14–29; 2Sám 24,1–25) Isten eredeti terve a Föld és az ember megteremtésével az volt, hogy minden kifejezze Isten szeretetét. A szépség a megajándékozó és az örömszerző sze-

retetet; az, hogy az emberre bízta a teremtett világot, a megbecsülő szeretetet; hogy Isten beszélgetett az emberrel, az elfogadó szeretetet; és a férfi-nő kapcsolatban egy különlegesen mély szeretetet, amely szintén Isten szeretetére utal. És már a kezdetekkor elhatározta Isten, hogy kegyelmében megváltja az elbukott embert. Tehát szeretni fogja annak ellenére, hogy az ember visszaél ezzel a szeretettel. Azóta sok minden történik a világban, ami rombolni vagy tagadni igyekszik ezt a szeretetet. De Isten terve megáll, a szeretet soha el nem múlik, és a legnagyobb dolog, ha valaki a szeretet útját gyakorolja.

Csütörtök (május 30.) Nem hagysz engem a holtak hazájában. Zsolt 16,10 (Zsid 7,25; Lk 24,[44–49]50–53; ApCsel 1,3–11; Zsolt 110) Jézus Krisztus feltámadt, ő az első zsenge a halottak közül. A zsenge pedig ígéret a bőséges termésre. Boldog az, aki Jézus Krisztusának tudhatja magát! Elmondhatja, hogy ő az én Megváltóm. Az ilyen ember tudja, hogy ennél nagyobb jó nem is létezik a számára. Jó dolog, hogy a sorsom nem a csillagok állásában van, vagy egyéb szeszélyeknek kiszolgáltatva, hanem biztos sorsom van az Úrnál: nem maradok a sírban, feltámadok örök életre!

Péntek (május 31.) Istenem, ne hagyj el késő vénségemben sem, míg csak hirdethetem hatalmadat, nagy tetteidet a jövő nemzedéknek. Zsolt 71,18 (2Kor 4,16; Jn 18,33–38; Fil 1,1–11) Fiatalon, amikor előttünk áll még az élet, nagyon reményteljesen nézünk előre, és sok jót várunk a magunk számára. Azonban megöregedve és visszatekintve azt látjuk – ahogyan Mózes is megállapította –, hogy az élet nagyobb része „fáradság és keserűség”. De a hívő ember azt is látja, hogy mindezekben vele volt az Úr, és megmutatta szabadító kegyelmét, nem hagyta el őt. Ugyanígy vele van az időskori elgyengülés idején is, és megadja az erőt napról napra. Sőt a hívő ember megtapasztalja, hogy a test ugyan romlik, de a belső ember erősödik. Még mindig van alkalmunk a szolgálatra is, mert imádkozhat másokért, és elmondhatja unokáinak mindazt, amit a hit útján megtapasztalt.

Szombat (június 1.) Nagyok az Úr tettei, kikutathatják, akiknek csak kedvük telik benne. Zsolt 111,2 (Ef 1,17; Jel 4,1–11; Fil 1,12–26) Könnyű a rossz dolgokra összpontosítani és a minket bántó és bosszantó dolgokról beszélni. Ez pedig elkeseredéshez, csüggedéshez, majd reményvesztettséghez és erőtlenséghez vezet. Legjobb ellenszere ennek, ha számba vesszük mindazt a jót, amit az Úrtól kaptunk, és mindazt a dolgot, amit az Úr tett értünk.

■ MATISZ JÁNOSNÉ SZÉLL ÉVA ANNA

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközelen vagyunk

Nem jó a lelkésznek egyedül szolgálni... Képezzünk mellé munkatársakat!

Szakirányú gyülekezetimunkatárs-képzés Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Iroda, Budapest

Egyházunk új képzési lehetőséget kínál a gyülekezeti élet következő területein:

- **Gyermekmunka – növekedő gyülekezet:** tartalmi ötletek, játékok, figyelemfenntartás, szervezés...
- **Ifjúsági munka – befogadó gyülekezet:** csoportalakítás, közösségépítés, eszközök, módszertan...
- **Szeretetszolgálat – gondoskodó gyülekezet:** a segítségnyújtás lehetőségei és határai, idősek és betegek látogatása, karitatív programok szervezése...
- **Gyülekezetmenedzsmet – felelős gyülekezet:** „jó sáfár” szemlélet, fenntartható gazdálkodás, pályázatfigyelés és -készítés...

A párhuzamosan – egy időben, de más teremben – zajló szakképzések mellett hitmélyítő, identitáserősítő **alapképzés** is része a programnak. A jelentkezők interaktív módon, élményszerűen dolgozhatják fel a Szentírás és hitvallásaink főbb tanításait.

Az előadók egyházunk országos irodájának szakemberei, gyülekezeti lelkészek és munkatársak.
A képzés gazdája: **Gáncs Péter**.

A képzések időpontjai és helyszíne: **2019. szeptember 21., október 19., november 16.; 2020. február 15., március 21. és április 18.**, szombatoként 9.30-tól 16.30-ig az országos iroda épületében (Budapest VIII. ker., Üllői út 24.).

A képzés és az ebéd költségeit az országos egyház állja.
Az útiköltség a résztvevőt vagy a küldő gyülekezetet terheli.

Jelentkezés és bővebb információ a gyulmisz.lutheran.hu/gyulmunkatars linken.
Jelentkezni lelkészi ajánlással lehet **május 20-ig**.

Evangelizációs és missziói gyülekezeti munkatársak képzése – Piliscsaba Béthel Evangélikus Missziói Otthon

- Evangelizációs és missziói ismeretek
- Biblikus, missziói, befogadó, családias gyülekezetépítés
- Lelkészi és világi előadók

A tanfolyam gazdája: **Szeverényi János**.

A három hétvége időpontja péntek estétől vasárnap délig: **2019. május 24–26., november 8–10.; 2020. május 15–17.**

A részvétel – beleértve a szállást és az ellátást – ingyenes, az útiköltség a résztvevőt vagy a küldő gyülekezetet terheli.

Jelentkezés és bővebb információ az evmis@lutheran.hu címen. Jelentkezni lelkészi ajánlással lehet **május 15-ig**.

Országos presbiterképző tanfolyam – Révfülöp Ordass Lajos Evangélikus Oktatási Központ

- Bibliaismeret, egyházunk tanítása, története, élete és működése
- Előadások, megbeszélések, műhely-foglalkozások, áhítatok, közösségi programok
- Lelkészi és világi előadók

A tanfolyam gazdája: **dr. Hafenscher Károly**.

A konzultációk időpontja péntek estétől vasárnap délig: **2019. szeptember 20–22., október 11–13., november 15–17.**

A részvétel – beleértve a szállást és az ellátást – ingyenes, az útiköltség a résztvevőt vagy a küldő gyülekezetet terheli.

Jelentkezés és bővebb információ a revfulop@lutheran.hu címen. Jelentkezni lelkészi ajánlással lehet **május 20-ig**.

Lélekkel, ismerettel

Magyarországi
Evangélikus Egyház
Technikai
szám: **0035**

Az egyházi mellett civil 1%-odról se feledkezz el,
gondolj az evangélikus alapítványokra!

Minden adózó 2019. május 20-ig juttathatja el felajánlását az adóhatósághoz.

További információk: egyszazalek.lutheran.hu

